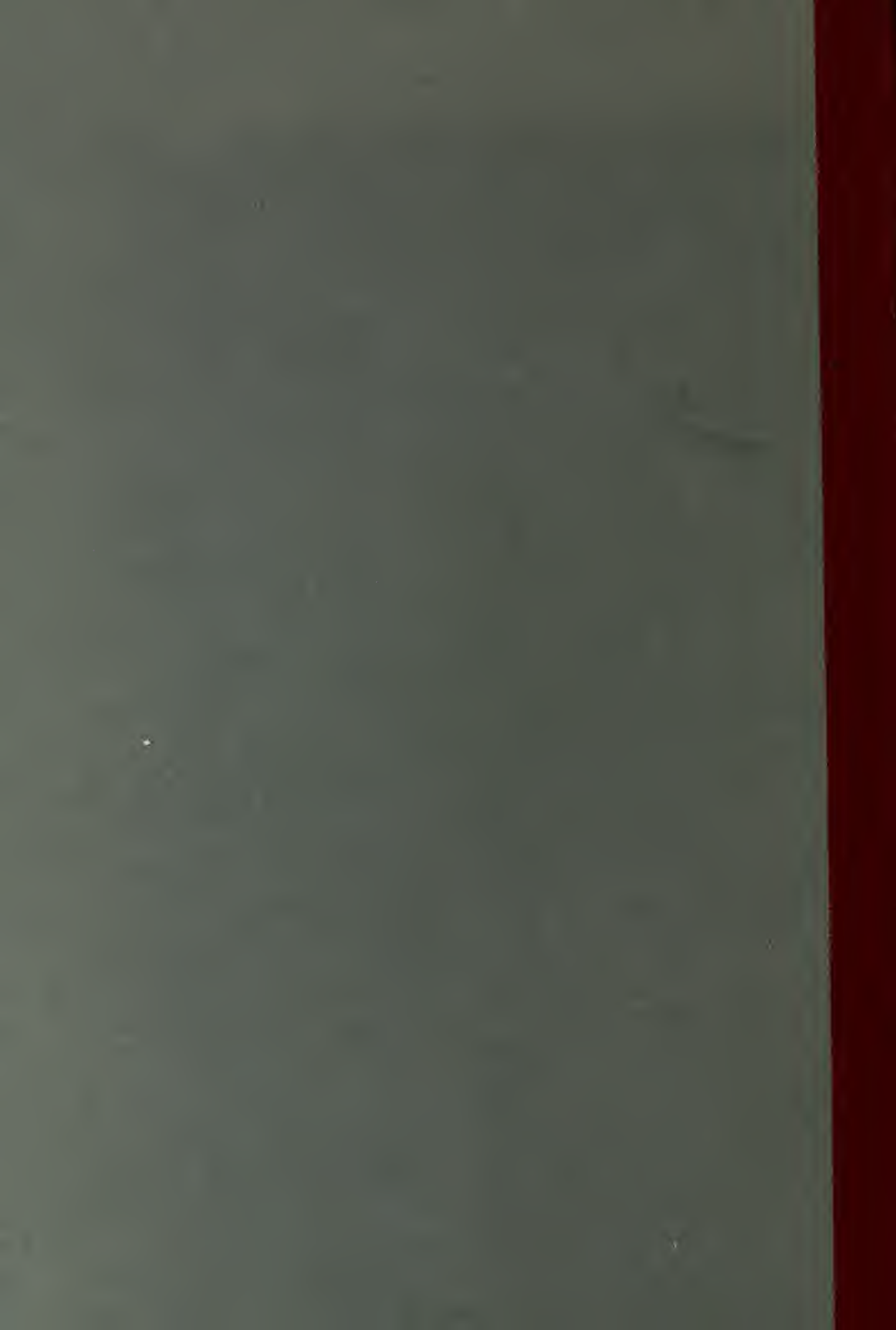

10-7

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

B
741
I78
v.1

Izmirlı, İsmail Hakki
Felsefe-'i Islamiye tarih

4768

42/501

امٹابرل دارالفیوق

بیات مدرسه سی نشریات انجمنی

عد - ۱

فلسفۂ اسلامیہ تاریخی

از مہر لہ اسحاقیل صنفی
دارالعلوم اہل اہم مدرسہ سی مدرسی

برہمی کتاب

ابوالکمال یعقوب بن اسحق الکندی - حاتم علمہ - آثار
علمہ - مناقب علمہ - مدونہ مشائخہ

دارالعلوم - مطبعہ طبعہ

۱۳۳۸

İzmirli, İsmail Hakkı

Felsefe-i

İslamiye tārīhi

استانبول دارالفنون

ادبیات مدرسه سی نشریات انجمنی

عدد : ۱

فلسفه اسلامیة تاریخی

از میرزا اسماعیل هفقی

دارالفنون اسلام فلسفه سی مدرسی

برنجی کتاب

ابوالحکما یعقوب بن اسحق الکندی : حیات علمیہ سی - آثار
علمیہ سی - منابع علمیہ سی - مدرسه شائیه سی

نشریات انجمنک وسمی مهرینی حائز اولمایان نسخه لر ساخته در .

استانبول — مطبعه عامره

۱۳۳۸

B
741
I 78
v. 1

ابوالحکماء

يعقوب بن اسحق الكندي

[El Kendi]

بعد اداء ماوجب علينا

ابويوسف يعقوب بن اسحق الكندي اسلام آره سنده الك اول فيلسوف نامى احراز ايدن بر ذات شريف الاصلدر ، فلاسفه اسلامك پيشواسيدر ؛ شرقده ، غربده ، اسلام واجانب آره سنده پارلاق بر شهرتى حائزدر . غايت ممتاز ومهم بر شخصيتدر . تام معناسيله بر علامه در .

عالمده هر هانكى بر فيلسوفك ، هر هانكى بر عالمك نه يولده انكشاف ايتديكنى كوسترن حيات علميه سى ؛ ترقيات علميه نك آثار باهره سنه حقيقى بر مثال تشكيل ايدن مخلدات علميه سى ؛ علمك منبعلىرى ، معدنلىرى ، اصللىرى بيلدىرن مواد علميه سى ؛ مسلك مخصوصى ، شخصيت ممتازه سنى ايضاح ايدن تعاليم علميه سى يكان يكان تتبع ومطالعه اولونمىجه آنك حقنده تام بر علم حصولى قابل نكدر .

بر ذكاء فوق العاده صاحبي اولان ، بوتون اسلام فيلسوفلىرى نك باباسى عد اولنان ، ابوالحکماء ، فيلسوف الاسلام ، فيلسوف العرب عنوان مفخرتلىريله بنام اولان الكندي نك نصل انكشاف ايتديكنى ، عالم اسلامده محير العقول بر صورتده پارلايان ترقيات علميه كوزل بر نمونه تشكيل ايدن مصنفاتى ، منابع علميه سنى ، عراقده تأسيس ايتديكى مدرسه مشايه سنى آرى آرى تدقيق ايده جكز . بويله جه ابوالحکمايى ممكن مرتبه اوكرده جكز .

۱ — حيات علميه سى

ابويوسف يعقوب الكندي نك ، احراز ايتديكى اوصيت عظيمى ايله برابر ، حيات خصوصيه سى حقنده معلومات غايت آزدر . مختلف مأخذلردن ، متنوع منبعلردن نبعان ايدن آب شيرين مقال ايله الكندي نك انكشافى لايقيه تثبيت اولنه ميور ، بوكا تأسفدن بشقه نه دير . ياكى جزيره العربك اصيل بر عالمه سنه منسوب اولمى سبيله نسبي ضبط اولونمشدر .

نسبی — یعقوب بن اسحق بن الصباح بن عمران بن اسماعیل بن محمد بن الاشعث
ابن قیس بن معدی بن کرب بن معاویه بن جبلة بن عدی بن ربیعة بن معاویه الاکبر
ابن الحارث الاصغر بن معاویه بن الحارث الاکبر بن معاویه بن ثور بن مرقع بن کنده بن عفیر
ابن عدی بن الحارث بن مرة بن ادد بن زید بن یشجب بن هریب بن زید بن کهلان بن سبا
ابن یشجب بن یعرب بن قحطان .

الکندی بنک جد اعلاسی اولان یعرب بن قحطان اولاد سامدن ایدی، بابلدن ینمه هجرت
ایده رک اوراده عرب عاربه دن [۱] عاده غلبه ايله خطه یمانیه ده حکومت تأسیس ایتش
ایدی . یعرب بن قحطانک لسانی سریانی لسانی ایدی، ینده لسان عربی ايله تکلم ایتدی .
اولادینه آل قحطان، قومنه ده عرب متعربه دینلدی [۲] که بی حمیر بونلردن ایدی . اولاد
سامدن اک اول لسان عربی ايله متکلم اولان یعرب بن قحطان ایدی .

یعرب بن قحطانک اولادندن ثور، حارث الاکبر، معاویه بن الحارث الاکبر یمامه
و بحرین ملکی، معاویه بن جبلة ايله معدی بن کرب بن جبلة حضر موت ملکی، قیس بن
معدی بن کرب ايله اشعث بن قیس ده کنده ملکی ایدی؛ مشهور شاهراعتی درت اوزون
قصیده ايله قیس بن معدی بن کرب مدح ایتش ایدی . اشعث بن قیس صحبت سنییه نائل اولمش
ذواتدن ایدی . آنجق ارتحال نجیبی متعاقب ارتداد ایتش، صوکره ینه توبه کار اوله رق
قرق تاریخنده اسلام اوزره ارتحال ایتش ایدی . ارتداد ايله صحبتک زائل اولوب اولمامسی
مسئله سی مجتهدین اره سنده مختلف فیہ بر مسئله اولقله اشعث بن قیسک اصحابدن عداوتوب
اولنمامسی حقیقه ايله شافیه اختلاف ایدیورلر . حنفیه عندنده ارتداد ايله صحبت
زائل اولقله اشعث بن قیس صحابی دکدر، شافیه عندنده ارتداد ايله صحبت زائل اولمامقله
اشعث بن قیس صحابیدر . آثار باقیه ده « بر روایت کوره — صحابه کرام دندر » دینسنک
سبی بودر .

الکندی نک پدری اسحق بن الصباح خافاء عباسیه دن مهدی وهارون الرشید زمانلرنده
کوفه امیری ایدی .

کوریلور که اسلام فیلسوفلرینک باباسی الکندی اصیلدر، سریانی الاصل اولوب ینده
متوطن اولان عرب عاربه دندر، قحطانیدر . قبل الاسلام یمامه ده، بحرینده، حضر موتده،

[۱] عاد، ثمود، طسم، جدیس کبی اصل عرب، قدیم عرب

[۲] بعض مورخین عرب، عرب عاربه یه عرب باشه، عرب متعربه یه عرب عاربه دیورلر .

کننده ده اجرای حکومت ایدن ملوک اولادند. جد اعلا سندن قیس شرف صحبت سنیه به نائل اولمشدر. اسلام اوغلی اسلام، عرب اوغلی عربدر. طوغریدن طوغری به ده امیرزاده در. بعض غرضکار لرك الكندی بی نسلاً یهودی عدا ایتسی تاریخه قارشو کولونج برشیدر. غالباً بوغرضکار لر سندن علی ایله الکندی بی قاریشدر یورلر. آتیا ایضاح اولته جنی وجهه نسلاً یهودی اولان سندن علیدر که الکندی نك معاصریدر.

عنفوانه بیانی — الکندی حجاجك ۸۳ سنه سنده تأسیس ایتدیکی واسط شهرنده تولد ایتمشدر. واسط بصره ایله کوفه آرد سنده، نهر اوزرنده ایدی. برجوق ذوات عالیه نك مسقط رأسی ایدی. الکندی نك تاریخ تولدی معلوم دکادر. الکندی اول امرده بصره ده تحصیله باشلامش ایدی.

بصره نك اسلام فاسفه سنده، اسلام تاریخنده اهمیت مخصوصه سی وارد. بصره ۱۷ سنه سی حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه زماننده تأسیس اولومشدر. اسلام لرك ایلک بنا ایتدکاری برشمر لطیفدر. [۱] الك اول حرکت فکریه بصره ده باشلامشدر. مسائل عظیمه دن بری اولان قدر مسئله سی بصره ده ظهور ایتمشدر. تابعینك فقهی، صوفیه نك رهبری ابوسعید حسن بصری بصره لیدر.

الکندی صوکره بغداده کله رك بوراده مشاهیر علمادان اکال تحصیل ایتمشدر. بغدادده اسلامك تأسیس ایتدیکی برشهردر. ۱۴۵ تاریخنده بناسنه باشلامش، ۱۴۹ تاریخنده دارالخلافه عد اولومشدر. [۲] نه کوزل تصادفدر که الکندی نك طوغدیغی، تحصیلنه ابتدار ایتدیکی، تحصیلی اکال ایلدیکی بو اوچ بلده اسلامك بنا ایتدیکی بلاددندر.

دوره کالی — الکندی، ذکاء فطریسنه منضم اولان مساعی بلیغه سی ایله طب و طبیعیاتده، ریاضیاتده، فلکیاتده بحق تمیزالیش، فلسفه ده عصرنده تفردا ایتیش ایدی. شعبات علومه عائد یازمش اولدینی آثار ی ذکاسنك شدته، احاطه سنت وسعته الك بارز بر علامتدر. بوندن طولای مأمون، معتصم کبی خلفانك پک زیاده التفات ورغبتلرینه نائل، دائره صمیمیتلرینه داخل اولمش ایدی. معتصمك اوغلی احمدك استاذی اولوب آنکه آره لرند پک زیاده دوستلق

[۱] بصره قره، قانی طاش مناسنه در. بنا ایدیلان محله اضافتله اونی می آلمشدر. آلتی آری صوکره ده کوفه تأسیس اولومشدر. هرا یکسنه بصرتان دینیر.

[۲] بغداد حقه ده بدی لغت وردر. وجهه تسمیه سنده اختلاف اولومشدر.

وار ایدی . الکندی نشانه شکران اوله رق بر چوق آناری آنک نامنه قلمه
آلمش ایدی .

الکندی قریباً بیان اولنه جفی وجهله پک چوق آنار تألیف ، برچوق آنار ترجمه
ایتمش ایدی . فلسفه نک مشکل اولان عملارینی بسط وتمهید وایضاح ایدرایدی ؛ ارسطونک
باشلیجه مترجملرندن بری ایدی . یازدینی آنارده ارسطو مسلکینه تابع ایدی . الکندی به برنجی
دفعه اوله رق فیلسوف العرب دیندی . چونکه ارسطونک مابعد الطبیعه - نی ترجمه ایتمش ،
قیاس و برهان کتابلرینی شرح ایلمش ، قاطیغوریا [۱] اوزرینه بر کتاب یازمش ایدی .
الکندی ، الک مقدره ، الک حاذق درت مترجمدن بری ایدی ، [۲] اسمنک مترجملر میانده
ذکر اولونما سی ترجمه نی باره آلمق ایچون صنعت ایدنه مسندن ایلر و گلش ایدی یعنی آیاقلی
مترجم دکل ایدی .

الکندی کرک عنفوان تحصیل ، کرک دوره کمالی زمانلرنده صرفه آیشامش ایدی ،
پدرندن بصره ده برچوق اموال و املاکه وارث اولغله ، آیلغه احتیاجی یوق ایدی .
فعالیت فکریه سی جدال حیات غایله هائیه سندن محفوظ ایدی .

« والضب والنون قد یرجی اجتماعهما ولیس یرجی اجتماع الفضل والذهب » [۳]
بیت مشهوری الکندی به صادق دکل ایدی .

الکندی حیرت افزا آناریله کنندی طاقتمش ایدی ؛ یونان ، هند ، فرس علومنه مطلع
ایدی . نه چاردهک حاسد لر ، جامد لر [۴] بوبویوک فیلسوف زه قارشو حق سز قلقلر احداث ایتدیلر .
الکندینک مدهش حاسد لری موسی بن شا کر اوغللری ایدی . ریاضیاتده پک زیاده شهرت
قازانان محمد بن موسی واحمد بن موسی کندولرندن بشقه ارباب فنی استرقاب ایدرلر ایدی .
الکندی طبیعتیله استرقاب اولان ذواتک باشنده ایدی . بو مدهش حاسد لر فلسفه و کلامه
دشمن اولان المتوکل زماننده فعالیتلرینه کرمی نام ویردک خلیفه به سعایتده بولندیلر .
درجنک اول « سند بن علی » تبعید اولوندی ؛ الکندی هم دو کولدی ، هم کتبخانه سی مصادره
اولندی . الکندی به ، حیاتندن قیمتدار عدا یتدیکی کتابلرینک موسی اوغللرینه تسلیم اولونمسی ،

[۱] مفولات (Catégories) دیمکر .

[۲] حنین بن اسحق ، یعقوب بن اسحق ، ثابت بن قره الخرائی ، عمر بن الفرخان الطبری .

[۳] کرایله بالغک بریره کلسی مأول اولور ایهده فضیلت ایله مروتک بریره کلسی مأول اولماز .

[۴] عربلر متعصبه جامد درلر .

طباقدن دها آغیر کلدی؛ تعمیر مخصوص اوزره الکندی ده مفلو کین میانسه داخل اولدی. فقط چوق دوام ایتمدیکندن « الفلاکه و المفلو کین » [۱] . اسمی کچمدی. الکندی نك کتابلری « کنديه » دنیلان برکتبخانه قونیلیمش ایدی. « جعفری » جدولک کشادی حادثه می الکندی نك حیاتی فلاکتدن قورتاردی .

الکندی فیلسوف اولدینی کبی ماهر بر مهندس ایدی. زماننده دجله و فرات آره سنده بعضی جدوللرک کشادی ایچون معلوماتنه مراجعت اولتور ایدی. موسی اوغللری الکندیدن مصادره اولنان کتابلره مراجعت ایدرک آنک یرینه کچمک ایستیور لر ایدی. فقط اوصره ده کندولرینه حواله اولنان جعفری جدولی کشاننده موفق اوله مامش لر ایدی. موسی اوغللرینک آدمی اولان احمد بن کثیر الفرغانی جدولک آغزنده یاکیلدی، جدولک آغزی اوغون دوشمندی، صوآقدی. بونک اوزربنه مسئله یی حل ایچون « سندن علی » دعوت اولندی. مشارالیه مشهور مهندس و مزجم ایدی. یهودی الاصل ایدی، مأمون حضورنده شرف اسلام ایله مشرف اولدی، مأمون زماننده آلات رصدیه نك اصلاحنه مأمور اولمش ایدی، نجوم و حساب عائد آناری واردر. موسی اوغللری حیائلرندن قطع امید ایتدیلر. المتوکل جدولک کشادی خصوصنده پک چوق پاره صرف ایتمش ایدی، بوقدر پاره لرک بهوده یره صرف اولونمسندن متأثر ایدی. بوبابده خبر ویریلان یا ککشا نك میدان چیقارلمسنی جدآ آوزو اید یور ایدی. مهندس سنده « تدقیقاتکی اجرا ایت ، یا ککشلنی بکا خبر ویر . شاید یا ککشلق تحققی ایدرسه ، حیاته قسم ایدرم که ، هرا یکسنی جدول کنارینه آصارم ، دیمش ایدی. موسی اوغللری متوکلک افکارینه تمایله واقف ایدیلر. سنده سویلنیلان سوزلر آنلرک مواجهه سنده سویلنیمش ایدی . حضوردن چیققدن صوکره موسی اوغللری سنده دخالت ایتدیلر، اعتراف قصورده بولوندیلر، « الاعتراف بهدم الاقرار » [۲] دیدیلر، بوبادره دن خلاص بولملری خصوصنی آکا تودیم ایتدیلر .

موسی اوغللرینک حیاتی سندنک التده ایدی، سند بن علی موسی اوغللرینک عدم موفقیتلرینه بر سبب معقول بولمقله هم آنلری قورتاردی، هم الکندی بی عفو و کتابلرینک کنديسنه تسلیم اولونمسنه موفق اولدی . سند ایله الکندی آره سنده عداوت و مباعدت بولمقله برابر مجرد حقه اتباع ایده رک سند اول باول الکندینک

[۱] فلا کتزدکانی بیلدیرن بر کتابدر .

[۲] اعتراف اکتساب خطایی هدم ایدر .

کتابلرینک تسلیم اولونمسی شرط ایدور ایدی ، کتابلر تسلیم اولونمیشی هیچ
بروجهله کندولرینه یاردم ایتیه جکئی بیلدردی . موسی اوغللری درحال بوکا موافقت
کوستردیلر . الکندینک کتابلرینی اعاده ایتدیلر؛ کتابلرک کاملاً تسلیم اولندیغنی
مشعر الکندی نکه علم و خبرینی ده آلدیلر . سند بن علی ده وعدینی ایغایه مجبور اولدی . موسی
اوغللرینک جدول کشادنده ارتکاب ایتدکاری غلط دجله صوینک آرتمسی مناسبی ایله
درت آی قدر کیزلی قاله بیلیر ایدی . منجملر خلیفه نکه درت آی یشامیه جفنی حساب ایتشلر
ایدی . اووقتلر احکام نجومدن باحث اولان علم تحجیم پک زیاده اهمیتی حائر ایدی .

سند بن علی بوخصوصلردن استفاده ایتدی ، ایشی درت آی تأخیر ایتدی . موسی
اوغللرینک خطا ایتدکارینی متوکلله خبر ویردی . ذاتاً دجله نکه صوینی آرتمقله جدولله
صو آقور ایدی . درت آی صوکره دجله نکه صوینی تناقص ایده جکندن جدولله صو
آرتیه جق، ایشته او وقت خطا ظاهر اوله جق ایدی . فقط درت آیه قدر متوکل دنیادن
کوچه جک ایدی . سند موسی اوغللرینک حیاتی قورتارمه ایچون بوتله ککی اویونه کیردی .
موسی اوغللری مسرتیخ اولدیلر . ایکی آی صوکره متوکل قتل اولندی . موسی اوغللری
محمد ایله احمد بسبتون شدت خوفدن ده سالم اولدیلر .

الکندی سریان ، یونان لسانلرینه واقف ایدی ، بویکی لساندن خیلی آثار ترجمه
ایتش ایدی . الکندی بر طرفدن دیگرلری طرفندن ترجمه اولنان آثاری تتبع ایتش ،
دیگر طرفدن طوغربدن طوغری به ترجمه ده چالشمش ایدی . نته کیم هند و ایران تألیفاتی
تبع ایتسی عربجه به مترجم اولان آثار هند و ایرانی تتبع ایتسی طولایسیله ایدی . چونکه
الکندی نکه بو لسانلری بیلدیکنی تأیید ایده جک برشی یوق ایدی .

آثار باقیه ده الکندینک لسان یونانیدن ترجمه ایتدیکی ، ارسطونک مسلک و افکارینی
شرح و ایضاح ایلدیکی خصوصلری طوغربدن طوغری به قبول اولونمور ، انجق ترجمه
اولنان نسخهلرک اصلاح و یا تصحیح اولونمندن کنایه اولمسی جهتی ترجیح اولتیور .
حالبوکه الکندی عادی مترجم دکل ، بلکه حنین بن اسحق ، ثابت بن قره ، عمر بن فرخان
الطبری کبی حاذق بر مترجم ایدی . بونده شبهه یوقدر .

الکندی فیلسوف ، مهندس اولدینی کبی احکام نجومه قائل ایدی . اوپله که افکار
قیه سنه احکام نجومیه بی مزج ایدره یا خود احکام نجومیه دن استمداد ایتک ایسترایدی .

مشهور منجم ابو معشر جعفر بن محمد الباجی، الکندی نك معارضی و معاصر ی ایدی، اولجه حدیث ایله مشغول اولمغه فلسفه ایله مشغول اولان الکندی نك علیهنده ایدی. ابو معشر علوم عقلیه و فلسفه یه بعض ایدر ایدی، عوامی الکندی علیهنه تحریک ایدر ایدی. الکندی برواضه ایله اومشعره. یاضیه تخصیصانه رغبت ایندیردی، اوسایه ده ابو معشر علم حساب و هندسیه وقف نفس ایتدی، فقط آنی اکل ایتدن علم احکام نجومه دوندی. علم تجیم و یا احکام نجوم الکندی نك مشغول اولدینی علوم صنفندن ایدی. ابو معشر علم تجیمه نظر ایتسیله الکندی آنك شرندن قورتیلدی. قرق یدی یاشندن صوکره ابو معشر منجم اولدی. ابو معشر فاضل ایدی، اصابت ده کوسترایدی. بردقه برشیئی وقوعندن اول خبر ویرمش ایدی بوندن طولانی طایق ییدی، دثما «اصبت قعوبت» [۱] دیر ایدی، ابو معشر ك احکام نجوم حقنده غریب غریب حکایه لری واردر. ابو معشر یوز یاشنی تجاوز ایتش ایدی. سیر فرسده اعلم ایدی.

الکندی علم تجیمه معتقد اولدینی کبی او وقتلر علم نجوم نامنی الان علم هیئته بحق واقف ایدی. بعض آنارده کورولدیکنه کوره بغداد رصدخانه سنده ۲۱۸ ده ارج آی قدر زهره نك حیولتنه عطف ایتدردیکی شوائب شمسیه یی رصد ایتش ایدی.

الکندی حاذق برطیب ایدی. طبابت عالمده شهرتی حائر ایدی. اطباء عراقینك سرفرازی ایدی، فقط بالفعل طبابت ایله اشتغالی ده آزادیدی. او وقتلر طب ایله فلسفه برابر کیدر ایدی. طبیبلر فیلسوف، فیلسوفلر طبیب ایدی، شوقدرکه وصف غالب ایله توصیف اولنور ایدی. الکندی علوم فلسفیه ده زیاده اهتمام ایتکله فیلسوف نامیله بنام اولش ایدی.

الکندی طبیعیه ده نظریات درجه سنده عطف اهمیت ایتش ایدی. طبیعیات فلسفه نك بر قسمی ایدی، زماننده طبیعیات هنوز فلسفه دن آیرلماش ایدی. فلسفه طبیعیات و مابعد الطبیعیاتدن عبارت ایدی.

الکندی نك بروقه غریبه سی نقل اوانیور: قومشولرندن بری کبار تجارندن ایدی. امور تجارتی اوغلنه تودیع ایتش ایدی. برکو. حُجَّاهُ اوغلنه سکتیه عارض اولدی. بچاره پدری شایردی قالدی، اوغلنك خسته لغندن طولانی حاصل اولان الیم اضطرابنه دیگر براضطراب ده منضم اوایور ایدی. آله جفنی، ویره جگنی بیلیمور؛ آنده نه وار،

نه یوق فرقنده اولمایور ایدی . دارالخلافده ، مدینه السلامده مراجعت ایتدیکی اطبا قالدی ، هیچ برینک تداویسی ثمره بخش اولدی . تاجر الکندی نك علیهداری ایدی. آنک ایچون آکا مراجعت ایتبور ایدی ، نهایت فیلسوف زمان الکندی به مراجعت توصیه اولندی . تاجر بالضروره الکندی بی اوبنه دعوت ایتدی . الکندی خسته نی معاينه ایتدکن ، پدرینک حاله واقف اولدقدن صوکره تداوی بالموسیقی به باشلادی . الکندی موسیقی فتندهده استاذ ایدی . برچوق تلامذه سی وار ایدی . عود چالمقه ماهر درت تلیذینی دعوت ایتدی . آنلر اویله عود چالارلر ایدیکه بعضاً قلوبه حزن الفا ایدرلر ، قلوبی ازعاج ایدرلر ؛ بعض کرده قلوب و نفوسی تقویه قیلارلرایدی . الکندی آنلره عودی نصل چاه جقلرینی تعلیم ایتدی ، پارمقلری ایله مواقع نعمانی کوستردی . الکندی نك تعریفی وجهله اودرت تلیذ خسته نك باشی اوچنده عود چالمقه باشلادیلر . خسته نك نبضی الکندی نك الذمه ایدی . نهایت خسته حرکته کلدی ، قالدی ، اوتوردی ، سوبله مکه باشلادی ، سخته دن قورتیلدی . متصل تعریف وجهله عود چالینور ایدی . کندی پدرینه « هایدی آله جغنی ، ویره جکنی صور ، ضبط ایت ، دیدی . پدری صوره جغنی صورتی ، خسته دن جوابی آلدی ، ضبط ایتدی . سؤال وجواب ختام بولونجه عودی چالانلر نصلسه تعریف اولنان بولدن غفلت ایتدیلر . چوجق درحال اسکی حله عودت ایتدی . پدری تکرار تلیذلرینک تعریف وجهله عود چالمرینی رجا ایتمش ایسهده خستهده حیانتدن جزئی برقیه قالمسی ، حیاتی تزئید خصوصی قدرت بشرخارجنده اولمسی سببی ایله الکندی دن جواب رد آلمش ایدی .

الکندی کتب حکمییه نظری نفوس ناطقه ایچون بر سرور عد ایدز ، عالمی مناقشی نك زیاده سور ایدی . علیهدار نك چوغالمسی بوکا براماره ایدی .

رمیزه سی — الکندی نك Aphorisme دیلان وجیزه سی ده واردر . زماندهده ، وفاتندن صوکردهده مشهور اولمشدر . بعضلری بوجه آتیدر :

مع کل مصیبه الم ومع کل مسرة ندم [۱]

العلم غابر ، والجهل دائر [۲]

العبد حر ماقع والحر عبد ما طمع [۳]

[۱] هر صیده برالم ، هر مسرتده برندات مقروندر .

[۲] علم باقی ، جهل دوچار ه کدر .

[۳] کوله قناعت ایتدکجه ، حر ، حر طمع ایتدکجه کوله در .

من جهل رذل [۱]

من ملك نفسه ملك المملكة العظمى [۲]

وصایایى — الکندى اوغلى ابوالعباسه وقوع بولان وصایاسنده شوبله جمله لرى

ايراد ايدىور :

يا بنى الاب رب والاخ فخر والم غم والحال وبال والولد كمد والاقارب عقارب وقول لا يصرف البلا وقول نعم يزيل النعم وسماع الغنا برسام حاد لان الانسان يسمع فيطرب وينفق فيسرف فيفتقر فيغتم فيعتل فيموت والدينار محموم فان صرفته مات والدرهم محبوس فان اخرجته فر ... ولا تقبل ممن قال اليمين الفاجرة فانها تدع الديار بلاقع . [۳]

الکندى نك بووصيتى طوغرى ايسه بنخل وخسته بروئيقه در .

الکندى نك شوکى وصایاسى ده واردر :

وليتق الله تعالى المتطرب ولا يخاطر فليس عن النفس عوض . [۴]

وكما يجب ان يقال انه كان سبب عافية العائل وبرئه كذاك فليحذر ان يقال انه كان سبب

تلفه وموته . [۵]

العائل يظن ان فوق علمه علماً فهو ابدأ يتواضع لتلك الزيادة والجاهل يظن

انه قد تناهى فتمتقته النفوس لذلك . [۶]

[۱] جاهل رذيلدر .

[۲] نفسه مالک اولان پک بويوک مملکته مالک اولمش اولور .

[۳] اوغلاچقزم ! بابا صاحبدر، قوداش فاقدر ، عموچه غمدر ، داي وبالدر ، چوجق غصه در ، اقربا عقر بلدر . لا سوزى بلاي دفع ايدر ، اوت سوزى نعمتلى ازاله ايدر ، غناي استماع کسکين بر برسام عالى در . چونکه انسان سماع ايدرده طربه دوجار اولور ؛ اتفاق ايدرده اسراف ايدر ، آرتق دوجار فقر اولور ، غمه گرفتار اولور ، خسته لير ، ئوولور کيدر . آلتون حمايه طوتيلاش در ، صرف ايدر ايسه ئوولور ، کوش محبوسدر ، چيقارير ايسه ک فرار ايدر ... يمين کاذاي سويلينه قبول ايمه ، چونکه يمين کاذب ديارى خراب قيلار .

[۴] الله تعالى متطبي قوروسون ، مخاطره به الفا ايمسون . چونکه نفوسک عوضى يوقدر .

[۵] خسته نك سبب عافيت وبرئ اولدى « سوزيني سوديکي کي . سبب تاني وموتى اولدى . .

سوزندنه حذر ايتلير .

[۶] عاقل طن ايدرکه علمنک فوقنده برعه واردر ، دائم بوزياده ايجون متواضع اولور ،

جاهل ايسه علمنک نهايت ايرديکي طن ايدر آنک ايجون نفوس بشريه آکا بغض ايدر .

شعری — الکندی نك ، علوم مختلفه ده کی احاطه کلیه سی ایله برابر ، ذوق ادیبی ،
شعرده براعتی وارایدی . الکندی به شویله بر شعر انشاد ایدلدی :

وفي اربع مني خلت منك اربع فما انا ادرى ايها حاج لي كربى
اوجهك في عيني ام الطعم في فمي ام النطق في سمعي ام الحب في قلبي [۱]

الکندی بوشعری ایشیدنجه : « والله شاعر بونی تقسیم فلسفی ایله تقسیم ایتمش در ،
دیش ایدی . الکندی تیلدی احمد بن الطیب السرخسی نك نقلی وجهله کندى ایچون قطعه
آیهی انشاد ایتمش ایدی :

اناف الذنابی علی الارؤس ففمض جفونك او نكس
وضائل سوادك واقض يدك وفي قمر بيتك فاستجلس
وعتد مليكك فابغ الملو وبالوحدة اليوم فاستأنس
فان الغنى في قلوب الرجال وان التعزز بالانفس [*]
وكأن ترى من اخي عسرة غنى وذی ثروة مفلس
ومن قائم شخصه ميت علی انه بعدم یرمس
فان تطعم النفس ماتشتهى تقيك جميع الذى تحتوى [۲]

الکندی نك بوشعری برفکر فلسفی بی جامع در ، حکمت ایله مشبوع بر دماغك زاده
تفکری در ؛ احوال زماندن شکایتی مشعردر . نته کیم بومالده شویله بر شعرده سويلنمشدر :

زمان رثافه کل المعجائب فاصحبت الاذئاب فوق الذواب [۳]

[۱] سنك دوت شيتك نيم دوت شيمه اوغراي ، عجباً هانكيسي غصه می هيجانه كتيردى ؟
آنى سيليمورم ؟ كوزم ده كي يوزكى ؟ يوقسه آغز مده كي طادكى ؟ ياخود سمعده كي نطقكى ؟
ويا قلب مده كي محبتكى ؟

[*] بعض نسخه ده في الانفس « دوشه شدر .

[۲] اسافل باشله جيقرى ، آرتق سنده كوزلر يكي قيا ، ياخود باشكى اك . شخصكى كيزله ،
الربكى طوليله ، او طهكك درين بر يرنده او تورمه كه باقى . سنك مليكك « پادشاهك » اولان ذاتك
عندنده علو ايسته . اوزمان وحدت ايله استيناس ايت . چونكه غنى رجائك قلوبنده در ، تعزز يعنى
عزت وشرف صاحبي اولمده انفسده در . نيجه زنكبن زوكور تئر ، نيجه مفلس ثروت صاحبلرى ، نيجه
شخصى آيافنده ، هنوز دفين اولونمدي حالده . ثولولر كورر سين . نفسه اشتها ايتديكى شيشي اطمام ايدرايسهك
سنى ايجه چكك شيلردن وقايه ايدر .

[۳] زمانده بتون عجائب كوردك : قويروقلر زافلك اوستنه كچرى .

ارتخالی — الکندی نک تاریخ ولادت معلوم اولدینی کبی تاریخ وفاتی ده معلوم دکدر .
 یالکز صورت ارتخالی معلومدر . ابومعشر صورت ارتخالی شوپوله خبر وریور :
 الکندی نک دیزنده «خام» وارایدی . بونک ایچون شراب عتیق ، یللمش شراب ایچرایدی ،
 بوده آکا ابوکلیرایدی ؛ الکندی شرابدن توبه ایتدی ، بال شرتی ایچمکه باشلادی : فقط
 طمارلرک آغیزلری آجیلمدیغندن شربتک حرارتی بدنک اعماق واسافلنه ایریشمیرایدی .
 بوندن طولانی «خام» قوت بولدی . اعصابه شدتلی بروجع ویردی . بووجع باشه دماغه
 قدر واردی ، الکندی بوندن طولانی وفات ایتدی . چونکه اعصابک اصلی دماغنددر .
 ابومعشرک خبر وریور دیکي «خام» مرضی دائرة المعارفده «اجزاسی رقت ویا غلظتده
 مختلف اولان باقم طبیعی اطلاق اولور» دیور . بوباده مراجعت ایتدیکم بعض اطبانک
 ایضا حلیینه نظراً ، «ورم ایض» مرضی در . چونکه خام قوقش معناسه در ، قوقش اته
 «لحم خام» دینیر . ورم ایض ده درنی الطبعه در . شرابده حرارتدها زیاده اولدیغندن طمارلرک
 آغیزلری مسدود اولمور ، حرارتی ده بدنک اعماق واسافلنه ایریشمور . بال شربتده
 اونستده حرارت اولدیغندن حرارتی بدنک اعماق واسافلنه ایریشه مکله ورم ایض وخامت
 پیدا ایتدی ، اووقلر بوکي خسته لقلرده مستعمل اولان «کی» ده فائده ویرمه مش اولسه
 کرکدر . هر نه ایسه خام خسته فی ابوالحکمانک عالم بقایه ارتخالنه سبب اولدی .

تنبیه — بعض ارباب اغراضک عبدالمسیح الکندی ایله خلیفه مأمونک اقراسندن عبدالله
 بن اسماعیل الهاشمی ایله جریان ایدن مکاتبادن بالاستفاده الکندی نک کویا نصرانیته محب
 اولدیغنی ایلری-سورمه لری نسلأ یهودی اولدیغنی ادعا ایتک قدر ، بلکه ده زیاده کولونج در .
 حالبوکه ابو معشرک بیانی وجهله الکندی نک علاج ایچون ایچدیکی ، خام خسته لغنه دوا
 عد ایتدیکی شرابدن توبه ایتسی اسلامه نه قدر محب اولدیغنی کوسترر . عبدالمسیح الکندی
 کیمدر ؟ اسمندن آکلاشیله جنی اوزره بوذات مسلم دکل ، مسیحی در ، نصرانی در .
 آلتنجی باباسندن ؛ حضرت علی کرم الله وجهه ایله صفین حربنده برابر بولتان ، قرق تاریختده
 ارتحال ایدوب نمازینی نجل نجل مصطفی حسن مجتبی «رضی الله عنه» قیلدیران اشعث بن
 بن قیس دن اعتباراً اسلام اوغلی اسلام اولان ، کوفه امیری اسحقک اوغلی ابویوسف
 یعقوب الکندی ایله عبدالمسیح الکندی آرمه سنده نه مناسبت واردر ؟ اوت بر عبدالمسیح
 واردر . ارسلونک اتولوجیاسنی عربجه به ترجمه ایتشددر . فقط او عبدالمسیح کنندی دکل ،

همی دره ابو یوسف یعقوب بن اسحق الکندی، عبدالمسیح بن عبدالله الحمصی نک او ترجمه سی احمد بن معصم ایچون اصلاح ایتمش ایدی. بوائر برلینده طبع اولونمشدر. اویله ظن ایدیورم که کندی ایله عبدالمسیح قارشیدرلمشدر. بوندن بشقه الکندینک معاصر لرندن بعا بکلی قسطابن لوقانصرانی ایدی. ابو عیسی بن المنجمک نبوت محمدیه حقنده کی رساله سنه کویا بر جواب یازمش ایدی. بوندن ده غلط اوله بیلیر. غریبدرکه بعض آثار شرقیه ده عینی اسمده ایکی الکندی کوسه تریلیور: بری مسلم، دیکری نصرانی. خلاصه اسلام فیلسوفلرک باباسی اسلام اوغلی اسلامدر، یهودی الاصل اولمادینی کی اصلا نصرانی ده دکلدر.

.*

۲ — آثار علمیه سی

بغداده حیرت افزا آثار یله کندی طانندیان الکندی نک آناری او عصرده معلوم اولان شعبات علومه، از جمله فلسفیه، ریاضیاته، نجومه، طبه، سیاسیاته، موسیقی به... الخ عا ئدایدی. ابن ندیم، ابن ابی اصیبعه، القفطی آز، چوق فرق ایله ایکی یوزی متجاوز آنارینی تعداد ایدیورلر. بعض مستشرقین الکندی نک آنارینی ایکی یوز آلتمش بشه ابلاغ ایتشلردر.

ابن ندیم ایله القفطی الکندی نک آنارینی بر طاقم غروپلره آیروبورلر: فلسفیات، منطقیات، حسابیات، کریات، موسیقیات، نجومیات، هندسیات، فلکیات، طبیات، احکامیات، جدلیات، نفسیات، سیاسیات، احداثیات، ابعادیات، تقدیمات، انواعیات. بو غروپلر حقیقی بر تصنیف دکلدر، بلکه اعتباری بر تصنیفدر که قیمت علمیه دن محرومدر. ابن ابی اصیبعه نک بو آناری غروپلره آییر مامسی بوندن نشأت ایتمش اولسه کر کدر. غروپلر میاننده ذکر اولنان نجومیات ایله فلکیات علم هئنه عا ئد آنار دیمکدر؛ شوقدر که فلکیات کوکلر، نجومیات کوکارده کی ییلدیزلر حقنده کی مسائلی بیلدیرر. احکامیات احکام نجومه، منجمک فقه عا ئد، جدلیات مدافعات دینه و مذهبییه عا ئد، احداثیات حادثات فیزیکییه عا ئد، ابعادیات بعده لرم عا ئد، تقدیمات تقدیم اولونمسی اقتضا ایدن معرفته عا ئد، انواعیات آثار طبیعیه دن نوع اعتبار یله بحث ایدن مسائله عا ئد آناردر. انواعیات غروپی پک قاریشقدر، آنی طبیعیات ایله ترجمه ایتمک یا کلش دکلدر.

طبيعات انواع اعتباريه معلوم والمغله اوانامى المشرر . بوكون بيله علوم طبيعيه نك مناهج
ثالثه سندن برى تصنيفدر . تصنيف موجوداتك تبعلرني تسهيل ويانس بتلرني اظهار
مقصديه موجوداتى هر برينك اوصاف مخصوصه سى موجبجه اجناس وانواعه
آبرمقدر .

هرغره بده ذكر اولنان آتارك برقسى بشقه بروغروبه نقل اولنه بيلير . ترتيب اعتبارى به
براعتراض وارد اولماز ظن ايدرم .

بوغروبلر ابن ابى صبيعه نك جدول آتارى ايله قارشواشديريله رق بروجه آتى تعديل
اولونمش در :

فلسفياه علم آتارى :

١ - [١] الفلسفة الاولى فيما دون الطبيعات والتوحيد ٢ - الفلسفة الداخلة والمسائل
المنطقية والمعتصمة وما وافق الطبيعات ٣ - رسالة في انه لا تنال الفلسفة الا بعلم الرياضات ٤ - الحث
على تعلم الفلسفة ٥ - كتاب في قصد ارسطو طاليس في المقولات ٦ - رسالة في كمية كتب
ارسطو طاليس وما يحتاج اليه في تحصيل علم الفلسفة مما لا غنى في ذلك عنه منها وترتيبها واغراضه
منها ٧ - رسالة كبيرة في مقياسه العلمى ٨ - اقسام العلم الانسى ٩ - ماهية العلم واقسامه
١٠ - كتاب في ان افعال البارى كلها عدل لا جور فيها ١١ - كتاب في ماهية الشيء لذى لانهاية
له وبأى نوع يقال للذى لانهاية له ١٢ - رسالة في الابانة بانه لا يجوز ان يكون جرم
العالم بلا نهاية وان ذلك انما هو فى القوة ١٣ - كتاب فى الفاعلة والمنفعله من الطبيعات
١٤ - كتاب فى عبارات الجوامع الفكرية ١٥ - كتاب فى مسائل سئل عنها فى منفعة الرياضيات
١٦ - كتاب فى بحث المدعى ان الاشياء الطبيعية تفعل فعلا واحداً بايجاب الحافزة ١٧ - رسالة
فى الرفق فى الصناعات ١٨ - رسالة فى قسمة القانون ١٩ - رسالة فى ماهية العقل ٢٠ -
رسالة فى رسم رقاع الى الخلفاء والوزراء ٢١ - رسالة فى الفاعل الحق التام والفاعل الناقص
الذى هو فى الجاز ٢٢ - رسالة فى العلة والمعلول اختصار كتاب ايساغوجى مسائل كثيرة
فى المنطق وغيره وحدود الفلسفة [٢] ٢٣ - رسالة فيما بعد الطبيعة وايضاح تنهاى جبرم العالم [٣]

[١] اولنده كتاب ويا رساله كله سى ذكر اولونيمان آتارك كتابك اسمى در، رساله دكل، كتاب دره

[٢] بو رساله سى مأونه ياز مشدر .

[٣] بو رساله سى احمد بن محمد خراسانى به ياز مشدر . « العلم الالهى » نسخه سى ده واردر .

٢٤ - كلام في المبدع الاول ٢٥ - رسالة في رموز الفلاسفة في المجسمات [١] ٢٦ - رسالة في تجويز اجابة الدعاء من الله عز وجل كمن دعا به [٢] ٢٧ - رسالة في الابانة عن وحدانية الله عز وجل وعن تناهي جرم الكل [٣] . عدد ٢٧

منطقه عامراً تارى :

١ - كتاب في المدخل المنطقي المستوفى ٢ - كتاب في المدخل المختصر ٣ - رسالة في المقولات العشر ٤ - رسالة في الابانة عن قول بطليموس في اول المجسطى حاكياً عن ارستوطالبس في انالوطيقا ٥ - رسالة في الاحتراس عن خدع السوفسطائيه ٦ - رسالة في البرهان المنطقي بايجاز واختصار ٧ - رسالة في الاسماء الخمسة اللاحقة لكل المقولات ٨ - رسالة في سماع الكيان ٩ - رسالة في عمل آلة منحرجة للعجوامع . عدد ٩

مصابه عامراً تارى :

١ - رسالة في المدخل الى الارثما طبقى [*] ٢ - رسالة في كيفية استعمال الحساب الهندى [**] ٣ - رسالة في الابانة عن الاعداد التى ذكرها افلاطون في كتاب السياسة ٤ - رسالة في تأليف الاعداد ٥ - رسالة في التوحيد من جهة العدد ٦ - رسالة في استخراج الحجب والضمير ٧ - رسالة في الزجر والفأل من جهة العدد ٨ - رسالة في الخطوط والضرب بعدد الشعير ٩ - رسالة في الكمية المضافة ١٠ - رسالة في النسب الزمانية ١١ - رسالة في الحيل العدية وعلم اضمارها . ١٢ - كلام في العدد عدد ١٢

كسره عامراً تارى :

١ - رسالة في ان العالم وكل ما فيه كرى ٢ - رسالة في الامانة على انه ليس شئ من العناصر الاولى والجرم الاقصى غير كرى ٣ - رسالة في ان الكرة اعظم الاشكال الجرمية والدائرة اعظم من جميع الاشكال البسيطة ٤ - رسالة في الكريات ٥ - رسالة في عمل السميت على كرة ٦ - رسالة في ان سطح ماء البحر كرى . ٧ - رسالة في تسطيح الكرة ٨ - رسالة في عمل الحلق الست واستعمالها . ٩ - رسالة في ذات الشعبتين عدد ٩

[١] بونى بعض اخوانى ايجون يازمعدر .

[٢] بونى احمد بن المعصم ايجون يازمعدر .

[٣] بونى محمد بن الجهمه يازمشدر .

[*] بشن مقاله بى عتويدر .

[**] بونى احمد بن المعصم يازمشدر، درت مقاله بى حاويدر .

آثار موسيقية :

- ١ - رسالة كبرى في التأليف ٢ - رسالة في ترتيب النغم الدالة على طبائع الاشخاص العالية وتشابه التأليف ٣ - رسالة في المدخل الى الموسيقى ٤ - رسالة في الايقاع ٥ - رسالة في الاخبار عن صناعة الموسيقى . مختصر الموسيقى في تأليف النغم وصناعة العود [١] ٦ - خبر صناعة الشعراء ٧ - رسالة في اجزاء جبرية الموسيقى . عدد ٧

مجموعه عامر آتارى :

- ١ - رسالة في ان رؤية الهلال لا تضبط بالتحقيق وانما القول فيها بالتقريب ٢ - رسالة في مسائل سئل عنها من احوال الكواكب ٣ - رسالة في جواب مسائل طبيعية في كيفيات نجومية [٢] ٤ - رسالة في الفصلين ٥ - رسالة فيما ينسب اليه كل بلد من البلدان الى برج من البروج وكوكب من الكواكب ٦ - رسالة فيما سئل عنه من شرح ما عرض له الاختلاف في صور المواليد ٧ - رسالة في تصحيح عمل نمودارات المواليد والهيالاج والسكد خداه ٨ - رسالة فيما حكى من اعمار الناس في الزمن القديم وخلافها في هذا الزمن ٩ - رسالة في ايضاح علة رجوع الكواكب ١٠ - رسالة في اسرار النجوم وتعليم مبادئ الاعمال [٣] ١١ - رسالة في ان اختلاف الاشخاص العالية ليس علة الكيفيات الاول كما هي علة ذلك في التي تحت الكون والفساد ولكن علة ذلك حكمة مبدع الكل عز وجل ١٢ - رسالة في سرعة ما يرى من جهة الكواكب في الافق وابطائها كما علمت ١٣ - رسالة في فصل ما بين السير وعمل الشعاع ١٤ - رسالة في علل الاوضاع النجومية ١٥ - رسالة منسوبة الى الاشخاص العالية المسماة سعادة ونحاسة ١٦ - رسالة في علل القوى المنسوبة الى الاشخاص العالية الدالة على المطر ١٧ - رسالة في علة ان بعض الاماكن لا تمطر ١٨ - رسالة في علل احداث الجوام ١٩ - رسالة في النجوم ٢٠ - رسالة في الشعاعات ٢١ - رسالة في العلة التي ترى من الهالات للشمس والقمر والكواكب والاضواء النيرة اعني النيرين ٢٢ - رسالة في اعتذاره في موته دون كماله لسنى الطبيعة التي هي مائة وعشرون سنة ٢٣ - كلام في الحجرات ٢٤ - رسالة في الفلك والنجوم ولم قسمت دائرة فلك البروج على اثني عشر قسماً وفي تسميتهم السعود والنحوس

[١] بوزده احمد الملتصم ابنجون تأليف اجمشدر .

[٢] بوزده ابو مشمر بلخي طرفندن ايراد اولنان سؤل اللرك جوابي معنوى در .

[٣] بونى ده تلميندى زرب نام ذاته يازمشر .

وبيوتها واشرافها وحدودها بالرايين الهندسى ٢٥ - رسالة فى كيفية رجوع الكواكب المتجيرة
٢٦ - رسالة فى علة الرعد والبرق والتلج والبرد والصواعق والمطر . عدد ٢٦

هندسية عامة آتارى :

١ - رسالة فى اغراض كتاب اقليدس ٢ - رسالة فى اصطلاح كتب اقليدس ٣ - رسالة
فى اختلاف المناظر ٤ - رسالة فى اختلاف مناظر المرأة ٥ - رسالة فى عمل شكل المتوسطين
٦ - رسالة فى تقريب وتر الدائرة ٧ - رسالة فى تقريب وتر التسع ٨ - رسالة فى مساحة ايوان ٩ - رسالة
فى تقسيم المثلث والمربع وعمليهما ١٠ - رسالة فى كيفية عمل دائرة مساوية لسطح اسطوانة مفروضة ١١ -
رسالة فى شروق الكواكب وغروبها بالهندسة ٢ - رسالة فى قسمة الدائرة بثلاثة اقسام ١٣ - رسالة فى
اصلاح المقالة الرابعة عشر والخامسة عشر من كتاب اقليدس ١٤ - رسالة فى البراهين المساحية
لما يعرض من الحسابات الفلكية ١٥ - رسالة فى تصحيح قول ايسقلاؤوس فى المطالع ١٦ -
رسالة فى صنعة الاصطراب ١٧ - رسالة فى استخراج خط نصف النهار وسمت القبلة بالهندسة
١٨ - رسالة فى عمل الرخامة بالهندسة ١٩ - رسالة فى ان عمل الساعات على صفحته تنصب
على السطح الموازى للافق خير من غيرها ٢٠ - رسالة فى استخراج الساعات على نصف
كرة بالهندسة ٢١ - رسالة فى السوانح مسائل فى مساحة الانهار وغيرها ٢٢ - رسالة فى العمل
المرايا المحرفة ٢٣ - رسالة فى المرأة ٢٤ - كلام فى العدد عدد ٢٤

فلكية عامة آتارى :

١ - رسالة فى امتناع وجود مساحة الفلك الاقصى المدبر للافلاك ٢ - رسالة فى ان طبيعة
الفلك مخالفة لطباع العناصر وانها خامسة ٣ - رسالة فى ظاهريات الفلك ٤ - رسالة فى العالم
الاقصى ٥ - رسالة فى سجد الجرم الاقصى لبارث ٦ - رسالة فى انه لا يجوز ان يكون جرم
العالم بالانهاية ٧ - رسالة فى امتناع الجرم الاقصى من الاستحالة ٨ - رسالة فى الصور ٩ -
رسالة فى لمناظر الفلكية ١٠ - رسالة فى صناعة بطليموس الفلكية ١١ - رسالة فى ماهية الفلك
واللون اللازم للازوردي المحسوس من جهة السماء ١٢ - رسالة فى ماهية الجرم الحاصل بطباعه
للألوان من العناصر الاربعة ١٣ - رسالة فى البرهان على الجسم الساتر وماهية الاضواء والاضلام
١٤ - رسالة فى الرد على المنانية فى العشر مسائل فى موضوعات الفلك ١٥ - رسالة فى المعطيات
١٦ - رسالة فى تركيب الافلاك ١٧ - رسالة فى العمل المسماة الجامعة عدد ٨١

آثار طيبسى :

- ١ - رسالة في الطب الروحاني ٢ - رسالة في الطب البقراطي ٣ - رسالة في الغذاء والدواء المهلك ٤ - رسالة في الانجزة المصاحبة للنجوم من الاوباء ٥ - رسالة في الادوية المشفية من الروائح المؤذية ٦ - رسالة في كيفية اسهال الادوية وانجذاب الاخلاط ٧ - رسالة في علة نفث الدم ٨ - رسالة في تدبير الامحاء ٩ - رسالة في اشفية اسهول ١٠ - رسالة في علة بحارين الامراض الحادة ١١ - رسالة في تدبير العضو الرئيس من الانسان والابانة عن الالباب ١٢ - رسالة في كيفية الدماغ ١٣ - رسالة في علة الجذام واشفيتها ١٤ - رسالة في علة الكلب الكلب ١٥ - رسالة في وجع المعدة والقرص ١٦ - رسالة في الاعراض الحادثة من البلغم وعلة موت الفجأة ١٧ - رسالة الى رجل في علة شكاهه اليه في بطنه ويده ١٨ - رسالة في اقسام الحيات ١٩ - رسالة في اجساد الحيوان اذا فسدت ٢٠ - رسالة في علاج الطحال الجاسي من الاعراض السوداوية ٢١ - رسالة في اللغنة للآخرس ٢٢ - رسالة في صنعة اطعمة من غير عناصرها ٢٣ - رسالة في تدبير الاطعمة ٢٤ - الاقربا ذين ٢٥ - الادوية المتجنبة ٢٦ - رسالة في الفرق بين الجنون العارض من مس الشياطين وبين ما يكون من فساد الاخلاط ٢٧ - رسالة في الفراسة ١٨ - رسالة في ايضاح العلة في السناء ثم القائلة السماوية وهو على المقال المطابق لوباء ٢٩ - رسالة في الحيلة لدفع الاحزان ٣٠ - جوامع كتاب الادوية المفردة جليوس ٣١ - رسالة في الابانة عن منفعة الطب اذا كانت صناعة لنجوم مقرونة بدلائلها عدد ٣١

امطام نجومه عالم آتارى :

- ٣، ٢، ١ - رسائل ثلاث في صناعة الاحكام بتقاسيم ٤ - رسالة في مدخل الاحكام على المسائل ٥ - رسالة في اقتران التحسين في برج السرطان [١] ٦ - رسالة في قدر منفعة الاختيارات ٧ - رسالة في قدر منفعة صناعة الاحكام ومن المسمى منحما بالاستحقاق ٨ - رسالة مختصرة في حدود الموالي ٩ - رسالة في تحويل سنى الموالي ١٠ - رسالة في الاستدلال بالكسوف على حوادث الجو ١١ - رسالة في قدر المنفعة باحكام النجوم ١٢ - رسالة في تحويل سنى العالم عدد ١٢

مربياته عالم آتارى :

- ١ - رسالة في ارد على المنانية [٢] ٢ - رسالة في الرد على اثنوية ٣ - رسالة في الاحتراس

[١] بور - الهدم - عرب - ملكتك كيتندن خير ويريور .

[٢] بوراده على الاطلاق مناية مذهبي رد ايتش اوله جق در ؛ فلكيات غروبده ذكر اولنان امر موضوعات فلك حقه اون - مثله عا ددر .

عن خدع السوفسطائية [١] ٤ - رسالة في نقض مسائل الماخذين ٥ - رسالة في تثبيت
الرسائل عليهم السلام ٦ - رسالة في بطلان قوم من زعم ان بين الحركة الطبيعية والعرضية
سكون ٧ - رسالة في الجسم وأنه لا ساكن ولا متحرك في اول ابداءه ضمن باطل ٨ - رسالة
في التوحيد بتفسيرات ٩ - رسالة في جواهر الاجسام ١٠ - رسالة في اوائل الاجسام ١١ -
رسالة في بطلان قول من زعم ان جزءاً لا يتجزأ ١٢ - رسالة في افتراق الملل في التوحيد وانهم
مجمعون على التوحيد وكل خالف صاحبه ١٣ - رسالة في البرهان ١٤ - رسالة في الاستطالة
وزمان كونها ١٥ - رسالة في الرد على من زعم ان الاجرام في هويتها في الجو توقعات ١٦ -
كلام له مع ابن الراوندي في التوحيد ١٧ - كلام رده على بعض المتكلمين ١٨ - رسالة
في الاكفار والتضليل ١٩ - رسالة في الجواهر الخمسة عدد ١٩

علم النفس عام آتارى :

١ - رسالة في ان النفس جوهر بسيط غير دائر مؤثر في الاجسام ٢ - رسالة في ماهية
الانسان والعضو الرئيس منه [٢] ٣ - رسالة فيما للنفس ذكره وهي في عالم العقل قبل
كونها في عالم الحس ٤ - رسالة في خبر اجتماع الفلاسفة على الرموز العشرية ٥ - رسالة
علة النوم والرؤيا وما مرببه النفس ٦ - رسالة في النفس وافعالها ٧ - رسالة
في علم الحواس . عدد ٧

سياسة عام آتارى :

١ - رسالة كبرى في السياسة ٢ - رسالة في تسهيل سبل الفضائل [٣] ٣ - رسالة
في نوادر الفلاسفة ٤ - رسالة في الاخلاق ٥ - رسالة في سياسة العامة ٦ - رسالة في التنبيه
على الفضائل ٧ - رسالة في خبر فضيلة سقراط ٨ - رسالة في الفاظ سقراط ٩ - رسالة
في المحاورات بين سقراط وارسواس ١٠ - رسالة فيما جرى بين سقراط والخرانيين ١١ - رسالة
في خبر موت سقراط ١٢ - رسالة في خبر العقل . عدد ١٢

[١] بو رساله ايكي غرويه ذكر اولنيور يوقاربه ابواب منطقندن برباب اولقي اوزره ذكر
اولونمش ، فسسطه دن على الاطلاق خلاص چاره لري بين اولونمش ؛ بوراده ايه ملاحديه ، مذاهب
مردوده بتطبيق اولونمش اوله جقدر ، بوخسه عني رساله في ايكي غرويه ذكر ايتك عبندر .
[٢] طبقات اطباده بو رساله بدل «رسالة في ان ما بالانسان اليه حاجة مباح له في العقل قبل
ان يخطر ، وارد اولشدر .
[٣] اخلاقه عائد آتارى ده بوغرويه مذكوردر . نته كيم بورساليه آداب نفسه واخلاقه عائددر .

اهدائيه عامر آنارى :

١- رسالة فى العلة الفاعلة القريبة للكون والفساد فى الكائنات الفاسدات ٢ - رسالة فى العلة التى لها قبل ان النار والهواء والماء والارض عناصر تجمع الكائنات الفاسدات وهى وغيرها يستحيل بعضها الى بعض ٣ - رسالة فى اختلاف الارمنة التى يظهر فيها قوى الكيفيات الاربع الاولى ٤ - رسالة فى ماهية الزمان والحين والوقت والدمر ٥ - رسالة فى العلة التى لها يبرد اعلى الجو ويسخن ما قرب من الارض ٦ - رسالة فى الكوكب الذى يظهر اياماً ويضمحل ٧ - رسالة فى الكوكب ذى لذؤابة ٨ - رسالة فى علة برد ايام العجوز ٩ - رسالة فى علة كون الضباب والاسباب المحدثه له ١٠ - رسالة فيما رصد من الاثر العظيم فى سنة اثنتين وعشرين ومأتين للهجرة ١١ - رسالة فى علة اختلاف انواع السنة ١٢ - رسالة فى الاثر الذى يظهر فى الجو ويسمى كوكبا ١٣ - رسالة فى الآثار الملوحة ١٤ - رسالة فى علة حدوث الرياح فى باطن الارض المحدثه كثير الزلازل والخوف ١٥ - رسالة فى اختلاف الازمان فى السنة وانتقالها باربعة فصول مختلفة ١٦ - رسالة فى الاجرام الهابطة من العلو - وبقى بعضها بعضاً .

١٦ عدد

ابعاديه رائر آنارى : [١]

١ - رسالة فى الآلة التى يستخرج بها ابعاد الاجرام [٢] ٢ - رسالة فى ابعاد مسافات الاقاليم ٣ - رسالة فى المساكن . ٤ - رسالة فى اخبار ابعاد الاجرام . ٥ - رسالة كبرى فى ربيع المسكون . ٦ - رسالة فى استخراج بعد مركز القمر من الارض . ٧ - رسالة فى عمل آلة يعرف بها بعد المعايينات . ٨ - رسالة فى معرفة ابعاد قتل الجبال . ٩ - رسالة فى اختلاف مواضع المساكن من كرة الارض . [٣] ١٠ - كلام فى عمل السميت . ١٠ عدد

تقريبه عامر آنارى :

١ - رسالة فى مقدمة المعرفة بالاستدلال بالاشخاص السماوية او العالية . ٢ - رسالة فى اسرار مقدمة المعرفة . ٣ - رسالة فى مقدمة المعرفة بالاحداث . ٤ - رسالة فى مقدمة الخبر . ٥ - رسالة فى مقدمة الاخبار . ٥ عدد

[١] جغرافيه عائد آنارى بوغرويه داخلر .

[٢] كندى اختراع كرده سى اولان برآئيند بحث ايدر .

[٣] بورساله اوغلى احمد . يزاشدركه تاوذاوسبوسك Thoduse كتاب المساكنك شرحيدر .

انواعياته وأثر آثاري :

- ١ — رسالة في انواع الجواهر الثمينة . ٢ — رسالة في انواع الحجارة . ٣ — رسالة فيما يصبغ فيمطى لونا . ٤ — رسالة في انواع السيوف والحديد وجيدها ومواقع انتسابها . ٥ — رسالة فيما يطرح على الحديد والسيوف حتى لا تتلم ولا تكل [١] . ٦ — رسالة في الطائر الانسي . ٧ — رسالة في تمرخ الحمام . ٨ — رسالة في الطرح على البيض . ٩ — رسالة في انواع النحل وكرائمه . ١٠ — رسالة في عمل القمعقم الصباح . ١١ — رسالة في كيمياء العطر . ١٢ — رسالة في العطر وانواعه . ١٣ — رسالة في صنعة الاطعمة وعناصرها [٢] . ١٤ — رسالة في الاسماء المعماء . ١٥ — رسالة في التنبيه على خدع الكيمياءيين . ١٦ — رسالة في الاترين المحسوسين في الماء . ١٧ — رسالة في المد والجذر . ١٨ — رسالة في اركاب الخيل . ١٩ — رسالة كبيرة في الاجرام الفائضة في الماء . ٢٠ — رسالة في اللفظ وهو ثلثة جزاء . ٢١ — رسالة في الحشرات . ٢٢ — رسالة في جواب اربعة عشر مسائل طبعيات سألها بعض اخوانه . ٢٣ — رسالة في الجواب عن ثلاث مسائل عنها . ٢٤ — رسالة في قصة المتفلسف بالسكوت . ٢٥ — رسالة في ابطال دعوى من يدعى صنعة الذهب والفضة وخدعهم . ٢٦ — رسالة في الخيل والبيطرة . ٢٧ — رسالة في صفة البلاغة . ٢٨ — رسالة في صفة الاحبار والابق . ٢٩ — رسالة في عناصر الاخبار . ٣٩ عدد

خلاصه-ي :

٢٧	فلسفياته عائد	٦٤	نقل يكون
٩	منطقياته »	١٢	احكامياته عائد
١٢	حسابياته »	١٩	جدلياته »
٩	كلياته »	٧	روحياته »
٧	موسيقياته »	١٢	سياسياته »
٦٤		١١٤	يكون

[١] بورسالة بن احمد بن معتصم بازمشدر .

[٢] بورسالة ايله آثار طبعه مياننده ذكر اولان رساله آرد سنده برفرق اوله جعفر . شوقدر كه

بورسالة ابن ابى احيمه ده مذكور دكلدر .

نقل يکون	۲۱۲		
• احداثیات	۱۶	• نجومیات	۲۶
• ابعادیات	۱۰	• هندسیات	۲۴
• تقدیمات	۵	• فلکیات	۱۷
• انواعیات	۲۹	• طبیات	۳۱
یکون	۲۷۲		۱۱۴

کوریلورکه مأخذلر قارشولشدیر بانهجه الکندی نك آناری ایکی یوز یتیش ایکی به بالغ اولیور . بو آثارک بر قسیمی ترجمه ، بر قسیمی تألیف ایدی . آثار فلسفیه سنده ارسطو معقی ایدی ، آنک مسلکته سلوک ایتیش ایدی . هیچ بر اسلام فیلسوفی الکندی قدر ارسطو اثرینی صیقی صیقی به تعقیب ایتامشدر . نته کیم عصر رابع هجرینک نصف اخیرنده هشام ابن الحکم زماننده اندلس طیبی ابن جلیجل سلیمان بن حسان بویه دیور . آثارینک فهرسته باقیانهجه آکلاشیلرکه الکندی شعبات علومده و اصعلری انتقاد و تحطئه ایده جک اقتدار و مهارت صاحبی ایدی .

الکندی تألیف ویا ترجمه طریق ایله آثار یازدینی کبی ترجمه اولنان بر طاقم آناری ده تصحیح ویا اصلاح ایتیش ایدی . نته کیم آنفا بیان اولندی اوزره ارسطونک (اتولوجیا) سنی عربجه به ترجمه ایدن عبدالمسیح بن عبدالله الحمصی نك او مترجم اثرینی الکندی ، احمد بن المعتمد ایچون اصلاح ایتمشدر . بو اثر بر اینده ۱۸۸۲ ده طبع اولونمشدر . الکندی نك آثارینک بر قسیمی ده تفسیر ایدی . نته کیم نیادر وسک ترجمه ایتدی بکی ارسطونک قیاس کتابی الکندی تفسیر ایتیش ایدی . بوندن بشقه الکندی کتاب المغالطاتی ده تفسیر ایتمشدر . الکندی نك کتاب المقولاتنک ، کتاب العبارة نك (کتاب القضايا) ، کتاب الشعرینک مختصر لری واردر . آثار منطقیه سی میاننده کتاب العبارة سی ایله کتاب الشعری ذکر اولونماشدر . عام اسلام ارسطونک مهم آثارینی الکندی واسطه سیله طانییدی . الکندی ارسطونک اورغانونک مختلف قسملرینی شرح ایله برابر اویله بیوک آثار فلسفیه ترکیب ایتدی که او آثار ایله اسلام عالمه فلسفه مشایی بیلدیر یور ایدی . بو کون الکندی نك طبه ، نجومه ، ریاضیات ، فلسفیه ، ادبک آثاری قالمش ، اقسام مهمه سی ضیاءه دوچار اولمشدر . ترکیب ادویه ، امطار وریاح ، تخیم حقنده کی اوج اثری لاتجه به ترجمه اولنه رق اولکیسی استراس-بورغده ، ایکنجیسی ونیدک ده ، اوجنجیسی لایپزیغده طبع اولونمشدر .

علما مزك ما به الافتخارى محقق ومتبع شهر ربيعى مثلا بك افدى برادر مزو واسطه سيله الكندى نك آنارندن بش اثرى منظور عاجزى اولدى، كندولرينه بالخاصه تشكر ايدى يوم. او آثار خمسة شونلردر : ۱ - فلسفيات غروبنده (۶ - رساله فى الابانة بانه لا يجوز ان يكون جرم العالم بلانهاية) ۲ - كريات غروبنده (۶ - رساله فى سطح ماء البحر كرى) ۳ - ينه كريات غروبنده (۵ - رساله فى عمل السممت على كرة) ۴ - انواعيات ويا طبيعيات غروبنده (۱۹ - رساله كيرة فى الاجرام الفائضة) ۵ - هندسيات غروبنده (۱۸ - عمل الرخامة بالهندسة) . اخيراً طبييات غروبنده كى ۱۶ عددنده كى رساله يى ده كوردم .

الحق برجامع العلوم اولان الكندى نك آنارندن بهضلىرى نك خلاصه مندرجاتى معلوم، اقسام مهمه نك آنجق اسملى مضبوطدر .

تقديم — الكندى نك اوزون ، قيصة مصنفات عديده سى تصنيف جهندن انتقاد اولونمشدر : الكندى علومده متبحر اولقله برابر ، تصنيفده مقصودر ؛ بر كره حجج غير قطبيه ذكر ايدر ، بر كرده اقاويل خطابه (۱) اقاويل شعريه (۲) ايراد ايدر ، صناعت تحليل اهل ايلرايدى كه قواعد منطق آكا باغلى ايدى . هر مطلوبده حقى باطلدن تفريق ايتك آنجق صناعت تحليله موقوف ايدى . الكندى صناعت تحليلى بيلمور ايسه آنك ايجون بيوك برقصدر . بيلوبده اسير كه مش ايسه بو حال شيمه علماء به لايق دكلدر . هرايكى حال الكندى نك علمينه حقيقور . الكندى تصنيفده صناعت تركيبى استهداف ايتشدر ، فقط آندن آنجق منتهى مستفيد اولور . بونكله برابر منتهى بونوعده متبحر اولقله آندن مستغنى اولور . مبتدى نك محروم ، منتهى نك مستغنى اولدينى صناعت تركيب ثمره دار اولماز . القفطى بويولده انتقاد ايتديكى حالده قاضى ابوالقاسم صاعد بن احمد بن صاعد طبقات الامم ، نام نام كتابنده القفطى نك بوانتقاداتنى منطق كتابلىرى حقنده درميان ايدور ، منطق كتابلىرى نك عموميتله رواحى بولونمسيه برابر ، صناعت تحليلدن خالى اولمسي الكندى ايجون بيوك برقيصة عدايدور . تركيب صناعى حقنده ده القفطى كى سويلور . علوم سائر حقنده

[۱] كبار علمادن مسوع اولان كلاملى ، طنى مفيد اولان اماره لى ، محاوره ده معتاد اولان سوزلردر كه اصلا قفى دكلدر . بوندن مقصد نامى كندولرينه قائده لى اولان شيلره ترغيب ، مضر اولان شيلردن تنفيردر . خط بلرك ، واعظارك سوزلى كى .

[۲] مجرد سامعه انبساط ويا نفرت ويرمكله نفسى متأثر قيلق ايجون مخيل سوزلردر . كرك شعر اولسون ، كرك خطابه اولسون هر ايكينه عائد قوانين وارددر كه آنكله اقاويل خطابه وشعريه نك مطابقى آرائير .

يازمش اولديغى آثار حقنده تنقيدينى تشديد ايدىور « آنده آراو افكار فاسده سى، حقيقتدن بعيد اولان مذهبي ظاهر اولمشدر » ديور .

ابن ابى اصيه قاضى صاعدك بويولده كي انتقادنى حقسز بوليور، بوشدتلى هجومى الكندى يهروا كورميور ، بونكه الكندى نك علمنه برخلل طارى اولديغى، الكندى نك آثارينه نظر ايله آندن استفاده جهتي منع اولونميه جغنى بيان ايدىور؛ قدر شناسلغنى اثبات ايليور.

آثار نك قيمنى :

ابوالحكماء يعقوب الكندى نك آثار قيمتدارى بولنديغى عصر ك الكيوكسك عرفانه الكيوك برشاهددر . الكندى برعصر صوكره كلان اسلام فيلسوفى ابونصر فارابى كى كتب يونانيه نك مترچندن زياده شارحيدر .
غروپلره بركره عطف نظر ايدلم :

فلسفيات غروبنده :

۱ — الكندى ۳ عدديله اشارت اولمان رساله ده رياضيه بيلمكسز ين فلسفه نك آكلا سلميه جغنى اثباته غيرت ايدىور . بوفكرى فلاسفه يونان دن ، خصوصا افلاطون دن آلمشدر . چونكه افلاطون ، فلاسفه يونان مدرسه لر نك قبولرند : « هندسه بيلميان بزم مدرسه مزه كيره مز » يازيل ايدى .

ب — ۶ عدديله اشارت اولمان رساله ده ارسطونك كتابلرينك نظامنى ، فاسفه ني طرز تلقيسنى اسلام عالمه بيلديرمش ايدى .

ج — ۵ عدديله اشارت اولمان رساله ده ارسطونك مقولات حقنده تكليف ايتديكى غايه حقنده ايضاحاتده بولونمش ايدى . [۱]

[۱] ارسطو هر شيئه اون سؤال توجه ايدر دهر ك مقولات عشره بي ترتيب ايتمش ايدى :

- ۱ — ندر ، كيدير ؟
- ۲ — نه قدر ؟
- ۳ — نصلدر ؟
- ۴ — كيجه منسوبدر ؟
- ۵ — نره دهر ؟
- ۶ — نه زمان ؟
- ۷ — نه طور دهر ؟
- ۸ — نه كبر ؟

د — ۹ عددیه اشارت اولنان رساله ده ارسطونك تصنيف علوم حقنه کی نظریه سنی
الك اول عالم اسلامه طائیدیرمش ایدی . بالا آخره علماء اسلامیه نك همان عینی ایله قبول
ایستکلی بوتسینف او دورده علوم فلسفیه نك نه قدر شامل ، ساحه فلسفه نك نه قدر
واسع اولدیغنی واضح صورتده اراثة ایدر . [۱]

ه — ۱۱ عددیه اشارت اولنان رساله ده نامتناهی نك ماهیتی ایضاح اولیور ایدی .
و — ۱۲ عددیه اشارت اولنان رساله ایله تناهی عالمی اثبات ایدیورکه بالا آخره
ابوالبرکاتدن ماعدا یوتون فلاسفه اسلامه پیشوا اولیور ایدی .

ز — ۱۷ عددیه اشارت اولنان رساله ده صناعات حقنه برطاق تدابیر نافعهدن بحث
ایتمش اولیور . ارسطونك «جوامع الصناعات» ی، الکندی یه بورساله یی یازدیرمش اوله جقدر .

آثار منطقیه غریبه :

منطق علوم عالیهدن دکل، علوم آلیهدن ایدی؛ فلسفه ایچون برآلت ایدی . الکندی
ارسطونك آلتی کتادن عبارت اولان (اورغانون - فص) [۲] نام کتاسینك مختلف

۹ — نه یشلر ؟

۱۰ — نه قبول ایدر .

مقولات عشره شونلردر : جوهر ، کیف ، کم ، اضافت ، این ، متی ، وضع ، ملك ویا
جده ، فعل ویا ان یفعل ، افعال ویا ان یفعل . مقولات عشره موجودات ممکنه نك اجناس عالیه سیدر :
فقره آتیهده مقولات عشره واردر : ماجد (جوهر) فربدك اوغلیدر (اضافت) ، قیصه در
(کم) ، ساریشین در (کیف) ، بوکون (تی) عازسوده (این) آیاقدن طور یورایدی (وضع) ،
النده برنیلنچ وراایدی (ملك) ، قیاجنی بوکدی (فعل) ، قیلج بوکولدی (افعال) .

[۱] ارسطونك تصنيفی شوبله ایدی : ۱ - علوم فلسفه (حکمت نظریه) ، ۲ - اعمال فلسفه
(حکمت عملیه) ، ۳ - علوم آلیه . علوم فلسفه اوچه آبیلیلیر : علوم تعلیمییه (ریاضیات) ،
علوم بیعییه (طبییات) ، علوم الهیه (الهیات) . اعمال فلسفه اوچه آبیلیلیر : اخلاق ،
سیاست منزل ، سیاست مدنی . علوم آلیه منطق در .

[۲] ارسطونك فصی آلتی کتانی حاویدر : کتاب قاطیغوریا (المقولات) ، کتاب بارمیناس
(العبارة ، القضايا) ، کتاب انالوطیقا الاولى (القیاس) ، کتاب انالوطیقا الثانيه (البرهان) ،
کتاب طویقا (المواضع الخدایه ، الحدل) ، کتاب سوفسطیقا (المعالط ، الحکمة المنموهه) . کتاب الشعر
ایله کتاب الخطبه (بطوریا ، فویسطیقا) یی ابن نصر فارانی اجزای منطقهدن عد ایتکله علوم آلیه
کب نماییهدن عبارت اوئش ایدی . کب نماییه نك اشرفی کتاب رابع ، یعنی کتاب البرهان ایدی ،
اولکی اوچ کتاب مدخل و توطئه حکمه ایدی . دیگر دوت کتاب ده کتاب البرهانك تمه سنندن
معدود ایدی . غرب مصنفونی غنمنده کتاب الشعر ایله کتاب الخطابه اجزای منطقهدن دکلدر .

قسمه لریه کتاب الشعرینی، پورفیریوسک (ایساغوجی) سنی شرح واختصار ایدرک عراقده منطلق نشر ایتش ایدی. مع مافیہ الک اول، المنصور ایچون، عبدالله بن المقفع ارسطونک کتاب المقولات، کتاب العبارة، کتاب القیاسنی ترجمه ایتش ایدی. آنجق فارابی نك مساعیسی الکندی نی اونوتدر مقوله منطق فارابی نك ترتیبی اوزره عالم اسلامه نشر اولونمشد.

آثار منطقیه میاننده ذکر اولئان «سمع الکیان» رساله سی ارسطونک آثارنده کی «السماع الطیبی» رساله سی دیمک اوله جقدر. بورساله بتون طبایعه شامل اموردن باخدر، سکرز بابی حاویدر، سمع الکیان کتبی کتب سائردهن دها دقیقدر: صورت، عنصر یعنی هیولای اولی، عدم، زمان، مکان، خلا، ملا، نامتاهی بابلرینه منقسمدر. سمع الکیان آثار طبیعیه دن اولمقله بونی انواعیات ویا طبیعیات غروبنده ذکر ایتک لازم ایکن آثار منطقیه میاننده صایمق یک موافق دکلدر. آنجق مذکور کتاب مقدمه ده کلی و جزئی مباحثی ایه طریق (مه تود) مباحثی محتوی بولونمقله بوجهندن منطقه مناسبی درکاردر.

جدلیات غروبی:

جدلیات تعبیری افلاطوندن مأخوذدر. افلاطون عالم جسمانی دن عالم معنایه، جزئیاتدن کلییه، محسوساتدن ماهیته صعوده جدل نامنی ویرمش ایدی، مابعدالطبیعه نامی ارسطونکدر. الکندی هر ایکسندن ده استفاده ایتدیکی جهته بونامده افلاطونه موافقت ایتش اوله جقدر.

جدلیات غروبی آثار جدلیه دیمکدر. متکلمین طریق جدلییه سلوک ایتدکلرندن کلام وفلسفه دینه عابد آثار دیمک اولور. نته کیم آتیده ذکر اولئان رسائلدن منضم اولور. ۱ — ۸، ۱۳ عددلریله اشارت اولئان رساله لرده وحدانیت باریدن بحث ایدیور، برجوق تفسیرلرده بولمور.

احصاء منطق طریق اوزره ک اول توحید باری حقنده اثر یازان الکندی در. آندن اول بوزمینده توحیده دائر یازی یازان یوق ایدی. توحیدک تفسیری حقنده مختلف تأقیر بوانه جنی طبعی اولمقله الکندی نك طرز تلقیسی متکلمینک طرز تلقیسه موافق اولیه جقدر. الکندی توحید حقنده ارسطونک طرز تلقیسنی قبول ایدیورایدی.

چونکه نظر نده یكانه فیلسوف ارسطو ایدی ، ارسطونك تألیفاته وبردیکی اهمیت بوندن نشأت ایدیور ایدی .

بر جمعیت علمیه طرفندن تحریراوانان فرانك علوم فلسفیه قاموسنده شویله برافاده واردر : اون ایکنجی عصرک عرب طیبی عبداللطیف عقائد اسلامیه به مربوط اولمغه جناب حقك ذات وصفات ذاتیه سی حقنده برکتاب یازمش ایدی ، اوراده بونکله الکندیك عقائیدی رد قصد ایتمش ایدی .

فرانك ذکر ایتدیکی عبداللطیف موفق الدین بغدادی فقه ای شافعیه دن اولوب نحوی ، اقوی ، متکلم ، طیدیر . فلسفه یه ده وقوفی واردر ۵۵۷ سنه سنده بغدادده طوغمش ، ۶۲۹ سنه سنده یته بغدادده ارتحال ایتشدرد . عبداللطیف بغدادی فضلی زمانك نقصی ، قصورینی آراشدیرر ، برچوق قدما به ایلشیر ایدی . اکثریتله هجوم ایتدیکی ذوات علماء عجم ایله آنلرك مصنفاتی ایدی . خصوصا ابن سینا وامثاله بك هجوم ایدرایدی . یازمش اولدینی ترجمه حائده کندی بغدادی نحوی ایله اجتماع ایتدیکنی ، آره لرنده مباحثه لر جریان ایلدیکنی ، حتی اکثر مسائلده کندی به غالب کلدیکنی ذکر ایدیور ، کندی بغدادیك خرد پسند اولدینی ، جلیسنی ایذا ایلدیکنی ده علاوه ایدیور . عبد اللطیف برچوق مصنفاتی میانده شویله بر اثر ذکر ایدیور : الکلام فی الذات والصفات الذاتية الحاربه علی السنة المتکلمین . عبداللطیف یازدینی اثر السنة متکلمین اوزره جاری اولان صفات ذاتیه وذات حقنده در . عبداللطیف بو اثر ایله کندی بی رد قصد ایتدم دیور . مناقشه سنده بولندینی کندی ابوالمن تاج الدین زید بن الحسنی در که ادبیاتده زمانك برتکی ایدی ۵۲۰ ده بغدادده طوغمش ، ۶۱۳ ده شامده ارتحال ایتشدرد ؛ حنبلی ایکن حنفی اولمش ایدی ، محدث ومقری ایدی . عبداللطیف رد ایتدیکی کندی بوکندی اولمسون ؟ چونکه عبداللطیف ابن سینان بشقه سنه قولاق آصماز ؛ قدما ، فارابی حقنده هیچ بر اعتقاد بسله من ایدی . بوکا شویله بر سبب در میان ایدیور ایدی : اوله ظن ایدیورم که ابن سینا حکمتک هپسنی احاطه ایتمش ، کتابلری ده حکمتی طولدرمش در .

عبداللطیف ابن سینا حقنده « اقوی من اضلی ابن سینا [۱] » ، دیر ایدی .

عبداللطیفك ترجمه حالدن ، وحدانیت باری وصفات ذاتیه سی حقنده یازمش اولدینی بر اثره ؛ او اثر ایله ابوالحکما کندی بی رد قصد ایتدیکنه انتقال تام برانتقال اولسه کرکدر .

ترجمه حالی خصوصاً کندی نک خطیب ابن نباته اوزرینه یازدینی حواشی به عبداللطیفک جواب ویرمیش اولمسی نحو حقهده بر اثرده دلالت ایده بیلیر. بونک کبی کندی نک ده کندی نک معاصر و معارضی اولوب علم الدین سخاوی نک استاذی بولان تاج الدین کندی بغدادی اولمسی احتمالی وارد خاطر اولور. آثار باقیده بیان اولندیغنه کوره «وانبرغ» ریاضیوندن ابونصر بن عراق ایله فیلسوف شهر ابونصر فارابی یی بر شخص ظن ایتیش ایدی .

ب — ۱۶ عددیله اشارت اولان رسالهده معاصر لرندن زندیق شهر ابن الراوندی (۲۴۴) ایله توحید حقنده مناقشهده بولنور . ابن الراوندی قدم عالم، نفی صانع، دهریه (منکرین اله) مذهبی تصحیح، اهل توحید مذهبی رد خصوصنده بر کتاب میدانه قویمش ایدی. ابن الراوندی بونکلهده اکتفا ایتدی. حضرت پیغمبر علیه الصلاة والسلام افندمزی ده رد حقنده بر کتاب چیقارمیش ایدی. الکندی ایشته بوزندیق، ابن الراوندی یی رد ایدیوردی .

۶ — ۴ عددیله اشارت اولان رساله ایله الکندی ملاحده یی رد ایدیور ایدی . ابن المقفع وسائر نک آثار فارسیه یی ترجمه لری طولانیسیله مانویه، مرقویه، دیصایه [۱] کبی زنادقه کتابلری منتشر اولمش، خلق آره سنده آرا و افکارلری شیوع بولمش ایدی. خلیفه المهدی متکلمیندن اولوبده بحث ونظر صاحبی اولان اصحاب جدله ملاحده یی رد حقنده کتب و رسائل تصنیفی امر ایتدی. المتصور زمانندن بری عالم اسلامده ظهور ایدن زنادقه و ملاحده یی الکندی بورساله سیله میدان ویرمیور ایدی.

د — ۵ عددیله اشارت اولان رسالهده ینه اصحاب منطق طریق اوزره اثبات نبوتدن بحث ایدیور، بونکله زندیق لره قارشو سل سیف ایدیور، بالآخره فلاسفه اسلام طرفندن اورتیه قونیان نبوت نظریه سنک تمیل طاشنی آتمش اولور ایدی .

ه — ۱۷ عددیله اشارت اولان رسالهده بعض متکلمینی رد ایدیور ایدی. الکندی عصرنده اهل سنت هنوز متکلمین نامنی آلامش لرایدی، آکلاشیلیور که بونکله اهل اعتزالی ود ایدیور .

و — ۱۸ عددیله اشارت اولان رساله متکلمین آره سنده جریان ایدن الک مهم بر مسئله یی ایضاح ایدیور. بومسئله یعنی اکفار و تضلیل مسئله سی اسلامی الک زیاده اشغال ایلان بر مسئله در.

[۱] بونماهب قریباً ذکر اولنه جقدر .

ز — ۱۱ عددیه اشارت اولئان رساله ایله متکلمینک اک مهم بر قلمنی حفرایدیور،
جزء لایتجزائی قی ایلورایدی.

فلاسفه ایله متکلمین آره سنده پک زیاده محل مناقشه اولان جزء لایتجزی اُک اول
ابوالهذیل العلاف طرفدن قبول اولونمش ایدی ، ابوالهذیلک معاصری اولان نظام بالعکس
جزء لایتجزائی قبول ایتز ایدی . هرا یکی سی ده الکندی نک معاصر لرندن اولغله الکندی
بور رساله سی ایله جزء لایتجزائی طرفدار لرینک امامی اولان ابوالهذیل رد ایتش اویور ایدی .
جزء لایتجزی مسئله سی بر مدت متکلمین آره سنده مسائل نزاعیه دن اولمش ، نهایت ابوالحسن
الاشعری نک التزامی ، ابو بکر الباقلائی ده تأیس ایتدیکی علم کلامک مناسی قیلمه سی
مناسبتی ایله رتق نزاع و مخالفت متکلمین آره سندن رفع اولنه رق متکلمین ایله فلاسفه
آره سنده قلمش ایدی . چونکه فلاسفه اسلامیه بتون الکندی به موافقت ایدیورلرایدی .
الکندی بو رساله سی ایله متکلمینه قارشو بر اصل وضع ایدیورایدی . متکلمینک طبیعائی
جزء لایتجزا ایله خلاده فلاسفه اسلامیه نک طبیعائی هیولا ایله صورته ، امتناع خلاده
خلاصه اولنه بیلیر . بر طرفده ابوالهذیل ، دیگر طرفده الکندی اسلام عالمده ایکی
مسالك متضادک تخمیرنی وضع ایدیورلرایدی .

الکندی نک مباحث فلسفیه سی ، ارسطو اوزرینه اولان شرحلری آنارخی طایفه یغمز
فلسفه و فخر طرفدن پک نادر اوله رق ذکر اولونمشندن آکلا یور زکه الکندی کنده
مخصوص اولان افکار و عقائد ایله کنده نی شایان نظر و اعتبار قیلمامشدر .
بالا خره توسیع و انکشاف ایله ایکی مهم مسالك اولان مسالك متکلمین و مسالك فلاسفه
بر طرفدن ابو بکر الباقلائی به ، دیگر طرفدن ابن سینایه مدیون شکراندر . علم کلامک
صاحبی ابو بکر الباقلائی ، فلسفه اسلامیه نک صاحبی ده ابن سینادر .

ح — ۱ عددیه اشارت اولئان رساله ایله شهابور زمانده ظهور ایدوب مجوس
مذهبی ایله نصرانیت بیننی تألیف ایدن مانی نک مذهبی رد ایدیور . بو مذهب طسایع
اربعلک ازلیته قائمدر . طسایع اربع بسیط ، غیر متمزج ایکن صوکره دن امتزاج تحدث
ایتش ، عالم امتزاج ایله حاصل اولمشدر . نور و ظلمت ایکی اصل ازلی در ، حی در ؛ بش
جهته نامشاهیدر ، آنحق بر برینه ملاقی اولدینی جهته متاهی در نور نامتاهی علوده ،
ظلمت نامتاهی سفله در . منایه عنده ذابیح ، حیوانه الم و یرمک جائز دکدر . حضرت
عیسی علیه السلام نبی اولدینی کبی زرداشت ، مانی ده نبی در . امتزاجک بطریق القصد

والاختیار ویا بطریق الحبط والاتفاق (تصادف طریق) اولمسند اختلاف ایشلردر .
الکندی ایشته نور و ظلمت نظریه لرینه ، بو نظریه لرك تولید ایتدیکی نتیجه لره
شدتله هجوم ایشلدر .

ط — ۲ عددیله اشارت اولئان رساله ایله ایکی اصل ازلییه قائل اولانلری ردایدیور:
نور ازلی قديم، ظلمت ازلیه قديمه ویا یزدان، اهر من تنویه مجوسه ملحقدر . مسائل مجوس ایکی
قاعده اوزره دوران ایدر: بری نورك ظلمت ایله اولان امتزاجنك سبی، دیکری نورك ظلمتدن
خلاصی. امتزاج مبداء، خلاص معادیه کدر . مجوس (یزدان، اهر من) دن بشقه زمان مطلق، مکان
مطلق (خلا) ، هیولانك ده قدمنه قائلدر . مجوس انواره ، نیرانه، میاهه تعظیم ایدرلر .
دیسانیه مذهبیه کوره ایکی اصل (نور ، ظلام) در . نور خیری قصداً واختیاراً ،
ظلام شری طبعاً واضطراراً ایشلر . نور حی در، عالمدر ، قادردر، حساسدر ، دراکدر؛
ظلام میتدر ، جاهلدر، عاجزدر، جماددر ، فعل وتمیزی یوقدر . دیسانیه نك مزاج
و خلاصده اختلافلری واردر . دیسان مانی دن اول کیشدر . دیسانیه ده ذبح حیواندن
احتراز ایدرلر . مرقونیه ایکی اصل ایله برابر معدل جامع اولمق اوزره اوچنچی بر اصل
اثبات ایشلردر . نور ، ظلمت ایکی متفاوت متناظر اولمغله آنجق بر جامع ایله امتزاج
ایدر . جامع رتبه نورك دوننده ، ظلمتک فوقددر . معدل انسان حساس ودراکدر .
ی — ۱۹، ۱۰، ۹ عددلریله اشارت اولئان رساله لرده عناصر اول حقنده ایضاحاتده
بولئیور . بالعموم جواهرده بش ذات وماهیت بولئور : هیولی ، صورت ، حرکت ،
زمان ، مکان . ذوات خمس دن حرکتدن ماعداسنی « سمع الکیان » ده ذکر ایشلدر .
ك — ۶ عددیله اشارت اولئان رساله ایله حرکت طبیعیله حرکت عرضیه آردسند
بر سکون بولونیه جغنی ، بواکی حرکت آردسند بر سکون بولنه میه جغنی ایضاح ایدیور .

علم النفس غریبی :

الکندی کرک حادثات نفسیه وقوانیندن بحث ایدن علم النفس تجربی ، کرک بو حادثات
نفسیه وقوانینك شرائطدن ، نفس انسانیه نك ماهیتدن بحث ایدن علم النفس عقلی ویا
مابعدالطبیعی مسألندن بحث ایدیور ، حواس حقنده ، نصاری سربانیه دن اولوب علم طبعده
حذاقتی ؛ مأمون ، معتصم ، واثق ، متوكله خدمتی اولان (یوحنا بن ماسویه) یه
یازدیغی رساله ده نفسدن صادر اولان افعال حقنده ایضاحاتده بولئیور . نفسی جوهر بسیط ،

غیر فانی ، اجسامده مؤثر اولمق اوزره قبول ایدیور که بالاخره بتون فلاسفۀ اسلامک ، بعض محققین متکلمینک ، اکثر متصوفه نیک مذهب لرینی تأسیس ایدیور . ۳ عددیله اشارت اولنان رساله دن مستنبط اوله جنی وجهله الکندی نفوسک ابدانک وجوددن اول موجود اولسی خصوصنده افلاطونه موافقت ایش اولور . الکندینک نفس حقنده کی تلقیسی عقل فعال نظریه سنه مستنددر .

فلسفیات غروپنده ذکر اولنان ۱۹ عددیله اشارت اولنان رساله ده عقلک ماهیتی حقنده نظریه لرینی درمیان ایدیور ، لاتینجهیه ترجمه اولنان کتاب العقلده ارسطو ایله افلاطونی جمع ایتیش اولدیغی ادعا ایدیور ، عقل ایچون دوت درجه بیان ایدیور : عقل بالقوه ، عقل بالفعل ، عقل مستفاد ، عقل فعال . اولکیسی استعداد ، ایکینجیسی فعالیت ، اوچنجیسی عقل بالفعلک حال انکشافی ، دردنجیسی نفسک خارجنده در ، نفس عقل فعالدن مستفیض اولور .

الکندینک رؤیا حقنده کی نظریه سی ده عقل فعالک بولونمسی ، نفسکده غیر مساوی اولسی نظریه لرینک بر نتیجه سیدر . بتون بونظریه بالاخره فلاسفۀ اسلامیه طرفندن اخذ اولونمشدر .

فیثاغورثدن باشلایان رموز اسلام فلسفه سنده ده تأثیرینی کوستر مشر ؛ بوکاده الکندی پیشوا اولمش ایدی .

سیاسیات غرری :

الکندی فلسفۀ سیاسیه ایله ده مشغول اولمشدر . اخلاقه عائد کتابلری بوغروبده در . « تسهیل سبل الفضائل » نام کتابی آداب نفس حقنده بیاناتی محتویدر . جدول اسمیدن مستفاد اوله جنی وجهله اخلاقده سقراطک اساسنه موافقت ایدیور . سقراطک اخلاقی بر علم جدل افعال ایدی ، علم جدل افکارک حیساتده تطبیقی ایدی . افکار و افعالک تطابق ایله براراده اقتضایدر ایدی که اواراده دائماً فیکرک « اعلی » دیدیکنی اختیار ایده جک ایدی . سقراط بویه جه ایجابیه مسلکنی (Déterminisme) تأسیس ایدیور ایدی . افلاطونده اخلاقده استادی سقراطه موافقت ایدیور ایدی . سقراط فلسفه سنده حکمت ، شجاعت ، عفت فضائل شخصیه ، عدالت فضیلت اجتماعیه ، عبادت فضیلت دینییه ایدی . سیاست عدالت ومنفعت عامه علمی دیمک ایدی . حیات اجتماعیه و اخلاقیه یی تنظیم

سقراطك استهداف ايتديكى بر غايه ايدى . الكنديدن اعتباراً بتون اسلام فيلسوفلرند
يوتاثير مشهوددر . الكندي اسلام علمنه فلسفى براخلاق ، برسياست نشر ايدبور ايدى .
بو موضوعلر حقتده مهم رسالهلر يازمش ايدى .

رياضيات غرر يلدى :

موسيقى ، احكام نجومده داخل اولدينى خالد رياضياته عائد آتارى يوز قدردر .

حساب قسمى :

ا — ۱ عدديه اشارت اولنان رساله ايله الكندي براهين هندسيه بدل يالكنز
تحقيقات عدديه ايله اکتفا ايدن حساب نظريدن بحث ايدبور . فيثاغوريه مساكى اربابندن
نيقوماخوس يالكنز تحقيقات عدديه ايله اکتفا ايدن « مدخل الحساب » ناميله بر کتاب
يازمش ايدى . ثابت بن قره بومدخل الحسابى « کتاب نيقوماخوس فى الارتما طبق » ناميله
عربجه ترجمه ايتديكى صرمده الكندي بش مقاله اوزره بواثرينى تصنيف ايلمش ايدى .
الکندی رأساً نيقوماخوسه [۱] موافقت ايتمش اولبور .

ب — ۲ عدديه اشارت اولنان رساله ايله حساب هندسى نك كيفيت استعمالى حقتده
مفيد معلومات وريور . آنجق رياضيون اسلاميه دن قاضى على اليسوى حساب هندسى يه
دائر يازمش اولدينى « المقنع » نام ائرده الكندي نك بواثرينى پك مشوش ومطول بولديغنى
خبر وريور . حساب هندسى حساب نظرى دكل ، حساب عملى در ، ارقام هندسيه ايله
صفر ك استعمالى اوزرينه موسس اولان اصول حسابدر . [۲] اشارت تسعه وصفرا اعانه سيله
ترقيم ايديلان اعداد كميات معلومه اوزرينه اجرا اولنان اعمال حسابيه عائد بر علمدر .

[۱] نيقوماخوس آثار باقيهده موسوى اولق اوزره كوستريلبور ؛ ۱۱۰ ده اسكندريه ده
وفات ايتديكى بيلدريلبور . تاريخ الحكماء ك بيانته نظراً نيقوماخوس ارسطونك پدرى ، اصيل ،
بابا و آنا طرفندن واضع طب يونان اسقليپادسه منسوب ، فيثاغورى المذهبدر ، تصانيف ميانده
« كتاب الارتما طبق فى علم العدد » ناميله برده اثرى وارددر . آثار باقيه صاحبي هر حالده بو جهتي
كورمش اوله جقدر . بو حالده ايكي نيقوماخوس اولق كر كدر .

[۲] الك اول حساب هندسيه دائر كتاب تأليف ايدن ذات ، مأمونك حكمت كتبخانه-ي
ناطرى ابو عبدالله الخوارزمى ايدى . هندون اولاً شرقه انتقال ايدن حساب وضعيه حساب هندى
ديشمش ايدى . اندلسيلر بوكا حساب غبارى ديورلر . چونكه اعمال حسابيه يي توز مريلمش لوحه لر
ايله اجرا ايدرلر ايدى .

الکندی نك جبره دائر اثری وارمیدر :

علم جبر الکندی زماننده معلوم، حتی خواص میاننده خیلی منتشر ایدی. دیوفطس الاسکندرانی نك « اریتمیقا » سی ترجمه اولونمش واسمنه « صناعة الجبر » دینمش ایدی. چونکه « اریتمیقا » اسمی « آرتما طیق » اسمیله مسمی اولان حساب نظری، نظریه اعداددن قرقلی اولمغه یوکا باشقه بر اسم ویرمک اقتضا ایدر ایدی. دیوفطسک بو کتابی قدما یونانیه آرمسند. جبرک تعمیم و ترقیسنه هیچده تأثیر ایتماش ایدی. فقط عربجه به نقل اولتور اولونماز شرقده جداً حائز تأثیر اولمش، ریاضیاتک ترقیسنه یاردیم ایش ایدی. جبر، حروفاندن عبارت اسارات مختصره ایله کوستریلان کیمات مجهوله اوزرینه اجرا قلان اعمال حسابیه عائد بر علم اولمغه جبرده اعداد قیمت وضعیه یی حائز اولمیان حروفات ایله کوستریلیور ایدی. جبره « حساب الجبر والمقابله » عنوانی ویرلمکله حساب یله جبرک حدودی لایقيله تمیین ایدلماش دیمک اولیور.

محمد بن موسی الخوارزمی نك « کتاب الجبر والمقابله » سنی الکندی کورمش اوله جق ایدی. خوارزمی زماننده جبر خواص آرمسند انتشار ایتمکله کتاب مذکور ی بین الناس تعمیم مقصدیله، یازمش اوله جق ایدی. خوارزمینک معاصر لریدن ابو کامل شجاع بن اسلم ابن محمد بن شجاع المعصری ده جبره دائر بر اثر یازمش ایدی. « شارالیه » الحاسب، عنوانیله معنون ایدی.

الکندی نك جبر حقده ده بر اثر یازمش اولسی پک محتملدر. فقط بوبابده آثار باقیه ده بر قید یوندر. آنجق « تحفه الاعداد »، « مفتاح الحساب »، کبی عنوانلر ایله جبره عائد بر طاقم آثار بولونمغه « المدخل الی الارتما طیق »، حساب نظرییه، « الحساب الهندی »، حساب عملیه عائد ایکی ائردن بشقه ۴ عددیله اشارت اولتان « تألیف الاعداد »، نام رساله سی جبره دائر آیری بر رساله اولسی محتملدر.

الکندی نك بواج اثری تاریخ ریاضیات نقطه نظرندن غایت مهمدر. الکندی نك حساب هندییه دائر اولان کتابی خوارزمی نك کتابندن مؤخردر.

۶ — ۷ عددیله اشارت اولتان رساله ده عدد ایله قنال وزجر اصولی بیان ایدبور.

فان مطلوب اولان براسره اقدامی ، زجر بالعکس مطلوب اولان امردن اجتنابی طلب دیمکدر .

هندسه قسمی :

هندسه ده اقلیدسک کتابی بر اصلدر . حکماء یونان آرده سنده . کتابتک اسمی (کتاب الارکان) در؛ صوکره روملر الاستقصات ، اسلاملر «الاصول» تسمیه ایتشلورد : les Eléments . کتاب الاصول هم هندسه ، هم نظریه اعداد کتابیدر . حکماء یونان مدرسه قبولینه یازمش اولدقلری ، ریاضی اولیان مدرسه لرمزه کیرسون ، جمله سی ایله «کتاب اقلیدسی» او قومیان مدرسه لرمزه کیرسون ، دیمک ایستلر ایدی . کتاب الاصولی حجاج بن یوسف بن مطرا الکوفی ۱۸۵ تاریخنده ترجمه ایتش ایدی . حجاج کتاب الاصولی ایکی کره ، برنی هارون ایچون ، دیگرینی مأمون ایچون ترجمه ایتش ایدی . برینه هارونی ، دیگرینه مأمونی دیر ایدی . مأمونی نسخه سی شایان اعتماددر . اقلیدس هندسه تک ارسطوسی ایدی . الکندی ، جدول اسمیدن مستبان اوله جفی وجهله اقلیدسک کتابلرینک اصطلاحی ، کتابنده کی مقاصدی ، اون دردنجی مقاله ایله اون بشنجی مقاله تک اصلاحی حقنده اوج اثر یازمش ایدی . کتاب اقلیدس (کتاب الاصول) اون بش مقاله اوزرینه مرتب ایهده . اون دردنجی ایله اون بشنجی مقاله سی ، آثار باقیهده بیان اولندی بی اوزره ، اقلیدسک دکل ایدی . الکندی اوچنجی اثری ایله بویکی مقاله سی اصلاح ایدیور ؛ «حق بونکله قلیور» فلکیات غروبنده کوردلیکی اوزره برده «ظاهرات الفلک» [۱] ، هندسیات غروبنده کی «اختلاف المناظر» نامرله ایکی اثر ده اقلیدسک بونا ملرده ایکی اثری اولدینی ، بویکی اثرک عربجه به نقل اولدینی محقق ایهده مترجملری معلوم دکلدر . عجبا الکندی تک بویکی اثری اقلیدسک ترجمه سی میدر ، یوقسه رأساً تألیف میدر ؟ بوراسی مشکوکدر .

الکندی ۱۵ عددهله اشارت اولتان رساله ده اقلیدسک تلخیصی ابقلاوسک طلوع و غروب حقنده یازمش اولدینی کتاب المطالعنده کی قوافی تصحیح ایدیور . ابقلاوس ده اقلیدسک کتاب الاصولک اون دردنجی و اون بشنجی مقاله لرینی اصلاح ایتش ایدی . الکندی بونی کافی کورده مش اوله جق که کندیس ده بو مقاله لری اصلاح حقنده برساله یازمش در .

[۱] ظاهرات (les phénomènes) ترجمه سی در . بوکون آتی (حادثات) ایله ترجمه ایدیور .

آثار باقی‌ده بیان اولندی اوزره کتاب‌الاصولک اون اوچ مقاله‌سندن ایلک درت مقاله‌سی ایله آلتنجی مقاله‌سی هندسه‌ی مستویه، اون برنجی، اون ایکنجی، اون اوچنجی مقاله‌لری هندسه‌ی مجسمه‌یه، بشنجی مقاله‌سی تناسب‌نظریه‌سنه، یدنجی، سکزنجی، طقوزنجی و اونجی مقاله‌لری ده نظریه‌ی اعداده مخصوصدر .

الکندی ۱ عددیه اشارت اولان رساله‌ده کتاب اقلیدسک نه یولده تألیف ایدلدیکنی ایضاح ایدیور : ابولونیوس نامنده برذات اون بش مقاله اولمق اوزره بر اثر [۱] یازمش ایدی، زمان کچدی کتاب اهل اولندی . [۲] اقلیدس زماننده ملوک اسکندریه‌دن بمضیلری هندسه اولان هوسندن طولای کتابک اصلاح و تفسیری اقلیدسه امر ایش ایدی . اقلیدس ده امره اتبع ایدرک اون اوچ مقاله‌سنی تفسیر ایتدی، آکا نسبت اولندی . صوکره تلیدی اسقلوس ایکی مقاله دها بولدی که آنلر ۱۴، ۱۵ نجی مقاله لر ایدی . بو ایکسینده قراله اهدا ایتدی، بونلرده کتابه نسبت اولندی .

تاریخ حکماده بیان اولدیغه کوره ابولونیوسک «کتاب‌المخروطیات» ی ایله یوبابده دیگر بر تألیفی بالا خره اقلیدسک کتابی تصنیفه بادی اولمش ایدی . ابولونیوسک «کتاب‌المخروطیات» ی مخروطیات حقنده بر اصل ایدی .

الکندی اصطراب حقنده، بالهندسه نصف‌النهار دائرة‌سنی، سمت قبله‌یی تعیین خصوصنده، بالهندسه نصف کره اوزرنده ساعات تعیین حقنده، بالهندسه رخامه دنیلان آلت ساعت، بسیطه [۳] حقنده ده رساله‌لر قلمه آلمش ایدی .

اصطراب میزان شمس و یا مرآت و مقیاس نجوم دیمک ایدی . بو آلت ایله ارتفاع شمس، سمت قبله، معرفت طالع، معرفت اوقات، ارضک طول و عرضی کجی بر چوق

[۱] موسی اوغللارندن محمدک مخروطیات کتابک اولنده بیان ایتدیکی اوزره بوکتابک اسمی «کتاب‌المخروطیات» ایدی .

[۲] محمد بن موساک بیانی اوزره کتابک استنساخی مشکل ایدی، تصحیحی ایچون استقصا اولونیور ایدی . کتاب اونودولمش، ناسک النده متفرق اولمق قالمش ایدی . «کتاب‌المخروطیات» سکزنجی مقاله ایدی . آلتنجی مقاله ایله سکزنجی مقاله‌نک بر قسمی موجود ایدی . بونلر بتون عربجه‌یه ترجمه اولندی .

[۳] ریاض المختارده بیان اولدیغه کوره ساعتلر ایامک احزا‌سندن، ایام شمسک دورلرندن عبارت اولمغه هرکون شمسک حرکتی اراهیه مخصوص بر جسمندن متحدث بر شیئله ساعتلر، دقیقه‌لرک اشعاری ممکن اولدیغه مبنی شمسک حرکتی اراهه ایتک اوزره اوستنده خطوط مرسومه‌یی حاوی اولان هر هانکی سطحه بسیطه‌دیر، بونک اصول ترسیمندن باحث اولان فته‌ده فن بسیطه درلر .

احوال نجومیه قولای برطریق ایله بیلنیر ایدی. اول بونی یاپان مشهور بطلمیوس ایدی. اسلامده اک اول یاپانده محمد بن ابراهیم الفزاری ایدی. مشارالیهک تسطیح کره حقنده بررساله سی واردر. الکندی ده بوتسطیح کرهیه عائد بررساله تصنیف ایشدر. بررساله ایله کرهیی سطحه، کره اوزرنده مرسم اولان خطوط و دوائر محفوظ اولق اوزره نقل، اودوائر ده دائره دن خطه نقل ایتک کیفیتنی ایضاح ایدیور. بطلمیوسک برتسطیح الکرمسی واردر. الکندی نک بو اثری عجبا آنک ترجمه سی میدر ؟

الکندی کریات غروینده [یعنی کرهیه عارض اولان احوال دن، کرهیه کره اولسی اعتباریله تعلق ایدن مقدارلردن بحث ایدن برفه عائد جدول اسامی میاننده] « عمل الحلق السمت و استعمالها، رساله سی ایله آلات رصدیه دن (ذات الحلق) دنیلان برآلتک فصل یاییلدیغی، فصل استعمال اولندیغی بیان ایدیور. بوآلت بری بری ایچنده آلتی حلقه (دائره) دن متشکل اولوب شکلاً اکیبیک اولدیغی کبی کوردیکی خدمت نقطه بندن ده مهم ایدی .

مهندس یونانی اوطولوزسک « الكرة المتحركة » نام کتابی مأمون زماننده عربجهیه ترجمه اولونمش، الکندی بو کتابی اصلاح ایش ایدی .

الکندی نک، کریات غروپنده بونام ایله براترینه تصادف اولنماشدر. الکندی کره اوزرنده برسمتک تعینی خصوصنی « رساله فی عمل السمیت علی کره، ایله ایضاح ایدیور.

اسلام آره سنده سمت و ارتفاعی آکلامق ایچون « ذات السمیت و الارتفاع » نامیله بر آلت رصدیه وار ایدی. الکندی ارتفاع آلق ایچون استعمال اولنان « ذات الشعبین » حقنده بررساله یازمشدر. بو ذات الشعبین برکرسی اوزرینه قونمش اوچ جدولدن متشکل ایدی .

کریک عناصر اولی اولسون، کریک جرم اقصى اولسون آنلرک آنجق کروی اوله جنی حقنده یازمش اولدیغی رساله ده کی جرم اقصى حقنده قدما ایله متأخرین (یونان قدیم، اهل اسلام) آره سنده بر اختلاف واردر . قدما عندنده جرم اقصى ویا فلک محیط فلک کراکب ویا فلک ثوابتدر . متأخرین عندنده جرم اقصى ویا فلک محیط کواکبدن خالی اولان فلک اطلسدر . فلاسفه اسلامییه نک بیشواسی بولنان الکندی عجبا هانکیسنه قائلدر ؟ بوراسنی تعین کوچدر، بوخصوص فلکیاته هاند آئارندن ده آکلاشیله میور .

الکندی نك جرم اقصانك باری تعالیه سجودی، تغییر واستحاله دن مصونیتی، فلکک ماهیتی حقنده کی رساله لری ده اسلام فلسفه سنه بر اساس تشکیل ایدیور :

فلکک بدنی مقامنده بر جرمی، روحی مقامنده برده نفسی واردر. حرکات فلکیه ده اراده واردر. حرکت ارادیه فرط محبت دیمک اولان عشقه دلالت ایدر. نفوس فلکیه نك فلیکی تحریکدن غرضی عقول مجرده به تشبه شوقی در. عقوله تشبیه رب العالمینه عبادت دیمکدر. چونکه عبادت تقرب؛ تقرب ده طاب قربت؛ طاب قربت ده رب العالمینه صفاتده تقرب دیمکدر. سما حرکت دوریه سی ایله باری تعالیه مطیعدر، عبادت خدایه متوجه در. بوندن بشقه اجرام فلکیه متشکل غیر متغیر، اجرام عنصریه متغیر متشکلدر. اجرام عنصریه کون و فسادی قابلدر، اجرام فلکیه آندن مصوندر.

فلکیات حقنده بطلمیوسک کتابی بر اصلدر. بطلمیوس علم هیئتک ارسطوس سیدر. بطلمیوس (بتوله مه) آثار باقیه ده بیان اولندیفی اوزره، زمانه قدر هیئت علماسنک میدانه کتیردکلی کشفیاتی، اجرا ایندکلی رصداتی بر کتابده جمع وتلفیق، برمسلك صورتنده تنسیق ایلمش ایدی. کتابک اسمی بک بیوک، عظیم نام معنسانه کلان مغیستی. مغیستو - ماناسطی، نامیه شهرت بولمغله اهل اسلام تعریب ایله «مجسطی» دیمش ایدی. مجسطی اصحاب هیئت وتجیم ایچون بر دستور اعظم ایدی. اک اول عربجه به نقلنه، تفسیرینه اهتمام ایدن وزیر شهریحی بن خالد بن برمک ایدی. حجاج بن مطرک، اسحق بن حنینک، ثابت بن قره نك، ابراهیم الصلتک نقل ایندکلی روایت اولونمقله مختلف نسخه لری واردر. مشهور اولان اسحق بن حنینک نقل، ثابت بن قره نك اصلاح (تصحیح) ابتدیکی نسخه در.

الکندی بطلمیوسک صناعت فلکیه سی حقنده بر رساله یازیور، فلکک ماهیتی، محسوس اولان لاجوردی لونی حقنده ده آیری بر اثر قلمه آلیور.

الکندی معطیات حقنده ده بر رساله یازیور. اقلیدسک (les données) مقابلی (معطیات) ی واردر که اسحق بن حنین طرفندن نقل، ثابت بن قره طرفندن اصلاح اولونمش ایدی.

الکندی نك ابعادیات غروبنده، ابعاد و اجرام حقنده مختلف اثرلری کورولیور. اجرام سماویه نك ابعادینی تعیینه مخصوص اختراع ابتدیکی بر آلتندن ده بحث ایدیور. ناودوسیوسک

« کتاب المساکن » نام کتابی الکندی به « رساله فی اختلاف مواضع المساکن من کرة الارض » نامیده بر شرح یازدیر یور . ۳ عددیله اشارت اولان رساله سی مسکنلر ، اقامنکاهلر حقنده در ، یالکدر ترجمه ویا تألیف اولدینی معلوم دکلددر .

کریات حقنده ایکی کتاب اخذ اولونمش ایدی : بری ناودوسیوسک ، دیکری منالوسک کتابی ایدی . منالوسک « اشکال الکریه » سی ، ناودوسیوسک « کتاب الاکریه » ی بوباید . بر اصل ایدی « کتاب الاکریه » ، « کتاب اقلیدس » ایله « بحر طری » آرمسند کتب متوسطه نیک اجلی ایدی . منالواس بطلمیوسدن اول ایدی .

الکندی احکام فنییه احکام نجومیه مزج ایدر ویا بوا حکام نجومیه دن استمداد ایلر ایدی . بو خصوصده متعدد رساله لری وارددر .

سبعة سیاره نیک افق اوزرنده کی مختلف وضعیتلرینه کوره اموره مباشرتدن اجتنابی واجب اولان ، یا خود اموره مباشرت مستحب اولان ویا بین بین اولان اوقاتدن باحث اولان اختیارات حقنده رساله سی ، کوا کبک قوی و تأثیراتندن الاستدلال عالم عناصر کائناتده کی حادثاتی حدوثندن اول بیلیم کیغیتندن باحث اولان احکام حقنده کی متعدد رساله لری ، نحسین عد اولان زحل ایله مریخک برج سرطانده کی اقترانی [۱] حقنده کی رساله سی شایان دقتدر . اختیارات احکام نجوم قننک بر شعبه سی در . مباشرت زمانه اشرف ساعت ، اجتناب زمانه « وقت نحس » دئیر .

نجومیات غروبنده نیرین اطرافنده کوریلان هاله لر حقنده ، احوال نجوم ، صفحات قمر حقنده آیری رساله لری وارددر . زهره ، عطارد ، مریخ ، مشتری ، زحلدن عبارت اولان کواکب خمسة متحیره نیک رجوعی یعنی حرکت مخصوصه سی غربدن شرقه ایکن شرقدن غربه اولسی حقنده در بر رساله سی وارددر . ینه بو غروبده منایه نیک سیم نیک تکونی حقنده کی فکر لرینی رد خصوصنده بر رساله سی ده کورولور .

الکندی رساله سنک برنده هر برجه ، هر کوکبه منسوب بر بلده بولندیغندن بحث ایدیور . بو بیان ایله هر هانکی بلده اولور ایسه اولسون هر حالد بر برجه ، بر کوکبه منسوب اولور . الکندی مولودلره ، نوزادلره عائد بر طاقم معلومات نجومیه دن باحث

[۱] اقتران شمدن ماعدا سیارات و قمر دن ایکسنک بر درجه ده بولونعه لری دیمکدر . مشتری ایله زهره سعدین ، زحل ایله مشتری علوین ، زهره ایله عطارد سفلین ، شمس ایله قمر نیرین در .

از لرده یازبور؛ اسکی زمانلرده حکایه اولندیگی اوزره عمر طویل، زمانمزده مشهود اولدیگی اوزره عمر قصیر حقنده اثر یازمی اونونیمور. مولودلرک صورتلرینک مختلف اولسینی ایضاح ایدیور.

«اقتران تحسین فی برج السرطان» رساله سی نحس اکبر اولان زخل ایله نحس اصغر اولان مریخک سرطان برجده اقتراندن باعث اولوب بو حادثه منجمین عندنده مشؤوم عد ونور. اهل نجوم ساعت قرانک زایجه سنی (۱) حساب ایدرک، آدن زعمری وجهله، برطاق احکام و حوادث استخراج ایدرلر. نحسین اون ایکی برجده سیر ایدر ایکن برنده درجه ودقیقه سیله برابر بولونملری حاله قران دیر. سرطان برجی زخلک وبالی، مریخک هبوطی خانه سی اولمغله سیراً برابر بولمقله نحس وضعیف عد اولنور. نته کیم الکندی، بورساله سی ایله ملک عربک کیتدن اخبار ایدیور. هر حاله ایی راخبارده بولونیمور دیمک اولور. «نمودارات الموالید والمیلاج والکدخداه» رساله سی نوزادلرک مقدار عمر و حیاتلرینک، کیفیت معیشتلرینک صورت استخراجدن باحندر. وقت ولادته افق شرقیدن طلوع ایدن برج ودرجه ودقیقه طالع دیر. نوزادک زایجه سنک طالعی قدیم ساعتله نظراً استخراج وحساب اولنور ایدی. بوساعتلرک طوغری حرکتی همان یوق ایدی. فی الواقع اسطرلاب (۲) ایله وقت تعیین ایدیلیر. بونکده اربابی بولنیر ایسه ده هوانک مقوم

(۱) زایجه نوزادک حکمنه نظر ایتمک ایچون کواکب فلکده کی موضعلری تعیین خصوصنده مستعمل اولان برشکلدر، مربع ویا مدور اولور. (شکل - ۱) هر سنه باسیلان تقویملرک باش طرفنده سال عالمک زایجه طالعی واردر. زایجه عادتا زمان معینده فوق الارض وتحت الارض سمانک حریطه سی درکه سیارات وکواکب نایته برلی برسنه یازیلیر.

(۲) اسطرلاب ارتفاع شمس؛ مطالع وطوالی، سمت قبله و اوقات صلاتی معرفت، طول و عرضی تعیین کی احوال نجمیه بی بیلک خصوصنده یابیلا بولندر. معنای یزان شمس و مرآت نجم دینکدر. بعضری عندنده «جام جهانما» بودر. متصوفه عندنده جام جهانما عارفک قلبی در. اول برآلتی یابان بطلمیوس در. اسلامده اک اول یابان ابراهیم بن حبيب الفزازی در. الکندی نک بونک حشده ده برساله سی واردر.

(شکل - ۱)

دینکدر. بعضری عندنده «جام جهانما» بودر. متصوفه عندنده جام جهانما عارفک قلبی در. اول برآلتی یابان بطلمیوس در. اسلامده اک اول یابان ابراهیم بن حبيب الفزازی در. الکندی نک بونک حشده ده برساله سی واردر.

بولنه بيلمى ساعتلك تصحيحه مانع اولور ايدى. قابله لر ايله والا لر وقت ولادى تحقيق اوله رق خبر ويره مزلر ايدى. مانلرنده ساعت بولونماز، بولنسه ده طوغرى اراءه ايتمز ايدى. بوكا مبنى حساب اولنان زايجه طاللى تخمىنى اولور ايدى. بوتخمىنى طاللى تحقيق درجه سنه اصعاد ايچون اجرا اولنان اصول تصحيحه نمونه دار [۱] ديرلر ايدى. نوزادك وقت ولادى تصحيح اولنه رق نطقه نك نه زمان رحم مادده دوشديكنى ده تعيين ايدرلر ايدى. نوزادك كميت و كيفيت عمر و حياتى استدلال خصوصنده ايكي دليل واردر: برى بدن، ديكرى روح. دليل بدنه، دليل جسم نوزاده هيلاج [۲] دليل روحه كدخدا اطلاق ايدرلر. زايجه ولادنده بونلك امتزاجندن نوزادك عمر و حياتك مقدارى، معيشتك كيفيتى استخراج قينير.

اوضاع فلكيه ايله نوزادلك، ملل و دولك بوعالمده حادث اوله جق اولان آتارنى بيلمك ديمك اولان علم تهيم ايچون كواكبك هيئت قانونلى اوزره سير و حر كننى، مهرانكى وقت مفروضده اولور ايسه اولسون افلاكده كي موضعى بيلمكه شدتلى براحتياج باش كوستر مكله بونى ده زيچ ايله استحصال ايتملر ايدى.

بروقت مفروضده كواكبك موضعلرني استخراجه تقويم و يا تعديل؛ اجرام سماويه نك خصوصاً سبعة سياره نك [۳] سير و حر كنلرني برصد ايدرلر نتيجه حساباتنى برر قاعده عموميه شكله افراغ و تثبيت و تحرير اولنان كتابه زيچ دنير. زيچ سايه سنده سبعة سياره نك ماضى و مستقبل مهرانكى سنه نك آي، كون و ساعتده اون ايكي بروجدن بريسك نره سنده اولدنى؛ كسوف و خسوف و رجعت و استقامت [۴] و طلوع و غروبلى بالحساب تعيين

[۱] نمودار فارسيده شاهد، دليل ديمكدور.

[۲] هيلاج يونان و يا هند افتنده عين حيات، بحريات ديمكدور. ايران منجملى هيلاج برنده (كدبانو) ديرلر. كدبانو امور بيتيه يي تدبير ايدن قادين، بيوك قادين اطلاق اولنور. كرك هيلاج [كرك كدخدا قديماً لسان عربده قوللا نيلمش، برى نوزادك رزقك، ديكرى ده حياتك دليل اولق اوزره ايكي بيلديره نام و يرلش ايدى.

[۳] قرء، عطارده، زهره، شمس، مشرى، مريخ، زحل بيلدزلرلر.

[۴] رجعت بر كوكبك سير و حر كت مخصوصه سى غربدن شرقه ايكن ظاهراً شرقدن غربه متوجه اولسى دركه سرعت و بطائلى نه كوره بر مدت بورجعت ظاهريه امتداد ايدر، صوكره ينه غربدن شرقه طوغرى سير و حر كت ايدر، سير و حر كت مخصوصه سى شرقدن غربه توجه ايتش اولان كوكبك ينه غربدن شرقه متوجه اولسى كيفيته استقامت ديرلر.

اولتور. هر كوكب فلكنه ، فلك البروجہ نسبتی معلوم اولور . بوزیج ایله عالم عناصرده جاری اولان احكامی بیلمك ؛ تقویم ایله سمت قبله‌یی ، اوقات صلاتی ، ساعات و اوقاتی ، فصولی بیامك قصد اولتور .

اسلامده اك اول زینج محمد بن ابراهیم الفزاری ایله باشلامش ایدی . ابن القفطی نك محمد بن ابراهیم الفزاری ترجمه‌سند . زینج کبیر صاحبی ابن‌الادمی نامیه‌له معروف اولان محمد بن حسین بن حمیده [۱] عطفأً بیانه کوره ۱۵۶ تاریخده هنددن ، (سند هند) [۲] نامی آلتنده ، حرکات نجومه عائد اولان اصول حسابیه ، نصف درجه‌دن نصف درجه‌یه کوره حساب اولونمش جدوللر واسطه‌سیله تعادیل کواکبی حساب خصوصنده اصوله واقف بر ذات کلوب‌المنصوره بونلری و خسوف قر و کسوف شمس ایله مطالع بروجی و سائرینی حاوی بر کتاب تقدیم ایش ایدی ؛ برقاج بابدن متشکل اولان بو کتابك مندرجاتی ملوک‌ه‌نددن (فیفر) نامه یازیلان بر کتابدن اختصارایتدیکنی شوقدرکه اوراده بونلرک برر دقیقه اوزره حساب ایدلیدیکنی بیان ایش ایدی . المنصور بو کتابك عربجه‌یه ترجمه‌سی ایله کواکبک حرکاتی حقنده عربلرک بر اساس ایدنملری خصوصنده آندن برده کتاب تألیف اولونمشنی امر ایلدی . بوایشه‌ده محمد بن ابراهیم الفزاری مأمور اولدی . ایشه بین‌المنجمین «السند‌الهند‌الکبیر» نامیه‌له معروف اولان کتابی میدانه قویدی . المأمون زمانه قدر اهل علم بو کتابدن معلومات ایدنمشلر ایدی . المأمون زماننده محمد الخوارزمی سنده‌ندکیری المأمون ایچون اختصارایدرك زینج الخوارزمی ديه مشهور اولان زینجی تألیف ایتدی و آندن صوکره بلاد اسلامیه‌ده بوزیج معمول‌به اولدی . الخوارزمی بوراده اوساط حرکاتی اوساط سنده‌ند اوزرینه تأسیس ایش ایشه‌ده [۱] آثار باقیده ابن‌التفطی نك مطبوع کتابنه اتبعأ حسین بن محمد بن حمید کوشترلشدر .

[۲] «سند هند» سانسقربت لساننده (سید هانتا) تهرینك مقابلیدر . سند هند تاریخ‌حکاماده بیان اولندیفته کوره «الدهر‌الدهر» معناسنده‌در . عربجه‌ده برکلمه‌نك مشتقی ایله توصیفنده شدت معناسی واردر : داهیة دهباء ، طال ظلیل کبی . بوراده‌ده ایدی برمدت دیک اولور . سند هنده مبادی فلك ترجمه‌سی ایلده نقل اولونمشدر .

قعاذیل ایله میلده آکا مخالفت ایتش ایدی . تعادیلده مذهب فرسی ، میل (۱) شمسده بطلمیوس مسلکنی اختیار ایلدی . بوندن بشقه الخوارزمی اصل کتابده مؤلفک هندسه ده کی ضعفنه دلالت ایدن خطای بدیهی یی ازاله خصوصنده کافی اولان متنوع اصول تقریبیلر اختراع ایدرک بوزیجه درج ایلدی . اصحاب سند هنددن اولوب اوزمانده منجم اولانلر الخوارزمی نك بوکتابنی استحسان ایدرک بوتون اطراف و آفاقه اوچوردیلر . زیجده [۲] هندلر آره سنده ، روایت کوره ، اوچ مذهب وارایدی . بو اوچ مذهبدن سندهند مذهبی اسلامه کجیدی . [۳] .

الکندی زماننده زیج الخوارزمی معمول به ایدی . الکندینک « تحویل سنی الموالید ، رساله سنه بدل [۴] تاریخ حکماده « تحویل سنی العالم » دینمش ایسه ده منجم شهر حسن بن الحصیلک ، محمد بن عمر بن الفرخانک هم « تحویل سنی العالم » هم « تحویل سنی الموالید » ناملرله آری آری اثرلری بولونمقله حکیم الکندینکده آری آری ایکی کتابی بولنه جنی ده زایده محتملدیر . بوکا مبنی جدول اسمیده هر ایکسی ده کوسرتمشدر ، اولکیدی نوزادلر حقنده ، ایکنجیسی سال عالم حقنده برر زایجه در .

الکندی افق بسیطه نك ترسیم واستعمالی حقنده یازمش اولدینی « عمل الساعات علی صفيحة تنصب علی السطح الموازی للافق خیر من غيرها » رساله سی ایله ساعت عیاری خصوصنده دیگر بسیطه دن منلاشا قولی بسیطه دن ده واسالم اولدینی ایضاح ایتش ، افقده [۵] کواکبک سیرو حرکتک سرعت و بطاقتی ایضاح خصوصنده کواکبک رجوعی ، اوضاعی حقنده ، هاله لر حقنده مفید اثرلر یازمش ایدی .

[۱] برکو کبدن مرور ایدن نصف النهار دثمه سیک . معدل النهاری قطع ایتدیکی نقطه ایله کوکب آره سنده کی قوسه اوکو کبک میلی دئیر ، یعنی معدل النهار (خط استوای سماوی) دن اوزاقلتی در .

[۲] زائرجه زیجده ، زایجه دن بشقه در ، برنوع اعمال حسابدر ، مقیاتی استخراج قصدیله حروفی تکسیر ایتکدر ، کلمات بیتنده کی ارتباطات حریفه ایله مسئله دن اجوبه استخراج ایتک کیفیتی در . ابن خلدون مقدمه سنده زائرجه علم حروف حقنده خیلی تفصیلات ویرمشدیر .

[۳] دیگر ایکی مذهب ارکند مذهبی ایله ارجهر مذهبی ایدی . ابن سینانک معاصری اولان ابوالرخان « زیج الارکند » نامیله بررساله یازمقله بو مذهبده اسلامه معلوم اولمش ایدی .

[۴] ابومعشر اهل فرس مذهبی اوزره یازمش اولدینی زیجده « سنی العالم » نامنی ویرمیش ایدی . صوکره لری ابومعشرک زیجده « سنی اهل فرس » دینمش ایدی .

[۵] افق را صدک اطرافنی جویرمش اولان دائره در ، اوزرینه قیامتش اولان قبه به (قبه سما-کوک) دئیر .

الکندی نک، عمرینک عمرطیبی اولان ۱۲۰ سنه به بالغ اوله مدیغنی ایضاح خصوصنده ، ازمنه قدیمده حکایه اولوب صوکره لری خلاقی ثابت اولان طول عمرحقنده یازمش اولدینی اثرلری شایان دقتدر ؛ طوفاندن اول عمرلرک اوزون اولمسی بری اعتباری، دیگرى حقیقی اولمقله ایکی وجهله ایضاح اولنیور : هر فصله سنه اطلاق اولونمقله عمرلر مثلاً درت مثلی فصله ظن اولنیور ؛ یاخود طوفاندن اولکی طبیعت ارض ایله بنیه انسان شمیدیکی طبیعت ارض ایله بنیه انسان کبی دکلدر . اسکی طبیعت ارض ایله بنیه انسان طوفان ایله تغیر ایتمش ، بالنتیجه عمر قیصالمشدر . الکندی نک کیفیت ایضاحی معلوم دکل ایسه ده بوبله ویا بوکا راجع بر ایضاح اوله جقدر . الکندی نک نجومه عائد رساله سی لانتجه به ترجمه اولنه رق لایز یغده طبع اولونمشدر .

موسیقی :

موسیقی نک واضی فیثاغورثدر . مشارالیه پارلاق ذکاسیله علم الحانی، نعمه لرک [۱] تألیفی استخراج ایتمش، آنلری بر نسبت عددیه آلتنده ایضاح ایلش ایدی . فیثاغورث بونی مشکاة [۲] نبوتدن استفاده ایتدیکنی در میان ایدیور . نته کیم مشارالیه مکصرده اعجاب سلیمان (علیه الصلاة والسلام) دن اقتباس ایتدیکی مرویدر . نفوس انسانیه اصواتدن متأثر اولور . نعماتک ابدانده تأثیری ایله روحی تحریکده یک بیوک بردخلی واردر . موسیقیدن غرض ارواحی عالم قدسه آلدیرمقدر . عالم طبیعتک فوقنده ، عقلک حسن و بهاسنی ادراک ایدمه چکی ، نفوس زکیه نک محتاج اولدینی ، آنجق شهوات حیوانیه دن تبری ایله اله کچه چکی بر عالم روحانی ونورانی به اعتقاد ایدن فیثاغورث ، افاده سی وجهله ، موسیقی بی مشکاة نبوتدن اخذ ایتمکه موسیقیدن غرض اصلی عالم قدسه انس پیدا ایتدیرمکدن بشقه بر غرض دکلدر . اوموزون اولان نعمه لر حاسه سمعه شوسوزی القا ایتمش اولیوره ارجی ایتما النفس الفرقة فی الاجسام المدلهة فی خجور الطبع الی العقول الروحانية والذخائر التورانية والاماكن القدسية فی مقعد صدق عند ملک مقتدر [۳] .

[۱] نعمات الهه ترديد صوته تغنی دفیر .

[۲] ایچنه قندیل قوتان جیره .

[۳] ای خجور طبعده سرکردان اولان اجسامده بوغولان نفس! هایدی قوت و قدرت صاحبی بر باد شاه عظیم الشان اولان جناب حقک حضورنده مقصد صدقه کی عقول روحانی به ، ذخائر نورانی به ، اماکن قدسی به دون .

نعمات روحی روحانیات جانبیه تحریک ایله تألهه ، جناب قادر و قیومك اوصافیله .
اتصاف وتشبهه شوق ویرمکه ارسطو ارغنون ایجاد ایتش ایدی .
الك اول مزمار چالنی استخراج ایدلر، آلام نفسیه بی بو الحان و ایقاعات ایله تداوی
ایدلر ایتش ؛ چونکه بدنه شفا ویرن شی آلام نفسیه یه ده شفا ویرر . حضرت داود
علیه السلامك مزامیری [۱] معروف در .

مع مافیة نعمات استماعی بعض نفوسی شهوات بهیمیه به تحریک ایدر، آنی هوا و هوس
درکاتنه القا ایدر [۲] . بوکا مبنی موسیقی اخص خواصه نافع، عامیه مضر اولمغله محضا
عامیه ضرردن وقایه ایچون فقهاء خصوصا فقهای عراق غنا [۳] بی شدتله منع ایتشلر
ایدی . فقط مشایخ صوفیه حکماء مثالین مسدکنه موافقت ایله تصفیة خصوصنده
موسیقیك تأثیرنی نظر اعتباره آله رق غنائی ، نای توصیه ایتشلردر :

تونمی دانی چه کوید نای وعود

انت حسبی انت کافی یا ودود [۴]

§

بشنو این نی چون حکایت میکند

از جداییها شکایت میکنند [۵]

استماع الحان هر کسه بر درلو ذوق ویرر ؛ بر قسمنه بارگاه عزتی خبر ویرر ، راجحه
روحانیت قوقلادیر، حسن صوت جانشه صحت ویرر [۶] . بر قسمنك لهو و طربنی تربیه ایدر .
موسیقی باشلیجه ایکی فنه آریلیر ؛ تألیف، ایقاع .

ملایمت و منافرت حیثیتله احوال نعماتدن بحث ایدن قسمنه فن تألیف، من حیث الوزن

[۱] مزامیر مزمارك جمیدر . مزمار نای، قوال، دودك دیمکدر حضرت داودك کوزل
سلی ایدی . نای ده غایت مؤثر اولمغله قرائت ابتدکلی زبور نایه تشبیه ایدلشدر . انواع دعا یه ده
مزامیر دیر .

[۲] بیور مجلس انسه ای مست نازنی وی مهیا کان دل نواز .

[۳] ذکر و تهلیل و قرائت قرآنه مخصوص الحانه تغیر درلر . تغیر غابری یعنی احوال آخرتی
خاطر لایق دیمکدر . عشق و شوق کبی احواله عائد اولان اشعار ایله واقع اولان . ترنم غنا نامنی آلیر .
[۴] سن نیک، هودك نه دبدیکی بیلر سین : انت حسبی، انت کافی یا ودود ، دیر .

[۵] بونجی دیکله که فصل حکایت ایدیور، هجراندن شکایت ایدیور : مطربا اسرار مارا باز کو .

[۶] که آن حظ نفس است و این قوت روح - کوزل یوزدن نفس محظوظ اولور، کوزل

سس ایه روحه قوت (آزیق) اولور .

تقرات آهسته کین ازمه نك احوالندن بحث ایدن قسمنه فن ايقاع دئير . ايقاع نقرانی والخان یرلی یرینه وضع ایتمکدر . علوم ریاضیه شعبه سندن اولان موسیقی کمالی بشقنه محتاج در: حکمت طبیعییه ، هندسه ، هیئت ، طب ، نجوم . [۱] . الکندی نك بو بشقنه بحق و قوقدن آکلا بیلرکه مشارالیه موسیقی فتنده کمالی بولمشر .

ظهور اسلامدن اول بلاد ایران و یونانده معروف و مرغوب اولان موسیقی ظهور اسلامدن سوکره اسلام قوجاغنه آیتلمش ایدی . اهل اسلام ایران و روم ایله اختلاط ایدنجه اک اول بونلردن موسیقی علمی آلدیلر . چونکه بو علم نقل و ترجمه محتاج دکل ایدی . ایران و روم مغیلمی حجازه نقل اولونمغله دهه عصر اولده مکده کور - سلی ، موسیقی مراقیلمی مککی سعید بن مسیح نامنده کی برکوله موسیقی اخذ ایتمش ایدی . او وقته قدر عربلرک ترنملری ، تغیلری ساده و بسیط نغمه لره مخصوص ایدی . ترجمه و نقل دورنده آثار موسیقیه عربجه ترجمه اولندی . از جمله واضع موسیقی فیثاغورثک ، فیثاغوری المذهب اولان نیقوماخوسک ، اقلیدسک ، ارسطونک کتابلری ایله بیافر [۲] ده ترجمه اولندی . اسلامده برفن موسیقی حاصل اولدی . نعمات و الحان پرده پرده سیر و دور ایدرک کمالی بولدی . مغنی نك شعرونو ادبیه حفظ ایتسی ، نحو و اعراب بیلیمی شرط ایدی . مغنی قره جاهل دکل ایدی . مغنیلر ایچنده ادبیات و لغته یدطولی صاحب لری بولدیغی کبی ذریاب کبی هیئته یدطولی صاحب لری ده وارا ایدی .

بو عصرده یونان الکندی کرک تألیف ، کرک ايقاع حقنده ؛ صناعت موسیقی ، صناعت موسیقیه مناسبتی درکار اولان صناعت شعر خصوصنده ، پک اسکیدن بری اختراع اولتان عود صنعتی حقنده رساله لر یازمشر .

موسیقی نك مزاج اهالییه ، سبعة - سیاره یه ، بروجه نسبت نامه سی اولمغله تأثیراتنک اوقات و ایامی واردر . بعض مقام انسانه قوت و شجاعت و یرمک انسانی تام بر صورتده

[۱] زمانزده متداول اولان موسیقی صدرأ هن صدر استاددن تحصیل اولتیور . نظریدن زیاده عملی اولتیور . مع التألف بحق موسیقی اربابی اندردر ، کمال صاحبی مفقوددر .

[۲] بیافر - انفریت لسانده ثمار الحیکه دیمکدر ، اصول الحال و تألیف نغماتدن باخندر . هندلیردن موسیقیه هاند ترجمه اولتان آثار بودر .

منبسط قیلار. بویله بر مقامك بز توركلرمك زیاده تأثیر ایتدیكى معلومدر. موسیقك وجود انسانه عارض اولان علل وامراض ایله برنسبی واردور .

الکندی اصوات ونغماتك هرکسه ، هر صنفه آیری تأثیرینی نظر اعتباره آلمش اوله جق که اشخاص عالیله نك طبایعنه دلالت ایدن نغمه لری ترتیب خصوصینده بر رساله قلمه آلمش ایدی [۱]

الکندی نك موسیقی به عائد رساله سی، روایت اولندیغه کوره ، لوندره موزه سنده محفوظ ایمش .

طب غروبى :

الکندی نك آثار طبیه سی حقنده ها واضح معلومات ایدنك ایچون شر قده طب حقنده کی تاقی بی بیلیمك اقتضا ایدر . مؤلفات شرقیه به نظراً طبك اولیقنى، واضعنى ، زمان تحدتی تعیین ایتك حدأ مشککدر . آثار شرقیه ده امام طب اسقلیوس کوستریلیورایسه ده مشارالیهك ترجمه حالى تمامیه معلوم دککدر . ال اول طبه نظر ایدن، حرکات کواکب حقنده سوز سوبیلان هر مس اول اولوب اسقلیوسك استاذی بوایمش . عاذیمون ده شیت علیه السلام در . بوایکی روایت کوره اسقلیوسك استاذی یاشیت ویا ادریس علیه اسلام اولور که صابنه نك نیوتلرینی اعتقاد ایتدیكى انبیاء کرام اولمش اولور . بر جوق مدت طب ایله نجومك برلکده کتیمه سنك اسبابی هر مس اولك هم منجم ، هم طیب اولمسندن ناشی اولسه کرکدر .

الکندی ده بو تأثیر آلتنده قاهره « الابانة عن منفعة الطب اذا كانت صناعة النجوم مقرونة بدلائلها » رساله سی یازمش اوله جقدر . هر مس ثانی طب وفلسفه و علم عددی تجدید ایتمشدر که فیثاغورثك استادی بوایمش . هر مس ثالث هم طیب ، هم فیلسوفدر . اسقلیوس نامنده برلیذی واریایش . بوروایت کوره اسقلیوسك استادی هر مس ثالث اولور . هر حاله طریق تجربه اوزره طبك امامی اولان اسقلیوسك استادی تمین ایدم میور . فن طب اسقلیوس عالیه سنه منحصر ایکن او عالیه دن کلان بقراط منسوب اولدینی عالیه نك آزادلیق کورنجه تدوینه باشلامش ، اوتوز قدر کتاب تألیف ایله مشدر . اول طبي تدوین ایدن، شهر ایدن بقراطدر . آندن اول طب صدرأ هن صدر تحصیل اولتور .

(۱) اشخاص عالیله کیملردر؟ ملوک وامرا صنفی میدر؟ اغنیاطبقه سی میدر؟ ارباب علم و معرفت میدر؟ بورالری لایقيله تعین ایتبور .

آفریدن آغزه یا بیلیر ایدی . بقراطك امام طب اولان برنجی اسقلیوسك ویا ایکنجی اسقلیوسك سلاله سندن اولدیغی ده تعین ایده میور . دهها زیاده محتمل اولان ایکنجی اسقلیوسك سلاله سندن اولمیدر . [۱]

طب نه ایله باشلامشدر ؟ اول استخراج ایدن کیمدر ؟ بوراده تشتت آرا واردر . طب یا الهام ویا وحی طریقیله ویا حیوانلردن کورولمه طریقیله ویا راست کله ظهور ایتمشدر . جالینوس ایله بقراطه کوره طب الله طرفندن بیلدرلمشدر . الهام طریقه ده اختلاف اولونمشدر : رؤیا ایله الهام ، تجربه یی الهام . اك اولطبی استخراج ایدن هر مسدر ویا اهل مصر در ، یاخود کلدانیلردر ، یاخود بابل ساحر لری در ، ویا فارس ساحر لری در ، ویا یمن ساحر لری در ، ویا هند لیلردر ویا صقالبه در [۲] ویا استانکوییلردر [۳] ویا سوریه لیلردر ویا کریدیلردر ویا طواسینا لیلردر ... الخ

طبك ، انسان ایله برابر ویا انسانك ظهورندن صوکره تحدث ایتدیکی ده متعین دکلدرد . مبدئی بجهولیتدن قورتیلیمیان طب ، بقراطه کلنجهیه قدر برکنز و ذخیره ایدی . بابالرطوبلار ، اوغللره حاضر لار لرایدی . بقراط بوکنز و خزینه یی اظهار ایدرك لغز طریقیله ، ایجاز طریقیله ، ایضاح طریقیله اولمق اوزره اوچ نوع کتاب یازمش ایدی . اسلامه کچن کتب طبیه نك اقدمی بقراطك کتاب لیلردر . بقراطك طبیده شایان دقت بر نقطه واردر . اوده (تقدمه المعرفه) در . تقدمه المعرفه بر طاقم علامتدن بحث ایدرك اوعلامات ایله طیب ماضیده ، حاضرده ، مستقبلده کی مرضك احوالنه واقف اولور ایدی . طیب ماضی یی خبر ویرنجیه مریض آکا اعتماد ایدر . بوسابه ده مقتضای فن اوزره معالجهیه امکان حاصل اولور ایدی . طیب حاضر ی بیلدیمی اقتضا ایدن ادویه وسائر ایله خسته لغه مقابله ایدرایدی ؟ مستقبل بیانمخه خسته لغك خسته یه هجومندن اول بوتون تدابیر مراجعت ایدر ایدی . بقراطدن اول بویه دکل ایدی ، طیب کاهنلکه محتاج ایدی ؛ بقراط طبابتی کهانتدن ایرمش ، عائله انحصاریی قالدیرمش ایدی . بقراطه واضع طب دینه سنك اسبابی بونلردر . واضع طب اولان بقراطدن

[۱] برنجی اسقلیوسدن بقراطه قدر کچن رؤسای اطبا میاننده شوکی ذوات مذکوردر : غورس ، میلس ، یرمانیدس ، افلاطون طیب ، اسقلیوس نانی ، جالینوس ایله برابر رؤسای ثمانیه بوذواتدن عبارتدر .

[۲] بلغارلر اوله جقدر .

[۳] استانکوی بقراط و پدرینك مملیکتی در . قدماء اطبا دن برچو غنه کوره طب اوچ آطه ده ظاهر اولمشدر : ردوس ، تیفوس (بوزجه آطه) ، قو (استانکوی) .

صوکره طیب اولمق اوزره اوچ بقراط دها کلشدر . درت بقراطک علملرنده تقارب بولونمقله عربجه به ترجمه ایدنلر برنی دیکرندن آیرامامش ایدی . بقراط ویا بقراطلر ایله جالینوسک کتابلری و دیکر اطبانک ، خصوصاً اطبای هندک کتابلری عربجه به کجدی . الکندی نك طب بقراطی به ، جالینوسک ادویه مفرده سنه عائد رساله لری ، یونان طبنه هند طبندن زیاده اهمیت ویردیکی آکلانیلیور . عباسیلرک پارلاق دورلرنده برامکه هنددن اطبا جلب ایدرلر ایدی . برچوق مصنفات طیبیه سانسفریت لسانندن عربجه ترجمه اولمق ایدی . حال بویله ایکن الکندی نك آتارنده طب هندی به دائر مباحث نقل اولونماشدر . طیب اسلام ابن زکریا الرازی ایله فیلسوف اسلام ابن سینا نك کتابلرنده طب هندی به دائر مباحث نقل اولونمقله مشارالیهما طب یونانی ایله طب هندی به جمع ایتمش اولیورلر . بقراطک آثاری میاننده « طب الوحی » کورلیور . طب الوحیه کوره قلبنه نه طوغارایسه آنی استعمال ایدر ، اوله ده واقع اولور ایدی .

الکندی ، اسلام اطبایی میاننده مشهور اولدینی اوزره ، طب روحانی به عائد بر رساله یازیور . طب روحانی رقیه [۱] خوانلق در ، اوفور و کجیلک در . رقیه معوذتین ایله ، کتاب الله ایله ، اسماء الهیه ایله ، لسان صدق ایله اولمق اوزره جائزدر . نفس ، اسماء الهیه ایله اشتغال ایده ایده جانب قدسه متوجه اولور ، شواغل جسدیه دن عاری اولور . طب روحانی ادبانی اندر بولونمقله خلق طب جسمانی به مراجعته مجبور اولور . طب جسمانی صاحبنه یا لکترجه طیب ، طب روحانی صاحبنه « راقی » دیرلر .

قد لسمت حیه الهوی کبدی فلا طیب لها ولا راقی
الا الحیب الذی شعفت به وعنده رقی و تریاق [۲]

جدول اسمی به باقیلنجه کوریلیرکه الکندی حفظ صحته دائر « تدیر اصحا » نامی آلتنده غذا و دواء مهلك حقهده ، حو هوایی و بادن اصلاح ایده جک بخارلر حقهده ، روائح مؤذیه حقهده شفا یاب اوله جق دوالر حقهده ، قان قوصمه نك علی ، پانزهرلر ، امراض حاده [۳] لرك

[۱] رقیه افسون دیمکدر .

[۲] هوا بیلانی جکرمه زهرینی آفتندی . آکا نه طیب ، نه رقیه خوان کارانمز ؛ آنجق محبتی قلبی یاقان حیب مؤثر اولور ، آنجق آنک نزدنده افسونمده وار ، تریاقمده .

[۳] امراض حاده حقهده ، بقراطک کتابی واردر .

بحرانلری حقنده، دماغ حقنده، جذام (۱) علق و شفا سی حقنده، قودوز کلبک ایصیرمه سی حقنده، معدده آغریلری و نفرس (۲) حقنده، موت خفامک علقی حقنده، حمانک ماهیته، اسبابته، علل مولده سنه، اقسامنه دائر؛ دوچار فساد املش اجساد حیوان حقنده، امزجه یه کوره نافع ولذید اولان اطعمه نک ترکیبنه دائر آیری آیری رساله یازمشد.

الکندی سکرک مضر تی شویله افاده ایدیور: مسکرات استعمال ایدنلر دماغلری فساد دوچار ایدرلر. سکر توالی ایدنجه دماغی خسته لیر، ضعیف اشتداد ایدر، افعال ارادی و نفسانییه مدد ویرن و یاردم ایدن قوتدن اوزاقلا شیر.

جدول اسامی آرمسده «اقرباذین»، کتابی کورلیور. اقرباذین ترکیب ادویه، اجزایلیق دیمکدر. ترکیب ادویه ایله اشتغال کیمای و همیه دن کیمای حقیقییه رجوع دیمکدر. بو کتاب لاتجه یه ترجمه اوله رق ۱۵۳۱ده استراسبورغده طبع اولونمشدر. الکندی جنونک اسبابی مادی و معنوی اولق اوزره ایکی به آیریور. برینک سینی «فساد اخلاط»، (۳) دیگرینک سینی «مس شیطین» کوستریور. بویکی نوع جنونی فرق خصوصنده ده آیری بر رساله یازیور. ثابت بن قره نک «السکونین حرکتی الشریان»، نام کتابنک سریانی لسانیه یازمسی تاریخ حکمانک بیانی وجهله الکندی بی ردی ایما ایدیور ایش.

الکندی نک آثار طبییه سی میانسده برده فراست (۴) حقنده بر رساله سی کورولیور.

(۱) سیکینک علق در.

(۲) مفاصل قدمده کی ارم د.

(۳) اخلاط خلطک جمیدر. خاط غدائک اول امرده تحول ابتدکی بر جسم سیالدر، راطیدر. اخلاط، عناصر اربه نظر به سیله متناسب اولق اوزره، درت در: صفراء، دم، بلغم، سوداء. صفراء حار یابسدر. نارطیمیدن متولددر. مسکینی مراره (اود) در. دم حار راطیدر، هرادن متولددر. مسکینی کید (قره جگر) در. بلغم بارد راطیدر، صودن متولددر. مسکینی ره (آق جگر در). سوداء بارد یابسدر، ارضدن متولددر. مسکینی طحال (دالاق) در. قوام بدن اخلاط اربه ابلدر. صلاح و فساد بدن اخلاط اربه نک صلاح و فساددن ناشی در.

(۴) فراست علم طبیی فروغنددر، خاق ظاهر ایله خلق باطنه استدلال فنی در. بوفن سابه سندمه الوان، اشکال اعضا ایله اخلاقه استدلال اولنور. ارسطونک بوبابده برکتانی وارددر. بقراطک معاصر لردن قلیونک فراست کتابی ده عربجه یه ترجمه اولونمش ایدی.

الکندی طبابت بيطريه [۱] حقهده ده « کتاب فی الحیل والبیطرة » ناميله بر رساله یازدینی کچی ارکاب خیل حقهده ده آری بر اترقلمه آلمش ایدی .

الکندی طبابت روحیه حقهده ده « الحیلة لدفع الاحزان » ناميله بر رساله یازبور . طبابت روحیه یک قدیمدر ، واضی موسینا و افرو جیالیردر .

جالینوسک اون بر مقاله اوزره یازمش اولدینی « کتاب الادویة المفردة » سی الکندی نک نظر تدقیقندن کچمشدر .

الکندی نجومی طبابتده استعمال ایش ، بو خصوصده برده رساله یازمش ایدی .

طبیعیات غریبی :

الکندی نک علامت جویه حقهده یازمش اولدینی « علة الرعد والبرق والتلج والمصواع والمطر » نام رساله سی لاتجهیه ترجمه اوله ورق ۱۵۶۷ ده وندیکنده طبع اولومشدر .

الکندی نک فن جو دیمک اولان آثار علویه حقهده ، جو هو انک اوست طبقه سنک صفوق ، آت طبقه-نک صیجاق اولمسی ایضاح خصوصده ده آری رساله لری وارددر .

الکندی ضیا بختنه عائد رساله لر یازمشدر . اهمیت درکار اولان مرایای محرقیه [۲] ،

ضیا وظلمت نظریه لرینه [۳] عائد آری آری رساله لری ، شعاعات ، مطرح شعاع [۴] نام

رساله لری شایان قیددر . الکندی « مطرح الشعاع » نامنده کی اثرنده منبع ضیادن ،

« مابین السیر » اثرنده ضیالک احوال سیرندن بحث ایش اوله حقددر . الکندی نک

مناظره [۵] عائد رساله لری ده وارددر . مناظر فایکیه عائد رساله سی ، سجاد محسوس

[۱] اسلام اطباسی طب خیله بيطريه ، طب طیوره زردفه ، طب غرسه بر ذره ، طب جوارحه

بیرزه دیرلر ایدی؟ جوارح او خصوصده ایشه یارایان بیرنجی قوشلر دیمکدر .

[۲] مرایای محرقه ایکی عدد کروی معقر آینه لر درکه بونلر ایله اوزانده بونلر اجسامی یاقق ممکن

اولغله بونای آلمشدر . مشهور آرشیمدک بونوع مرایای محرقه ایله سیرا کوزه شهری اوکنه کلن

دشمن کیلرینی یاندینی روایت اولوبور . مرایای محرقه کرک منعطف ، کرک منعکس ، کرک منکسر

اولان خطوط شعاعیه نک احوالندن باحث اولان فتهده اطلاق اولوبور .

[۳] « البرهان علی الجسم السائر وما هیة الاضواء والاطلام » رساله سی .

[۴] شعاع ضیا انتشار ایدرایکن تعقیب اشدیکی خط مستقیمه دیرلر . عینی مبعدن صدور ابدن

شعاعات متعدده هیئت جموعه-نه حزمه ضیائییه ده نیر .

[۵] فن مرایا ایله فن-مناظرک هراکیکسندده مواد لطیفیه نظر تعقیب اولندینی حاله دینه آرده لرندده

بر فرق کورولوبور : مناظر اصلاح بصر ایچون ، مرایا بر شیک دیکر بر شیده ارتسامنه وصول ایچون .

اولان لاجورد رنکی حقنده کی رساله سی، حادثات فلک دیمک اولان «ظاهرات الفلک»، «المعطیات» نام رساله لری قیمتدار رساله لردندر [۱]. الکندی نک ۲۲۲ سنه سنده ظهور ایدن حادثه فلکیه بی رصد ایتدیکنه دائر یازدینی رساله تذکاره لایقدر. ابن الاثیرده بیان اولدیغنه کوره اوسنه قبله نک صول طرفدن برییلدیز ظهور ایتمش، قرق کیجه قدر کورولمشدر. ییلدیزک قویروق کبی برشین واریتمش، بوده غایت اوزون ایتمش. بوییلدیز مغرب طرفلرندمه کورولمکدن صوکره مشرق طرفلرندمه کورولمش، خلقه پک زیاده دهشت القا ایتمشدر. الکندی فن معادن دایر جواهر معدنیه دن، ایسنی کوتوسندن ایران علاماتدن، طاشلرک انواعدن باحث آیری آیری رساله لر قلمه آلمشدر. الکندی نک جواهر معدنیه دن خواصی سلب ایدوب کندوسنه خاصیت جدیده جلب ایدن طریقلردن باحث اولان کیمیای وهمی بی ابطال خصوصنده ایکی مقاله دن عبارت برتری واردر. بو اثر بالاخره ابن زکریا لرازی طرفندن رد اولونمش ایسه ده ابن سینا نک الکندی به ناصر اولمسی؛ احاطه کلیه سی ونفوذ نظری ایله تمیز ایدن شیخ الاسلام ابن تیمیة الحرانی نک انکاری کرک فلاسفه میاننده، کرک علماء آره سنده کیمیای وهمی نک قیمتی اسقاط ایتمشدر. یالکنز فخر رازی نک، همشهری سی ابن زکریا لرازی به موافقتله، کیمیای وهمی نک امکانه قائل اولمسی؛ نجم الدین بغدادینک ابن تیمیة الحرانی کویا انکاره قالمش سی اسلام آره سنده شیوعه بادی اولمش ایدی.

جواهر الکیمیا لیس تری من ناله والانام فی طلبه [۲]

الکندی لکه چیقارمق حقنده «رساله فی قلع الانار من الثیاب وغیرها» نام اثرینی، مرکب حقنه سنه قونمسی معناد اولان خام ایپک (لیقه) صنعی حقنده «رساله فی صنعة الاحبار واللیق» نام رساله سی؛ دمیایله قلنجک جنتک، کوز اولمسی موجب اولان احواله عائد «الحدیدو السیوف حتی لاتتم ولا تکمل» نام کتابی، شیشه بی بارلایمق خصوصنده «تلویح الزجاج» نام اثرینی یازمش ایدی. الکندی نک «الطائر الانسی» ایله «تمریخ الحمام»

— مواد اطیقه به نظر کیفیتندن باحثدر. اصلاح بصرایله احوال ابصار، مبصراتک تفاوتی، بونلرده واقع اولان غلطیات حسیه معلوم اولور.

[۱] اقلیدسک کتاب المناطری، ظاهرات الفلکی، الماطیاتی واردر. الکندی نک اثرلری ترجمه میدر، مترجم نسخهلرک تهذیباً تشریری، اصلاحی میدر، تفسیر میدر، شرح میدر؟ معلوم دکلددر. المعطیات اسحق بن حنین طرفندن ترجمه اولونمش، ثابت بن قره طرفندن اصلاح ایدلمش ایدی.

[۲] کیمیا جوهری کبی آکا ظفر باب اولانی کورمزشین، خلق ایسه آئی آراشدیرر، طور بر.

رساله سی طیوره ، « انواع النخل و کرائمه » رساله سی خور مالک انواعه ، اعلا لرینه طاندوره . بعض مأخذ لوده (النحل) نقطه سز یا زلمسی نظر اعتباره آلتیرسه ای بال آرلیرینه دأثر بر اثرده اوله بیله جکدر . [۱] اسمندن آکلاشیله جنی اوزره الکندی « الطائر الانس » نام اثرده طیور اهلیه دن ، « تمریح الحمام » رساله سنده ده یبانی کوکر جینلرک تدهین اولونمسنندن بحث ایدیور .

الکندی نک موازنة المایعات حقنده رساله لری ، زلزله نک ارضک دروننده کی بخارلردن (ریاحدن) اولدیغنه دأثر آیری بر رساله سی واردر . بوندن بشقه عطر و انواعه ، کیمیای عطره ، حشرات ، برد عجوزه ، خسوفه ، فصول اربعه یه ، مدو جذره ، عناصر طبیعیه نک یکدیگرینه تحوله عا ند رساله لری تاریخ علوم نقطه نظرندن غایت مفید آثار علمیه در . الکندی نک مسا کن ارضه عا ند رساله سی ده واردر . بطلمیوسک بحسبیدن صوکره یازدیغی جغرافیای الکندی طرفندن عربجه یه ترجمه ایدلمشدر . بطلمیوسدن اول فیناغورث ایله افلاطونکده جغرافیایه عا ند آناری بولندیغی معجم البلدان یازیور .

الکندی ربع مسکون حقنده بیوک بر رساله یازمشدر . کشفیات اخیره دن اول کره ارضک بر ربی قره ، اوچ ربی صو ایله محاط اعتقاد اولنور ایدی ، الکندی ایشته او اعتقاد اوزره ربع مسکون دیمش ایدی .

الکندی نک کون و فسادک [۲] علت قریبه سنه عا ند رساله سی طبیعیات حقنده کی افکارینک برشاهدی مقامنده در . اشخاص عالیه حقنده کی اختلافه ؛ جسمک بدایت ابداعنده نه متحرک ، نه سا کن دکلدر دیه نلری ، حرکت طبیعیه ایله حرکت عرضیه آره سنده سکون واردر دیه نلری ، اجرامک جوهر واده هویتلرنده توقفات واردر دیه نلری ردو جرعه ، زمان ایله دهرک [۳] ماهیتلرینه عا ند رساله لری ذکر ایله بوفصله ختام ویریورز .

الکندی نک کردش ایام ایله نابود اولوب یالکز صحائف تاریخده نامی قالان آثار عدیده سی تقریری اوله رق بوکبی مباحثی حاویدر . بو مباحث کافه بر قیمت تاریخیه بی حائزدر . هنوز قیمت علمیه سی محافظه ایشتمش قسمی ده نظاردن دور طو تلاملیدر .

..

[۱] کل شیء مکرم فهو کریمه

[۲] کون و فساد عا ند معلومات مدرسه مشاییه قسمنده ذکر اولنه جقدر .

[۳] زمان ایله دهر آره سنده کی فرق ده قریباً بیان اولنه جقدر .

۳ - منابع تلمیسی

یونان و ایران ، هند علومه الحق مطلع اولان ، حیرت افزا آثار یله کندنی طائندیران ابوالحکمانک فلسفه منبئی ارسطو فلسفه سیدر . الکندی سقراط و بقراط ، اقلیدس و بطلمیوس کی اعظم حکماءک آثار یله علمنک تمللرینی قورمش ایدی . بر عرب شاعرینک [۱] دیدیکی کی علوم متنوعه ایله متوغل اولمش ، دارالسلامده بر فلسفه تأسیس ایش ، فیلسوف اولدینی کی مهندس ، معجم ، طبیب اوله رق عراقده تمیز ایش ایدی . ایلمک عصرده بصرهده معبد الجهنی ایله باشلایان حرکت فکریه ؛ ایکنجی عصرده جهنم بن صفوان ایله فلز ویرمش ایسهده انکشافی اوجنجی عصره قلمش ایدی . معبد الجهنی علم ازلی نک ، تقدیر سبحانی نک ، بشرک اراده و فعلنده هیچ بر دخل و تأثیری اولمدینی ادعا ایدور ایدی . بونکله اسلام آره سنده قدریه مذهبی چیقمش ایدی . دمشقده غیلان ده بوکاپیر و اولدی ، بوفکری ترویج ایدی . فقط بوفکر جماعت طرفندن روی قبول کورمور ایدی ، حتی عکس العمل نتیجه سنده آکا مقابل دیگر بر مذهب ظهور ایدور ایدی : جبریه مذهبی . جعد بن درهمک اورته یه قویدینی « انکار صفات الهیه ، مسئله سی جهنم بن صفوان طرفندن ترویج اولندی . فقط بوده جماعت طرفندن شدتلی بر صورتده مدافعه یه معروض قالدی . اولکی حرکت فکریهده محسوس مذهبک تأثیری بولندینی حالده بونده صابنه مذهبک تأثیری وار ایدی . جهنمک نشر ایتدیکي مذهب موجبنجه جناب حق بتون صفات و افعالدن محروم بر ذات بحث (صرف) اولور ایدی . صفاتیه مذهبی آکا قارشو کلدی ، حتی عکس العمل نتیجه سنده مجسمه مذهبی ظهور ایش ایدی . ینه عصر نانیده بصرهده حسن بصری مدرسه سندن [۲] برده معتزله مذهبی تحدث ایدی که بومذهب قدریه مذهبی یرینه قائم اولمش ایدی . بالآخر صفاتی ده انکار ایتمکه جهنمیه مذهبنی ساحه سنده آشور اولور ایدی . بوفرده « اصحاب عدل و توحید ، عنوانیله اسلامده کندولرینی بر فرقتمتازه قیلمش لور ایدی .

[۱] احرص علی کل علم تبلغ الاملا ولا تموتن بعلم واحد کسلا

انحل لما نعت عن کل فاکهه ابدت لنا الجوهرین الشمع والعسلا

مآلی : هر علمه حریم اول که املکه نازل اوله سین ، صاقین اوله که تبتلاک ابده و لیکنه بر علم ایله امر ارحیات ایته . بال آویسی هر چی چکن آلدی بی جهنمه بزه ایکی جوهر ابراز ایدور : شمع ، عسل .

[۲] واصل بن عطا الفزال (۸۰ — ۱۳۱) طرفندن

الکندی نك يتشدیکی عصرده بوحرکات فکریه نك باشلیجه مثلثی ابوالمذیل العلاف ایله ابراهیم بن سيار النظام ایدی . واصل بن عطا زماندن اعتباراً باشلامش اولان علم کلام بوزمانده افکار فلسفیه ایله بشقه برکسوه اکتدا ایدیور ایدی . انظار دقیقه ایله برطاقم مسائل فلسفیه ایله ذهنلر بشقه بر حال کسب ایتیش ایدی . ایشته بوزمانده الکندی تلیدلریله ، ده برطاقم فلاسفه ایله مدرسه مشائیهی تأسیس ایدیور ، متکلمین دن بشقه برده فلاسفه مسلکنت ظهوری نی تأمین ایلور ایدی . متکلمین علم کلاملری نی جوهر فرد اساسنه مبتنی قیلدقلری حالده الکندی فلسفه نی جوهر فردی ابطال اساسنه بنا ایدیور ایدی . بویه جه عصر ثالث هجری اوائلنده عالم اسلامده ایکی معارض مسلک تأسس ایتیش اولور ایدی . اووقتله طب ، فیزیک ، نجوم ، فلسفه یه پک صیق بر صورتده مربوط ایدی . عصر اولده حکیم آل مروان خالد بن یزید بن معاویه (وفاتی : ۸۵) اسکندریه ده کی فلاسفه یونانیه دن برجامتک احضاری ایله لسان یونانی وقبطیدن برطاقم آثار ترجمه سی امر ایتیش ایدی . اسلامده ایلك نقل بو ایدی . مشهور کیمیاجی جابر بن حیان خالد بن یزیدک تلیدی ایدی [۱] . حجاج زماننده فارسیدن ده ترجمه لر واقع اولدی که مترجمی صالح بن عبدالرحمن ایدی . عصر ثانیده المنصور زماننده طب ، نجوم ، هندسه لسان هریبه نقل اولندی ، منطق ترجمه اولندی . امویله زماننده طبعه عائد اولان تألیف رسمی دکل ایدی . عصر ثانیده کتاب مغازی وضع اولندی ، کتب حدیث جوغالدی . ابن المقفع وسائر نك ترجمه لر یه منایه ، مرقونیه ، دیصانیه مذهبلر یه عائد کتابلر منتشر اولدی . بنی عباسک فاتح سی المنصور کوسترن مورخلر پک حقلی ایدیلر . المأمون زماننده علوم اوائله اهتمام پک زیاده ایدی . مأمون رؤیاسنده ارسطویی کورمش ، آنک عجبته دن پک ممنون اولمش ایدی . ایشته بورؤیا آنک کتابلری نی اخراجه سبب اولمش ایدی . مأمون ابله ملک روم آره مننده مراسله جریان ایتیش ، بلاد رومده مدخر و مخزون اولان کتب قدیمه دن اختیار ایتدیکی کتابلرک کوندر لمسی ایسته مش ایدی . ملک اول امرده امتناع ایتیش ایسه ده بالاخره موافقت ایش ایدی . مأمون بوخصوص ایچون برطاقم ذواتی کوندر مش ایدی که حجاج بن مطر ، ابن البطریق ، یوحنا بن ماسویه ، حنین بن اسحاق ، موسی اوغلاری کوندر یلانلر میاننده ذکر اولتور .

بوذوات هندسه ، فلسفه ، موسیقی ، اریتماتیقه . ، طبعه عائد آثار نادره یی ، مصنفت

[۱] جابرک ایکی کتابی مصرده کتبخانه خدیویده واردر .

غریبه بی آلوب کتیر مشلرایدی . الك اول قبریس آطه سنده کی کتب فلسفه بی اخراج ایدن المأمون ایدی [۱] .

دارالسلامده بر طرفدن فلسفه تأسس ایتدی کی دیگر طرفدن علوم مثبتہ الکنندی نک رفقاء مساعیسی ایله انتشار ایدیورایدی .

دارالسلام فقها و محدثین مدرسه سنک علم توحیدی ایله ، فلسفه یونانیه نک تأثیر یله کسوه جدیدہ اکتسایدن مدرسه متکلمینک علم کلامی ایله ، معانی فلسفیه بی الفاظ قرآنیہ ایله افاده ایدن مدرسه فلاسفہ نک فلسفه سی ایله ، علوم مثبتہ ایله الك فیاض دورینی بتون عالمه اعلان ایدیورایدی .

الکندی و رفقاسی یالککز مترجم دکلمرایدی ، بلکه هم مترجم ، هم شارح ایدیلر . بویله جه ارسطو فلسفه سی ، مابعد الطبیعی سی ، اخلاقی ، سیاسی عراقدہ طائمش اولدی . بوندن طولایی نفوس بشریه افکار جدیدہ ایله مشبوع اولور ایدی . افکار جدیدہ یمایل قوی کوستر بورایدی . آثار مهمه سی الکندی ایله طائمش اولان ارسطو تتبع اوله رق طبیعت اوزرنده تحریات تجربیه ، مابعد الطبیعه نظریاتی رغبت کوربور ایدی . دقت انظار ایله ، بر جوق مسائل مابعد الطبیعیه ایله ذهنلره کشایش کلورایدی . ارسطونک منهج تجربیسی افلاطو مثالیه سندن [ایدہ آلیز مندن] زیاده تمایلات علمیه یه او یغون دوشیور ایدی . ارسطونک منطقی فرق کلامیه نک منازعات یومیه سنه قارشو فلاسفہ النده کوتلی بر صلاح ایدی . فلاسفہ آره سنده سوریه لیلر ، کلدانیلر ، غیر مسلملر وار ایدی . نستوریلر خلیفه نک اطرافنده دوقتور ایدیلر . ارسطونک آثارینک قسم اعظمی سوریه لیلر واسطه سیله ترجمه اولونمش ایدی . ارسطونک و شارحلرینک آناری بتون فرقلر طرفدن بیوک برصراق ایله تعقیب اولنیورایدی . بو آثارک مذاهب اسلامیہ ده تأثیری کورلدی . اهل اعتزال درت آل ایله فلسفه یه یاپشیدیلر . فلسفه آنلرک بدعتلرینی تزئید ایتمش ایدی . اهل سنت فلسفه یه رغبت ایتمیورلر ایدی . الك اول اسلام آره سنده کی حرکت فکریه قرآنی تفسیر خصوصنده سربست فکر درمیان ایتهدن نشأت ایتمش ایدی . مستقل براراده جزئیہ طرفدارلری اولان قدریه نک ظهوری ایله دیگر مذاهبک تحدی بوتون بوکا معطوف ایدی ، هیچ بری قرآن کریمی آرقه سنه آتیورایدی . ارسطونک آثار یله تأسس ایدن

[۱] المأمون شونی سوبلر ، طور برایدی : « لاترزه فی الدنیا الذمن النظر فی عقول الرجال » - دنیاده عقول رجاله نظر ایتهدن دها لذیذ هیچ بر مسرت وزینت یوقدر .

فلسفه محضه مساکي، عقائد مشائيه فيثاغورثي، افلاطون کي فلاسفه نك نظريات فاسفيه لري
قرآن مينك خبر ويرديكي عقائد ايمانيه به مخالف كورلدي . بوكامبي آيات قرآنيه ي تأويل
خصوصنده مختلف تاقيمل حاصل اولدي : بر قسمي آيات قرآنيه ي، رمزه ، مثاله حمل
ايدرك حقيقت فلسفيه به بررض عد ايلرايدي ، ديكر قسمي ظاهرندن عدول ايدرك تأويله
قيام ايدر، ظواهر قرآنيه ايله عقائد يونانيه ي برلشديرر ايدې؛ ديكر قسمي ايسه فلسفيه به،
قرآنه معارض ومزاحم اوله جق قدر، قيمت علميه ويرميه رك ارسطويي محكوم ايلرايدي .
الكندي ارسطونك افكار فلسفيه سني محض حقيقت اولق اوزره قبول ايتمكله ،
يارباب تميلدن ويا ارباب تأويلدن اوله جق ايدې، آرتق يكانه فيلسوف بيلديكي ارسطويي محكوم
عدايتيمور ، بتون افكاريني قبول ايدويادي . فلاسفه مشائيه مثللري اولان فارابي، ابن سينا
ابن رشدك نصوص قرآنيه بانبده تخيل وتمثيل طريقته سلوكلري قطعياً معلوم اولمقله
الكندي نك ده تأويل طريقته سلوك ايتيموب تخيل وتمثيل طريقته سلوك ايدجكي بر درجه به
قدر آكلاشيله بيلير . نته كيم الكندي نك فلسفه مشائيه به شدت تمسكني بيان ايدن بعض
مؤلفين عقائد قرآنيه ايله غير قابل تأويل اولانلري بيله قبول ايتديكني درميان ايدويورلر .
اسلام فلاسفه سي آرمسنده ارسطو آثاريني غايت صيقي اوله رق الكندي قدر تعقيب ايدن
بر فيلسوف بولونمامسي الكندي ي تأويله مساعد اوليان آيات قرآنيه ي تمثيله حمل ايتمكدن
بشقه بر طريقته سوق ايدمه مزايدي . يوقسه كلياً قرآني آرقه به آتمق لازم ايدې . الكندي نك
زماننده كي ملاحده ي، خصوصاً ابن الراوندي ي رد ايلسي قرآن مينه تمسك ايتديكنه
دالات ايدر . صوراستدلاليه سي ايله ، منهج وطريقي ايله حقيقت برديكتاتور اولان ارسطو
اك قديم ، اك مشهور شارحي اولان اسلام فيلسوفي الكندي ي نصوص قرآنيه نك آنجق
ظاهرنندن عدول ايتديره بيلدي . فلسفه مشائيه قطعي بر ماهيتي حائر عد اولمقله فلاسفه
اسلاميه نك ، فلسفه ايله نصوص آرمسنده بر توافق بولملري ضروري ايدې . بو توافق
يا تخيل وتمثيل ويا تأويل طريقتي ايله اولور ايدې . بر جوقلري تخيل وتمثيل ايله تأويل
فرق ايتمه دكلرندن بتون فلاسفه ي اهل تأويل كوستريورلرايدي . حالبوكه آرم لرنده بر جوق
فرق واردر [۱] . يونان فلسفه سي اهل اسلام اله كچديكي زمان بك متشت ، متباعد
بر مجموعه افكار ايدې . هانكي مسلك فلسفي ايله توفيق ايتك اقتضا ايدويور ايدې ؟ الكندي
ومقبلي اولان مشائيون عندنده فلسفه حقيقيه صفحات مختلفه ، مذاهب عديده آرمسنده كي
[۱] دارالفنون مطبعه سنده طبع ايديلن اسلام فلسفه سي تاريخنه عائد فورالرمزه مراجعت اوله .

آهنك وحدتی تأمین ایدن قسم ایدی. مسالك فلسفیه آره سنده صرف حسه بناء افكار ایدن مسلك بولندينی کبی صرف الهامی، صرف عقلی تمل قیلان مسلك ده وار ایدی. الکنندی نك نظر نده ارسطو آهنك وحدتی الك اساسی بر صورتده حیطة اطلاعه آلمش یکانه فیاسوف ایدی، الکنندی ارسطوبه مفتون ایدی، فقط نصوص قرآنیه نده شبهه سی یوق ایدی، وجداناً محمدی ایدی؛ هر ایکی جهته صدق و خلوص ايله حق و یرن، حقک تعددینی ده قبول ایتمیان الکنندی دین ايله فلسفه نی تألیفدن بشقه بر چاره کوره مز ایدی.

کرك الکندی، کرك معقلری اولان مشائیون نصوص قرآنیه نی باشلیجه ارسطو فلسفه سیله توفیق جهتنی التزام ایتمش لدر .

الکندی ايله باشلايان اصل حرکت فلسفیه تلیدلری ايله خصوصاً احمد بن طیب سراجسی ايله، مازعات سیاحیه نك تمادیسنه رغماً، سیرسریعی تعقیب ایتمش ایسه ده محمد بن زکریانك فلسفه دن زیاده طبع اعتناسی فلسفه نی بر مسلك مخصوص حالنده انکشاف ایتدیره مه مش ایدی. بوکا موفق اولان ذات بلا مدافع اسلام فیلسوفی ابونصر فارابی در.

المأمون بغدادده «دارالحکمة» نامیه تأسیس ایتدیکی بر مؤسسه داخلنده رسمی بر ترجمه دائره سی تأسیس ایتمش ایدی [۱]. بو آقاهه میده او آثار تدقیق اولنه رق عربجه به نقل و ترجمه اولتور ایدی. الکندی زماننده تراجم فلسفه ده تشتت وار ایدی، ترجمه لر ملخص و مذهب دکل ایدی، خلق هانکی ترجمه به اعتماد ایدم جکنی بیلمیور ایدی. او عصر شمیدیکی عصر مز کبی ایدی. بو حال معلم ثانی ابونصر فارابی زماننه قدر بویله دوام ایتدی. آل سامانندن منصور بن نوحك التماسیله فیلسوف بی مدانی ابو نصر فارابی ملخص، مذهب بر ترجمه میدانه کتیر مش، بو ترجمه به «التعلیم الثانی» عنوانی ویرمش ایدی.

اهل اسلام فلسفه، طب و هیئتده یونان قدیمه اعتماد ایتمکله اهل اسلام آره سنده آنلرك مذهبی شایع اولمش، ذکر اولتان علوم او مذهب کوره تأسیس ایتمش ایدی. او زمانلر فلسفه نی طب و هیئتدن آیرمازلر ایدی. فلسفه ايله مشغول اولان طب و هیئت ايله مشغول اولورلر ایدی، یالکمز وصف غالب لری ايله اشتهار ایتمش لرایدی.

* *

۴ - مدرسه مشائیه سی

اسلام فیلسوفی الکندی نك تأسيس ايتديكى مدرسه مشائيه ده [۱] تعليم ايتديكى احكام فلسفیه یی توضیح پك كوچدر . احكام فلسفیه سی دیگر فیلسوفلرك آثارنده نادرآ ذکر اولونیور ، آثار فلسفیه سی طوفان حادثات ایله ضیاعه اوغرایور ، بالتمیجه الکندی نك کندیته مخصوص افکار وعقائد ایله کندی شایان نظر واعتبار قیلمدینى فکری وارد اولیور . داهی اعظم ابونصر فارابی نك مساعی مهمه سی الکندی بی اونتدیریورایدی ، ذاتاً الکندی ایله تلذشهری سرخسی نك علمری ، مذهبلی فارابی قدر شهرت بولامشایدی ، ابن زکریا الرازی ده فیلسوف اوله دن زیاده طیب ایدی ؛ آنك ایچون رئیس مشائین فارابی طائمش ایدی .

الکندی نك افکار وعقائد مخصوصه سی ، آثارینك ضیاعه مبنی ، طوغریدن طوغری به تشریح ممکن دكل ایسه ده طولاییدیله ، آثار سائره فلسفیه و علمیه یی تدقیق ایله ، حتی جدول اسامی به امعان نظر ایله نظر اتمکله ، بردرجه به قدر تشریح ممکن اوله بیلیر . ایسته آنجق بو طریق ایله تقریبی اوله رق مدرسه مشائیه سندن بحث ایده جکز .

۱ - طریق ویا شرح : فلسفه مشائیه مطلوبی ، وصولی طلب ایتدیكى مقصودی تصور خصوصنده [۲] تعریفه ، تصدیقه دلیله بنا ایدیور ، اردن مؤثره انتقال طریقنى عمده قیلبورایدی . بو طریق موجبجه آثار و حادثات تدقیق اوله رق علل و مؤثراته توصل اولنیور ، آثار و حادثات تدقیق اولندقدن صوکره حقیقه وصول میسر اولیور ایدی . مشائین طریق ، شرقده تلقی ایدلیدی و جهله افلاطوندن باشلایان اشراقیین طریقنه معارضدر . هرایکی

[۱] ارسطو انشای تدریسده آباقده کزنیکی عادت ایدنمکله مساکنه مشائیه - peripatétisme دینش ایدی . ارسطودن اول افلاطون علمه ، حکمه تعظیماً آیانده تعلیم ایدرایدی . ارسطو بو خصوصده استاذینه تابع اولدی .

[۲] فلسفه تصوریه سقراطدن باشلامش ، افلاطون ایله انکشافه اوغرامش ، ارسطو ایله کمال بولش ایدی . افلاطون ایله ارسطو اشبانك ماهیت و ذاتی کلی ده یعنی تصورک موضوعنده بولورلر ایدی ، شوقدرکه افلاطون کلی بی جزیدن آیره رق آنجق تحقیق کلی به حصر ایدیور ایدی . ارسطو بالعکس جزئی ایله کلی بی برلشدیرمکله ، آنجق فرد متحقق اولیور ایدی . بوکا مبنی افلاطون عتندنه جواس ، عمومیتله تجربه علمه بیانجی در ، ارسطو عتندنه ایسه حواس و عمومیتله تجربه علمک لابد اولان برشرطیدر . عقل تجربه یی تعقیب ایتلیدر .

طریق اسلامده معقب بولمش ایدی. الکندی، فارابی، ابوعلی، ابن رشد اندلسی مشائیندن ؛ شهاب الدین ، ابن باجه ، ابن طفیل اشراقیندن ایدی. فلسفه مشائیه قوه عقلیه نك فعالیتیه ، تجربه یی تعقیب ایدن عقله اعتماد ایتدیکی حالدده فلسفه اشراقیه قوه متخیله نك فعالیتیه اعتماد ایدر ایدی. فلسفه اشراقیه ده ااجاذبه دار ایدی، ظهور و تجلی* والهی، بشرک جناب حق ایله اتحادی ، رجوع الی الله کبی اساسلر اشراقیه نك مبناسی ایدی .

مشائیه طریق اوج اصلده خلاصه اولنه بیلیر: برهان منطقی، اقناع فلسفی، رمزالهی. برهان منطقی مابعدالطبیعه ساحه سنده ، اقناع فلسفی جدلیات ساحه سنده حاکمدر. اقوال انبیا ایله اقوال حکمایی توفیق خصوصنده رمزالهی اصلی قبول اولونمشد .

۲ — تصنیف علوم : ارسطونک تصنیف علومنی اسلام عالم صرفانه ادخال ایلمان الکندی و معقلری نظرندده علمک موضوعی اعیان موجودات ایدی . بواعیان موجوداتک وارقلرندده قدرت و اختیار مزک تأثیری اولوب اولماسنه کوره اول باول علوم ویا حکمت ایکی به آریلور ایدی: حکمت نظریه، حکمت عملیه. حکمت نظریه نك موضوعنده قدرت و اختیار مزک تأثیری یوقدر . فقط حکمت علمیه نك موضوعنده قدرت و اختیار مزک تأثیری وارد . هر ایکسیندهده معاش و مهادمزک یعنی کرک بو عالمده، کرک موتدن سوکره کی عالمده صلاحمره مؤدی اولسی نظراعتباره آلیر . اولکیسنک غایه سی حق ، ایکنجیسنک غایه سی خیری بولمقدور . حکمت نظریه ریاضیات ، طبیعیات ، الهیات نامرلیله اوجه آیرلدینی کبی حکمت عملیهده اخلاق ، تدبیر منزل ، سیاست المدینه نامرلیله اوجه آریلیر . ذهنده و خارجدده ماده به محتاج اولمان علم علم اعلی ، ذهنده ماده یی تعقلدن مستغنی ، خارجدده ماده به محتاج اولان علم علم اوسط ، ذهنده و خارجدده ماده به محتاج اولان علم علم اسفلدر. علم اعلی الهیات ، علم اوسط ریاضیات ، علم اسفل طبیعیاتدر. الهیات فلسفه اولی، مابعدالطبیعه ده دیر . حکمت نظریه یی بویله اوجه آیرمق انکلیز فیاسوفی - پئیسرک تصنیف علومنی پک زیاده آ کدی ریور . [۱] فضائل ایله تحلی ، رذائل ایله تحلی ایتمک ایچون شخص معینک مصالحنه عائد اولان علم علم اخلاق ، بر منزلده مشترک اولان جماعتک مصالحنه عائد اولان علم تدبیر منزل، مدنیتده مشترک اولان جماعتک مصالحنه عائد اولان علم علمده سیاست المدینه ویا تدبیر مدن در. تدبیر منزل احکام عالمیه ، [۱] - پئیسر علومی بروجه آتی اوجه آیریور ایدی : علوم مجردده ، علوم مجردده مشخصه ، علوم متخصه .

تدبیرمدن احکام ادارهیه عاقددر . بوتصنیف بوتون علماء اسلام طرفندن حسن تلقییه مظهر اولمش ایدی .

۳ - علم النفس : الکندی طبعیونندن اولمان بالعموم فلاسفه کبی روحی جوهر مجرد اولقی اوزره تاقی ایدیور ، روحك عالم حسمه بولونمدهن اول عقلده بولندیغنی قبول ایدیور ایدی . حتی بوبابده برساله سی بیله وارددر . روحك بدن اول وجودی ویا بدن ایله برابر حدوثی حقهده افلاطون ایله ارسطونك سوزلری متخالفدر . افلاطون عننده روح بدن اول موجوددر ، ارسطو عننده روح بدن ایله برابر حادثدر . الکندیك بوبابده افلاطونه طرفدار اولدیغنی آکلاشیلیور . نته کیم الکندی عقل حقهده کی اثرنده ارسطو ایله افلاطونی جمع ایتدیکنی ادعا ایدیور . عقل ایچون درت درجه بولیور : عقل بالقوه ، عقل بالفعل ، عقل مستفاد ، عقل فعال . درجات ارببه دن ایک اوچی نفسمده ، صوکنجیسی نفس خارجندهدر .

ابونصر فارابیك بیانیه کوره بوتقسیم عیناً ارسطونك کتاب النفسنده کی تقسیمدر . نفس بالقوه عاقددر : آنده موجوداتك ماده لرندن متزع اولان صور موجوداتدن هیچ برشی یوقدر ؛ نفس بالفعل عاقددر : آنده بوصور موجودات ، ماده لرندن متزع اولان معقولات حاصلدر ؛ نفس کندنده حاصل اولان معقولاندن مستفید اولور : آنلری مشاهده ایدر ، بتمامه تعقل ایده بیلیر . نظریات نفسمده دائم حاضردر . عقل فعال جوهر مجرددر . نفس عقل فعاله توجه ایله کندنده بالقوه موجود اولان معقولات بالفعل موجود اولور .

الکندییه بورالری تمامیه منکشف کورلیور ، بونظریهك تمامیه انکشافی فارابییه براقیلمشدرکه معانی العقل حقهده یازمش اولدیغنی رساله ده تمامیه ایضاح اولونمشدر . فارابیك « عیون المسائل » ی ایله ابن سیناك کتاب الحدودنده وسائر کتابلرده عقل بالملکه دن اول برده عقل هیولائی [۱] وارددرکه استعداد محضدن عبارتدر : اطفالده کی استعداد کبی . کمال عقل عقل مستفاددر . حتی انسان کسوه بدن اکتسا ایدر ایکن ، یعنی بوعالمده ایکن بوکمالک ممکن اولوب اولمامسی مختلف فیهدر .

[۱] بوعقل حد ذاتده هر صورتدن خالی اولان هیولای اولایه بکزه دیکند . هیولائی صفی ایله وصفلمشدر . عقل هیولائی ویا بو استعداد محض انسانه مخصوصدر . عقل هیولائیدن صوکره عقل بالملکه کلیر . ملکه لفظی عدمه مقابلدر .

نظریاتک حصولی، فکره احتیاج مس اتمکسزین مجرد حدس ایله اولور ایسه او عقله
 قوه قدسیه دیرلر .

۴ — **منطقی** : منطق انکشافی ده فارابی به قالمشدر . الکندی اسلام عالم عرفانه
 پور فیریوسک ایساغوجیسنی یعنی کلیات خمس، ارسطونک فهنی [اورغابونی] بیلدیرمکه
 فارابی به زمینلر حاضرلامش ایدی . مع مافیه بو ترجمه لک الکندی به مخصوص دکدر .

• — **اهلوقه** : باشده الکندی بولندیفی حالده بوتون اسلام فیلسوفلری انبیایی
 حکمت عملیه ده بارع، شریعت محمدیه بی بالغاماباغ ملغ بولموبله فلاسفه نك، حکمت نظریه ده ،
 نصوص قرآنیه حقنده وضع ایتدکیری نظریه لری حکمت عملیه ده کورلمز . اسلام فلاسفه سی
 اخلاق فاضله ایچون عفت، شجاعت، حکمت اولمق اوزره اوچ اصل قبول ایدیورلر . بو اوچ
 اصلی اوچ قویه بنا قیلورلر . عفت قوه شهوانیه نك ، شجاعت قوه غضبیه نك ، حکمت
 قوه عقلیه نك حال اعتدالیدر . قوه شهوانیه نك افراطی فجور ، تفریطی جمود ، قوه
 غضبیه نك افراطی تهور ، تفریطی جبان ، قوه عقلیه نك افراطی جریزه ، تفریطی بلاهتدر؛
 افراط و تفریط رذائلنددر . بو اصول ثلثه و یا فضائل ثلثه افلاطون فلسفه سندن مأخوذدر که بونکله
 افاعیل نفسیه نك نظام و آهنگی حاصل اولور . بو کاعدات داخلیه دنیر . افلاطون فلسفه سنک
 ساسی دوراول فلاسفه سنک [۱] بتون مذاهبنی سقراطه خاص اولان برمیده اخلاقی ومنهج
 منطقی اوزره مؤسس بر مذهب [۲] اولمغله اخلاق سقراطک اخلاقه راجع اولمش اولور .
 سقراط حکمتی فیناغورث ایله ارسالوسین اخذ ایتمش ایدی ، الکندی سقراطک
 ارسالوسی ایله محاوره سندن باحث بر رساله [۳] ده یازمش ایدی . الکندی شهوتی
 امانه ، غضبی تذلیل ایدن کیمسه بی نفسه نك قوی ، ناسک نك قویسی عد ایدر ایدی .

۶ — **مابعد الطبیعه** : الکندی ارسطونک « ائولوجیا — علم الزویه » سنی تفسیر ایتمش
 ایدی؛ اوراده « واحدن آنجق واحد صادر اولور » نظریه سنی ایضاح ایدیور ایدی؛ بو نظریه
 موجبجه واحد هر شئی نك علتی ، مبدئی در . جناب جقندن آنجق عقل اول صادر اولور .
 عقل اولدن عقل ثانی ، عقل ثانیدن ... الخ عقل فعال صادر اولور . نفوس فلکیه ، اجرام
 فلکیه ترتیب صر سیله عقلدن، عنصریاتک هیولاسی اولان ماده عقل فعالدن صادر اولور .

[۱] ایونی ، فیناغوریه ، ایلیانیه کی .

[۲] افلاطون بو ترکیبی مثل (Ydées) نظریه سنده اعمال ایلیم طن ایدیور .

[۳] جدول اسامی میاننده سیاست غروبنده یازیلان ارسواس ، ارسالوسی اوله جقدر .

بتون معقولات عقوله منکشفدر . عنصریاتک امر تدبیری ، اوضاع و حرکات فلکیه نک
تجدیدن طولانی ، مواد عنصریه حاصل اولان استعدادات حسیله ، عقل فعاله مفوضدر .
نفوس بشریه کمالات و یرن عقل فعالدر ، معقولاتک خزینه سی عقل فعالدر . ماده حرکات
کواکب سببی ایله مختلف صورنده امتزاج بدر ، آندن معادن ، نبات ، حیوان حاصل
اولور . حوادث اسبابی ایله تحدث ایدر . اسبابکده اسبابی واردر که ان نهایت حرکت
دوریه سماویه منتهی اولور ؛ بو حرکتک سببی ده نفوس سماویه در . نفوس سماویه نک
تحریرکنه سبب جناب حق و یا عقوله (جواهر عقلیه) تشبه اشتیاقدر . سماحرکت دوریه سی
ایله الله مطیعدر . بویه چه هر فایکک ایکی متحرکی بولئور : بری نامتناهی قوت و کمال
صاحب اولان محرك مفارق [۱] ، دیکری حرکتی میدانه کتیرمک ایچون چالیشوب طوران
محرك مزاول [۲] . محرك مفارق عقل ، محرك مزاول نفس در . عقول مشتهی و معشوق ،
نفوس مشتهی [۳] و عاشق اولمق اوزره محرك اولمش اولیورلر . عقول کالاتی افاضه ایدر ایسه ده
جسمده مدبر و متصرف اولماز ، نفوس بر جسمه تعلق ایدوب آنده مدبر و متصرف اولور .
عقل نفوسه نامتناهی اولان قوتی افاضه ایدر ، نفس ده آنی قبول ایدر . عقل مؤثر غیر متأثر ،
نفس مؤثر متأثر در : عقلدن متأثر ، اجسامده مؤثر در . لسان شریعتده وارد اولان
جبرائیل علیه السلام عقل فعالدن عبارتدر . ملائکده عقول و نفوس مجرده در .
بوعقول و افلاک نظریه سی فارابیده بک زیاده منکشفدر .

الکندی فلسفه مشائییه تأسیس ایتمش ، فلسفه اشراقیه ده رغبت ایتماش ، خصوصاً
زماننده فلسفه اشراقیه تعمیم ایله مامش اولمقله تصوف فلسفییه میلی کورولمامشدر .
فلسفه مشائییه بالانکشاف مابعد الطبیعه ده اوچ مهم نقطه ده محدثین و فقها و متکلمینه
مخالفت ایتمکه علماء اسلامیه ایله فلاسفه اسلامیه آره سنده شدتلی بر نزاع ظهور ایتمش ایدی .
نقاط ثلثه بوجه آتی بیان اولئور :

۱ — ماده ازلیدر : عالم قدیم اولمقله الله خالق عالم دکلدر . خالق تعیری بر تعیر
مجازیدر . الله ، مالک علت اولامی اولمسی ، کندوسندن وجود کلک فیضان ضروری ایله
فیضان ایتسی اعتباریله خالقدر . ماده عدم ایله ، زمان ایله مسبوق دکلدر ؛ زمان ایچنده
اولمش دکلدر . الله ایله عالم آره سنده کی نسبت علت ایله معلول آره سنده کی نسبت کی در .

[۱] ماده دن مفارق اولان ، مادی اولیان

[۲] مزاوله میدان کتیرمک ایچون چالیشوب طور مق دیکدر .

[۳] اسم فاعل سیفه سی ایله در .

معلول عاتدن کری قالماز . فلک حق اولدن صدوری ، بوسبله تاخری ذاتی در ، زمانی دکدر . فلاسفه «جناب حق بر مقصده کوره اثره باشلار ایسه مقصدینه وصولدن اول ناقص اولمق اقتضا ایدر ، بویسه کمال مطلقه منافیدر ، حالبوکه الله کامل مطلقدر ، دیمکله بواصلی تأیید ایدیورلر . بومؤیده موجنبجه فلاسفهجه وارلق ایچون استعدادی تام اولان برشیک ، باری تعالانک قصد و اراده سی اولمقسزین ، باری تعالادن صدوری واجب اولورکه بوکا « وجوب عن الله » [١] دیرلر . چونکه فیاضده بخل یوقدر ، فیاض جواددر ، آنجق استعداد نسبتنده امداد وارد اولور .

الکندی حدوث عالم باینده افلاطون مذهبنی قبول ایدیورایدی ، افلاطون عبنده انجق مرکبات حائدر ، زمان ایله مسبوقدر ، حدوث زمانی ایله حائدر ؛ فقط بسائط حادث ایسهده حدوثی زمانی دکل ، ابداعی در ، زمان ایله مسبوق دکدر . « الله عالمی ابداع ایتشدیر ، سوزینک معناسی عالمی زمان سبق ایتدکسزین احداث ایتشدیر دیمکدر . الکندی بومذبه یاردم ایتیش ، حجج خطایه ، بلکهده حجج سوفسطایه ایرادنن کری طور مامشدر . فلاسفه اسلامیهدن المعبر صاحبی ، ابوالبرکات البغدادی ، الکندی ، فارابی ، ابوعلی ، ابن رشداندلسی کی ارسطو مذهبیک مروجلری اولماقوله آنلرقدر حائر شهرت اولماش ایدی . ابوالبرکات بوباده ارسطودن اول کلان فلاسفه نیک مذهبلیخی التزام ایدیورایدی . اول قدم عالمه قائل اولان ارسطوایدی . فارابی ... الخ مشائیون آکا موافقت ایتشلر ایدی . فلاسفه اقدمینه کوره بوعالم حادث ایدی ، صورت فلک قدیم دکل ایدی . یالکزامصل مادهده اختلاف ایدیورلر ایدی . فلاسفه اسلامی مشائیه اهل اعتزاله ، ابوالبرکات اهل سننه یاقیندر . ابوالبرکات ابعادک مناهی اولسی حقندهده مشائیه مخالفت ایتیش ایدی .

۲ — علم و یا عنایت صمدانیه کلیاته یعنی عالمک قوانین کلیه سنه تعلق ایدر ، جزئیاته تعلق ایتیز ؛ یوخسه علم الهیده ، ذات باریده تغیر اقتضا ایدر .
بوجزئیات وجودی مادهیه توقف ایدن اجسام فلکیه و عنصریه دیگر بر تعبیر ایله اجرام سماویه و اجسام ارضیه اوله بیلدیک کی مادهدن بحر داوان نفوس ناطقهیهده شامل اولور [۲] . علم باری

[۱] « وجوب عن الله » ایله « وجوب علی الله » آره سنده فرق واردر . « وجوب عن الله » جناب حق فاعل موجب اولسنی ، افعاله کندوسندن بالایعجاب صادر اولسنی ؛ « وجوب علی الله » الله ، عباد حقنده اک ابوشی نه ایسه ، اونی یار آغاق واجب اولسنی افاده ایدن بر تعبیر علمیدر .
[۲] جزئیات مادهیه متغیر و متشکل اولور . اجرام فلکیه متشکل غیر متغیر ، صور و اعراض متغیر .

علائق مادیه‌دن مجرد اولان ماهیتک، بذاته قائم اولان بر جوهر مجرد یعنی ذات باری عندند. حضوری دیمکدر . ذات باری بر جوهر مجرد اولمله کندینی بیلیر ، ماسوائیک یا بالذات ویا بالواسطه مبدئی اولمله ماسوائیده بیلیر ، عاتی بیلیمک معلولی بیلمکی ایجاب ایدر . علم باری تعقل طریق ایلدر : بزم نفسمزده حاضر اولان صور علمیه علمه من فصل ایسه جزئیاتک ، عقل فعالده مرتسم اولان صورتلری نزد باریده ذاتی ایله اویله حاضر در . یوخسه تحیل طریق ایله دکادر : بزم ایچون ماهیاتدن مأخوذ اولان صور ماهیات ایله ماهیانه لحوق ایدن علممز کبی دکادر ، احساس واسطه سیله دکادر .

فلاسفه عندند علم معلومه مساوی ، نفس عالمده ویا عقلده . مثبت بر صورت حاصله ، تعبیر آخر ایله ادراک اولنان بر شیئک ماهیتی ادراک ایدن ذاتک نفسنده تمثیل ایتک اولمله صورت مادیه نیک تعیری ایله ذات علم تغیر ایدر دیرک بومادینی آکا ابتنا ایتشملر ایدی . بر شیئک صورتی اوشیئک خار جده ویا ذهنده مابه التیزی در .

۳ — روح هر نوع کالاتی قبول ایتک ایچون برملیکدن عبارتدر . غایه وجودی عقل فعال ایله اتحاد ایتکدر . بو عقل منفعل نظرو عمل ایله کندینی عقل فعالک فعانی قبوله حصر ایدر . عقل فعال الیهدن صادر اولور . روح نظرو عمل قوتلرینی استکمال ایدنجه باری تعالایه شبیه اولور . بوتشبه طاقی نسبتنده یا بحسب الاستعداد ویا بحسب الاجتهاد اولور . روح بوکاله واصل اولونجه سعادت ابدیه واصل اولور : روح ایچون التذاذ ، ابتهاج تام اولور . روحک بولتلی لذت نفسانیة عقلیه در . لذت ملائمه واصل اولان کاله شعوردن عبارتدر . لذت عقلیه آرتدجه آکا شوق ، حرص ، عشقده آرتار . معاد آنجق نفس ایچون واردر : حشر ، نشر یوقدر . شو عالم محسوسک رباطی انحلاله اوغراماز ، نظامی اخلاص اولونماز .

ایشته بو اوچ اصل مابعد الطبیعه نیک ارکان اصلیه سیدر ، بوتون فرق کلامیه بوراده فلاسفه ایله معارضه و منازعه ایدر لر . [۱]

۷ — طبیعیات : فلسفه مشابیه طبیعیاتده آتومیزم اصلنه مخالف بر اصل قبول ایدیور : جزء لای تجزی و خلا یرینه هیولایله صورتی مبنی قیلور ، ماده نیک مختلف کثه قیلورده . فصل واحد اولدینی ادعا ایدیور ، امتداد من جسم ، جسم من امتداد اولماز « دیور طبیعیاتدن مابعد الطبیعیاتنه آنجق غیر متشکل ، اجرام ارضیه متغیر متشکل ، دیگر بر تعبیر ایله کائن فاسددر . جواهر مجرد غیر متغیر و غیر متشکل در . [۱] بوباید کی نزاعلر ، دیگر نزاعلر ایله برابر دارالفنون مطبعه سند .

نوگوری ایله کچور . ماده نك قدمی بواصل ایله اثبات ایدیور . مسائل طبیعیات ابطال جزء لایتجزی، اثبات هیولی، صورت جسمیه ونوعیه، امتناع خلا، مقادیر، تناهی ابعاد کی مسائل اصلیه بی مشتمل اولور . الکندی «سمع الکیان» رساله سنده صورت، عنصر [۱] عدم، زمان، مکان، خلا، ملا، نامتاهی دن بحث ایله تکیون کائنات حقیقه اساسات علمییه بی در میان ایدیور . مشائییه جه مبدأ جوهر صورت ایله هیولی «یا ماده»، مبدأ کم «نقطه ایله وحدت»، مبدأ کیف «سکون ایله حرکت» اولمغله بو آتی مبادی نك اهمیت مخصوصه سی درکاردر . جسم صورت ایله هیولادن مرکب اولوب هرایکی سی ده قدیمدر . اجسام طبیعییه نك مبدئی اولان صورت ایله هیولی بذاته قائم برر جوهردر . هرشی هیولادن اولمشدر . هیولی اتصال وانفصالی قابلدر . آخذ وقابل اولوب مأخوذ ومنفعل دکلدر . هیولی مرتفع اولونجه آندن بشقه شلرده مرتفع اولور؛ فقط بوشیلر مرتفع اولور ایسه هیولی مرتفع اولماز . صورت بر هویت امتدادیه در یعنی اولیه بر جوهردر که نفسنده متصلدر، اوج جهته امتدادی واردر، مختلف مقدارلرک تبدیلیه ینه باقیدر . مثلاً بال مومی مدور اولسه ده، قالین اولسه ده، درلو درلو اشکال آلسه ده ینه هویتی باقی قالیر . یالکز انفصال ایله ایکی هویت حاصل اولور . صورت هیولایه حلول ایدن بر جوهردر، هیولانك بر جز مقومی در، یوخسه جوهره حلول ایدن بر غرض کی دکلدر . هیولانك صورت اولاسی ابعاد ثلثدر . بونکله هیولی طول، عرض، عمق صاحبی بر جرم اولمش اولور . جرم هیولای ثانییه در . هیولای ثانییه ده کیفیت یوقدر . بوندن سوکره هیولایه کیفیات اربعه لاحق اولور .

کیفیات اربعه دن حرارت وبرودت کیفیت فاعله، رطوبت ویبوست کیفیت منفعله در . بویه جه هیولا ارکان ویا عناصر ویا استقصات اربعه اولور . استقصات اربعه نار، هوا، ماء، ارضدر . بوده هیولای ثلثدر . بوندن سوکره مرکبات تکیون ایدر . مرکبات بعضیمی بعضیسنك هیولاسی اولور . مرکباته اعراض، کون وفساد لاحق اولور . بو ترتیب عقل ووهمده در . یوخسه حسده دکلدر . چونکه هیولی اصیلا صورتدن عاری اولماز . «وجودده مطلق اوله رق بر جوهر بولنسون ده ابعادی قابل اولسون، سوکره

طبع ابدیلان اسلام فلسفه سی تاریخچه عائد فورمه لرده بر تفصیل ذکر اولونمغله آیریجه بیانه حاجت یوقدر .

آکا ابعاد لاحق اولسون ؛ - وجودده بر جسم بولنسون شویله، بویله کیفیاتدن عاری اولسون،
صوکره آکا اوکیفات لاحق اولسون « کبی بر ادعا در میان اولنه ماز. بو حال طبعاً بویله در،
عقلاً ووهما بویله ترتیب اولنور .

مختلف الطایع اولمیان اجسام بسیطه عناصر اربعه در . برده شو طبايعك ورا سنده
بر طبیعت خامسه واردرکه کون وفسادی قبول ایتمز ، آکا استحاله و تغیرده عارض اولماز .
ایشته بو طبیعت طبیعت سمادر . طبیعت سما بو طبايع اربعه دن خارجدر . سماده عناصر
اربعه کبی بسیطدر . سموات بر طاقم ترکیبات اوزره در، هر ترکیب خاصك بر طبیعت خاصه سی
واردرکه حرکت خاصه ایله حرکت ایدر .

هیولا درت معناده قوللانیلیر : هیولای اولی ، هیولای کل ، هیولای طبیعت ،
هیولای صنعت .

هیولای اولی کائنات جسمیه نك ماده اصلیه سی اولان ، بلا تغیر بتون متضاد لری قابل
اولان جوهردر؛ امتدادات ثلثه سی واردر، عدم تناقض خاصه سنه مالکدر، صلاحیتی ده واردر .
هیولای کل بتون عالم جسمانی نك مبدئی اولان جسم مطلق درکه بتون افلاك وعناصر
آندن حاصلدر .

هیولای طبیعت عناصر اربعه ؛ هیولای صنعت صنعکارك ایشله دیکی صنعتی کوستر دیکی
جسم در: دمیجی نك دمیبارچه سی کبی. کائنات ارضیه عناصر اربعه دن متیکون، لدی الفساد
ینه آکا واجهدر .

صورت صورت جسمیه ویا نوعیه قسملرینه آیریلیر. هیولایه حال اولان صورت ،
برجسمی تقویم ایدن صورت صورت جسمیه در ، بر نوعی دیگر بر نوعدن آیران
صورت نوعیه در . اجسام صورت نوعیه ایله متنوع اولور . صورت نوعیه صورت
جسمیه کبی جوهردر . جسمك آثار مختلفه سی صور نوعیه ایله اولور . صورت نوعیه
ماده نك او یله بر قدرتی درکه اشیاء مختلفه بو قدرت سایه سنده ماده دن متولد اولور .
اجسامده کی آثارك مبدنه یعنی علت فاعلیه سنه طبیعت دیر لر . صورت جسمیه
ونوعیه نك هیولادن انفکاک کی جائز دکلدر . بوکا مبنی فلکیات ماده سی ایله ، صورت
جسمیه ونوعیه سی ایله ، اعراضی ایله برابر قدیمدر ؛ آنجق اوضاع وحرکات جزئییه سی
حاندنر . عنصریات ده ماده سی ایله صیرت جسمیه ونوعیه سی ایله قدیمدر ؛ آنجق بعض
صور نوعیه عنصریه نك حدوتی جائزدر . بواصله بناءً جناب حق قادر مختار دکلدر . متکلمین
اجسامك آثار مختلفه سی قادر مختاره اسناد استدکلی حالد مشائین صورت نوعیه یه اسناد

ایدیورلر . هیولا ایله صورت آرمه سنده کی تلازم نتیجه سی اوله رق تمائل اجسامی ده رد ایله یورلر [۱] . موجودات جناب حق طرفدن اراده و قصدیه دکل ، بلکه لذاته ابداع و ایجاد اولونمشدر ؛ بر غرض و حکمته مبنی دکل ، بلکه خیر وجوده مبنی در . جناب حق خیر و جواد اولدیغندن ناشی کندوسندن عالم صادر اولیور . نظام عالم هرشیده خیره متوجه در ، شرک و قوعی بالعرض در . اسباب سافله ده کی مصادماتدن نشأت ایدرک شر و فساد واقع اولیور . مثلا یا غمور نظام عالم ایچون ، خیر ایچون یارادلمشدر . راست کله بر اختیار قادینک اوینی یی قیور می بالذات دکل ، بالعرض در . عالمده شر جزئی واقع اولمینجه خیر کلی بولونماز . یا غمورک یا غمامسی شر کلی در . اختیار قادینک اوینک یی قلمسی شر جزئی در . عالم نظام کلی ایچوندر ، نظام جزئی ایچون دکلدر . هیولی صورتی درجات و مراتب اوزره ، هر درجه نك کندینه کوره تحمل ایده جک برحاله کوره اکتد ایدر . یوخسه فیاض مطلقده بخل یوقدر . هیولی و صورت اصلرینه بناء قدیم اولان ، ازلیتی قبول اولنان ماده قابل قناده دکلدر ، باقیدر ، قابل فنا اولان آنجق صور و کیفیاتدر . هیولی ایله صورت اصلنه اوچ اصلدها علاوه اولنیه : زمان ، مکان ، حرکت . بویله جه اجسامده ذوات خمس بولونمش اولیور . اشیای خمس هر جسمی محتوی اولیور .

زمان — زمان حقنده فلاسفه آرمه سنده تشتت آرا واردر : ۱ — جوهر مستقندر ، بذاته قائمدر [۲] . ۲ — فلک اعظم در ، ۳ — فلک اعظمک حرکتی در ، ۴ — فلک اعظمک حرکتک مقداریدر .

الکندی باشد اولدینی حلقه مشائیین اسلامیه ارسطویه موافقته دردنچی قوی قبول ایدیورلر . بو قوله کوره زمان فلک اعظمک حرکتندن عبارت دکلدر . چونکه حرکت سرعت ایله ، بطائت ایله موصوفدر . زمان بویله دکلدر ، متفاوتدر : نقصان و زیاده یی قبول ایدر . زمان ایله ، سرعت و بطائت ایله مختلف اولان هر حرکت تقدیر اولنور ، فلک اعظمک حرکات متبایه سی حساب اولنور . مثلا : بو حرکت بر ساعت ، شو حرکت ایکی ساعت دوام ایدره دنیر .

[۱] اجسامک متشابه اولسی ، برینه جائز اولان بر حکمک دیگر جسمده ثابت اوله بیله سی ، اختلاف اجسامک ماهیات اعتباریه اولیوب اعراض ایله اولسی دیمکدر . تمائل اجسام حقنده دارالفتونده طبع اولنان اسلام فلسفه سی تاریخنه ناندفورمه لرده تفصیلات واردر .

[۲] ننه کیم افلاطون بوکا قائلدر .

زمان [۱] کم متصل غیر قارالذاتدر . اولاً زمان کددر ، زیاده و نقصان ایله متفاوت برعرضددر . ثانیاً متصلدر ، مفروض اولان اجزاسندن برینک بدایتی عینی ایله دیگر اجزاسنک نهایتی در . ثالثاً غیر قارالذات در ، یعنی سیالدر ، اجزاء مفروضه سی ثابت دکددر . آن ، زمان حاضر بذاته موجود دکددر ، ماضی ایله مستقبل آره سنده برحدمشترکدر . زمان یکدیگری ولی ایدن ، انقسام قبول ایتمان آتادن مرکب دکددر . چونکه جزء لایتجزی یوقدر . زمان مبدأ ایله منتهی آره سنده برمتحرک ایچون تعقل اولنان برامر موهوم متصل دیمک اولان حرکت بمعنی القطعک مقداری در . بوراده مقدار معنای مشهورنده مستعمل دکددر . چونکه زمان سیال ، غیرقاردر ، خط ، سطح ، جسم تعلیمی دیمک اولان مقدار قار ، غیرسیالدر .

حرکت بمعنی القطع برشعبه جواله نك دأره سی کبی درکه خارجده دائره یوقدر ، بالکیز شراره وارددر . حرکت بمعنی القطع خارجده موجود دکل ، بلکه خیالده مرتسم در . خارجده موجود اولان حرکت مبدأ ایله منتهی آره سنده برمتحرک متوسط اولسی درکه بوکا حرکت بمعنی التوسط دنیر . حرکت بمعنی التوسطک مقداری یوقدر . بوحرکت قدیمدر ، بالکیز حرکت یومیه سی حادثدر . حرکت بمعنی التوسط حرکت بمعنی القطعک فاعلی حکمنده در . زمان متقدم و متأخر اولق اوزره حرکتک مقداری در . یوقسه مسافه نك مقداری ، متحرکک مقداری دکددر .

مکان — مکان حقننده فلاسفه نك آرا و افکاری مختلفدر : ۱- بعد مجرد موجود [۲] ،

۲ - سطح .

مشائیة عندنده مکان جسم محاطک سطح ظاهرینه تماس اولان بر جسم محیطک سطح باطنی در . مکان جسمک خارجده بر سطح در . امتداد دیمک اولان بعد آنحق جسم ایله قائم اولور ، آنحق جسمک بعدی بولنور . ماده دن مجرد اولوب جسمک آکا منطبق اولسیله متحد اولورق آیری بر بعد یوقدر [۳] . مکان سطح دن عبارت اولونجه ، جسم

[۱] اسلام فلسفه سنده زمان ایله دهر آره سنده برفق وارددر : متغیر اولانلر زمانی ، ازلاً و ابداً ثابت اولانلر دهری در . حادثات عالم زمانی ، افلاک ، نفوس فلکیه ، عقول مجرد دهریدر . عالم زمانده ظهور و خفا ، تغیر و انصرام وارددر ، عالم دهرده بونلرک هیچ بری یوقدر .

[۲] ننه کم اشراقیه نك مذهبی بوددر .

[۳] بوسوزایله اشراقیه رد اولنیور .

ایله قائم امتداددن بشقه بر بعد بولونمىجه خلاده ممتنع اولور . آرتق تخلیه اولان بر مکانك بشقه بر جسمدن خالی اولمى ممکن دکلدر . خلا یا بالذات قائم بر امتداد ، یا خود شاغلدن خالی بر مکان ، بر بعد مو هو . [۱] دیمکدر هر ایکی معنایه کوره خلا ممکن دکلدر . مشائیه جه ابعاد منهای [۲] اولمغله جسم جهاتی تعیین و تحدید ایدن بر محدوده منتهی اولور که آکافلك اعظم دیر لر . که الکندی نك فلك اقصی دیدیکی فلك بودر . بعد مکانی جسمه تابع اولوب اقطار جسمك امتدادی ، بعد زمانی حرکیه تابع اولوب حرکك امتدادی دیمکدر . مکان سطح اولق اعتباریله ایکی بعدی حائر اولور . الکندی اشراقیه نظریه سنی رد ایله سطح نظریه سنی مدافعه ایدیور . خلا مسئله سی مشائیه طبیعیاتك اساسی در . مشائیه آتوم ایله برابر خلاییده ابطال ایدر [۳] .

مشائیه عندیده هر جسمك بر حیز طبیعی واردر . یعنی هر هائیکی بر جسم بتون قواسر (اسباب خارجی) دن خالی اولونجه بالضروره معین بر حیزده بولور . بو حیز مکان و وضعدن اعمدر . جهاتی تحدید ایدن محدودك یعنی فلك اقصانك مکانی ، آندن خارج بر سطح باطن یوقدر ، فقط بروضی واردر . محدود عدمه محتاج دکلدر . خلایعنی نهایتی اولمان بر بعد باطل اولمغله محدودك آرقه سنده ، ماوراء عالمده خلاده ، ملاده باطلدر : لا خلا ولا ملا .

هر جسمك منهای اولمسنه مبنی ، بر شکل طبیعی ده واردر . جسم بتون قواسردن خالی اولونجه بالضروره معین بر شکل اوزره بولور .

حرکت — حرکت آلتی نوعه آریلیر : ۱ ، ۲ : کون و فساد ، ۳ ، ۴ : کما تزايد و تناقص ، ۵ : استحاله و یا تغیر ، ۶ : نقله . کون صورت نوعیه نك حدودی ، فساد صورت نوعیه نك زوالی دیمك اولوب جوهرده بر حرکتدر . کما تزايد و یا تناقص کمد بر حرکت اولوب نمو ایله ضدی اولان ذبول آنده تکائف ایله ضدی اولان تخلخلدن عبارتدر . استحاله و یا تغیر کیفده بر حرکت اولوب صورت نوعیه نك بقاسی شرطدر : صویك قابضه سی ، اوزومك قیزارمه سی کبی . نقله مکانده حرکت اولوب بر متحرک مکانندن آریله رق وقوع

[۱] . تکلیفك مذهبی بودر .

[۲] تنهاییه عائد دلائل فورمه لرده ذکر اولمشدر .

[۳] متکالمین مذهبی تمامیه نونك عکسی در . آتوم ایله برابر خلای اثبات ایدر . شوراسی اولودلوسونکک متکالمینك آتومی ایله ذیمقراطیسك آتومی بر دکلدر ، آره لرده فرق واردر . دارالفنون مطبعه سنده طبع ایدین اسلام فلسفه سی تاریخنه عائد فورمالره مراجعت اولنه .

بولان حرکتی در . آنحق حرکت ارسطو عندندہ علی التدریج قومدن فعلہ خروج ایله
تعریف اولونمقلہ، علی التدریج اولیوب دفعی اولان خروج حرکت صایلمامقلہ کون وفساد
حرکت عداولونمالمش؛ کتب مشائیہ ده حرکت، بولندینی مقوله اعتباریله ، درت قسمه
آیرلمشدر : این ده حرکت، وضعه حرکت ، کمده حرکت، کیفده حرکت. صولک ایچی نوع
حرکت ویا حرکت کمیہ وکیفیہ ذکر اولنان اوچنچی، دردنجی، بشنچی نوع حرکت در، برنجی
وایکنچی نوع حرکت یوقدر ویا جوهرده کی کون وفساد حرکت دکلدر. این ده حرکت ویا
حرکت اینده ده آلتنجی نوع حرکتدن عبارتدر. حرکت وضعیه به کلنجه اوده بر حرکت مکانندن
آیرلمقسنزین آنحق اوضاعنک (وضعیتلرنک) تبدیلیله اولان حرکتدر : کره نك محوری
اوزرنده کی حرکتی کی. شوقدر که حرکت وضعیه حرکت اینیه به راجعدر . کوریلور که
حرکتی آلتی به ویا درده تقسیم کون وفساده حرکت دینوب دینامکه مبتنی در . کون
وفساده حرکت دنیر ایسه حرکت آلتی قسمدر ، یوخسه درت قسمدر .

حرکت مستقیمه حرکت اینیه ، حرکت مستدیره حرکت وضعیه در .

ارسطویه کوره صعود ویا هبوط ایدن ، جهتلی مختلف اولان ایچی حرکت مستقیمه
آرسننده سکون واجبدر ، یوخسه حرکت مستقیمه انقطاعه اوغرامقسنزین رجوع
وانعطاف ایله مستمر اولور، زمانده آنک مقداری اولور . هر حرکت مستقیمه سکون
وانقطاعه منتهی اولور. افلاطون بوکا مخالفدر . الکندی زمانی فلک اعظمک حرکتدن
مقداری عدایتکله بومسئله دهده ارسطویه موافق اولمش اولور .

زمان حرکت اینیه نك دکل ، حرکت وضعیه نك مقداری در . حرکت یا ذاتیه ویا
عرضیه اولور . بر جسمک کندیسنده حقیقه حرکت حاصل اولور ایسه او حرکت
حرکت ذاتیه ، یوقسه حرکت ارضیه دنیر . بر جوهرک حرکتی حرکت ذاتیه ، عرضک
حرکتی حرکت عرضیه در . حرکت ذاتیه یا خارجدن ویا داخلدن کلیر : خارجدن کلان
حرکت حرکت قمریه دنیر ، داخلدن اولان حرکت شعور ایله اولور ایسه آکا حرکت
ارادیه ، شعورسز اولور ایسه آکاده حرکت طبیعیه دیرلر. حرکات محرک اوله منتهی اولور.
محرک اول واجب الوجوددر ، لذاته (دیگردن مستفاد اولیان) موجوددر ، واحددر .
بذاته حی ، بذاته باقی در ؛ تغیردن مصوندر ، لذاته عاقلدر ؛ لذاته کاملدر .

موجود اولان حرکت مطلقه عدم ایله مسبوق اولیوب آنحق ذت فاعل ایله ، محرک
اول ایله مسبوقدر ، ذاتی اعتباریله حادثدر. فقط زمان اعتباریله قدیمدر .

۸ — فنونه ضعیفہ [۱] — الکندی کیمیاء باطلی منکر در؛ فقط احکام نجومہ طب روحانی یہ معتقد در۔ نتہ کیم ماسبقدن منقہم اولور [۱۰] .

*
* *

مآخذ — مشائہ مسالکی، مبادی مخصوصہ لرینہ استنادایدن متکلمین مسالکی ایلہ نزاعده دوام ایتش ایسده اشعریہ نک انکشافی ایلہ دوشمش ایدی، اشعریہ مسالکی فکری وفلسفی بر جریان المقلہ آ زمانده یوقاریدن بری دوام ایدہ کلان سلفیہ، معتزلہ مسالک لرینی طور دیردینی کبی مشائہ مسالکینی ده طور دیرمش ایدی . بودہ رازی زمانندن صوکرہ یعنی یدنجی عصر ہجریدن صوکرہ وقوع بولدی . بو حالده الکندی مدرسہ سی اسلامده درت عصر دن زیادہ شعشعہ پاش اولمش ایدی .

الکندی نک فیضی آثارندہ کورلدیکی کبی یتش دیردیکی تلامذہ سندہ ده کوریلیر . الحق بر طیب حاذق وفیلسوف منتقد اولان احمد بن محمد السرخسی الکندی نک مدرسہ عصر فائندہ یتیشن اعظم امتندر . سرخسی ایلہ ابن زکریا الرازی ایکسی بر لکده اولہ رق ان شاء اللہ آروجه یازیہ جقدر .

العلم غابر والجریل دائر

الکندی

برنجی کتابک صوکی

[۱] نتہ کیم واضع العلوم علم الحروف والنجوم دیشندر .

[۱۰] الکندی نک علوم سائرہ حقندہ کی مسالک مخصوص واردر ، فقط ایکنجی بحثده آثار

علمیہ سی ایضاح ار لمتقلہ اورادن آکلا شیلہ جفندن بوراده آروجه بحثہ حاجت قالما مشدر .

فهرست

صفحه	
۳	مقدمه — یعقوب بن اسحق الکندی
۳	۱ — حیات علمیہ سی
۱۴	۲ — آثار »
۵۴	۳ — منابع »
۵۹	۴ — مدرسهٔ مشائیه سی
۷۲	خاتمه

مخطوطات وصراف مبرور

صواب	خطا	سطر	صحيفه
افكاريني	افكاريني	٢	٨
فعوقبت	قعوقبت	٩	٩
آلان	الان	١٢	٩
الكندی	کندی	١٣	١٠
هلا کدر	ها کدر	٢٧	١٠
رئينا	رئنا	١٢	١١
بغدادده	بغداده	٩	١٤
اقسام العلم الانسى [*]	اقسام العلم الانسى	١٤	١٥
[١]	[]	٢٤	١٥
[*] « العلم الالهى »	« العلم الالهى »	٢٦	١٥
بالتحقيق	بالتحقيق	٧	١٧
احمد بن المصمم	احمد المصمم	٢٤	١٧
المخرقة	المخرقة	١٥	١٨
عدد ١٧	عدد ٨١	٢٦	١٨
اللغة	اللغة	١١	١٩
القائاة	القائاة	١٤	١٩
صناعة الاحكام	صناعة لاحكام	١٨	١٩
صفة الاحبار واللبق	صفة الاحبار واللبق	١٥	٢٢
٦٤ يكون	٦٤	٢٣	٢٢
١١٤ نقل يكون		١	٢٣
٢١٢ يكون	١١٤	٦	٢٣
غروبنده	غروبنده كى	٧	٢٤

صواب	خطا	سطر	صفحه
آثار بلك	آثار بلك	٦	٢٥
آثار منطقيه	آثار منطقيه	١٠	٢٦
(قى)	(قى)	١٨	٢٦
المغالطة	المغالط	٢٦	٢٦
آثار جديده ديمكدره	آثار جديده ديمكدر	١٩	٢٧
المتكلمين	المتكلمين	١٦	٢٨
صفات	صفاب	١٥	٢٨
نفى	نفى	٢	٣٠
ابو بكر الباقلانى نكده	ابو بكر الباقلانى ده	٨	٣٠
اهرم .	اهرم	٥	٣١
غير مادی	غير مساوى	١١	٣٢
اشارات	اسارات	٨	٣٤
هفتمه و فلكيات قسملى	هفتمه قسمى	٣	٣٥
نطقه	نطقه	٥	٤١
ابراهيم الفزارى	ابراهيم الفرازى	٥	٤٢
معدل النهار	معدل لنهار	٢٠	٤٣
مست ناز - نى و مى	مست ناز نى و مى	٢٢	٤٥
نجوم	نجوم	٣	٤٦
برمانيدس	برمانيدس	٢٤	٤٨
تيدوس	تيدس	٢٨	٤٨
اولونمقله	ولونمقله	٩	٩٩
طب هندی نى	طب هندی به	٩	٤٩
شفقت	شفقت	١٩	٤٩
ورم در .	ورم د .	١٨	٥٠
« ما بين السير و عمل الشماع »	« ما بين السير »	١٦	٥١
مقعر	مقعر	٢٠	٥١

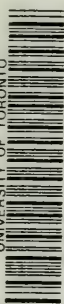
صواب	خطا	سطر	صفحة
ايتشدر	يتشدر	٦	٥٢
زكريا الرازي	زكريا الرازي	١٠	٥٢
ابن نيمية	ابن نيمية	١٢	٥٢
« الطائر الانسي »	« الطائر الانس »	٣	٥٣
افلاطونك	افلاطو	١٥	٥٦
المرخمي	سراخس	٩	٥١
منزج	منزج	١٤	٥٩
تجلى الهى	تجلى والهى	٤	٦٠
بلغ	ملغ	٧	٦٢
اساسى	ساسى	١٥	٦٢
منطقى	منصقى	١٦	٦٢
اخلاقى	اخلاق	١٦	٦٢
ارسالوسدن	ارسالوسون	١٧	٦٢
ارسالوس	ارسالوسى ٢٧ و ١٧	٢٧ و ١٧	٦٢
حقدن	جقدن	٢٢	٦٢
صاحبى ابوالبركات	صاحبى، ابوالبركات	١٣	٦٤
فارابى	قارابى	١٦	٦٤
متصل	تصل	٢٤	٦٥
نامتاهى	نامتاهى	٤	٦٦
مرتفع	مرتفع	١٠	٦٦
حرکت عرضيه	حرکت ارضيه	٢٠	٧١
روحانى به	روحانى به	٢	٧٢
حقنه.ده	حقنه.كى	١٨	٧٢
مسلك مخصوصى	مسلك مخصوص	١٨	٧٢

نیائی ۴۰ غروشدہ

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00076402 7

Izmirli, Ismail Hakki
Felsefe-'i Islamiye tarihi

B
741
I78
v.1